

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 27

(2006–2007)

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5			
2	Bakgrunnen for lovforslaget	6			
2.1	Oversikt over konvensjonsverket	6			
2.2	Endringsprotokollene 12. februar 2004	7			
2.2.1	Revisjonsprosessen	7			
2.2.2	Protokollenes hovedinnhold	7			
2.3	Justisdepartementets høringsnotat 7. april 2006	8			
3	Gjeldende rett	9			
3.1	Innledning	9			
3.2	Saklig virkeområde	9			
3.3	Geografisk virkeområde	9			
3.4	Ansvarsgrunnlag	10			
3.5	Ansvarssubjektet	10			
3.6	Ansvarsbeløp	10			
3.7	Forsikring eller annen økonomisk sikkerhet	11			
3.8	Foreldelse og statsansvar for visse senskader	11			
3.9	Jurisdiksjon og lovvalg	11			
3.10	Tilleggsytelser av statsmidler etter tilleggskonvensjonen	12			
4	Nærmere om innholdet i endringsprotokollene 12. februar 2004 ..	13			
4.1	Endringsprotokollen til Pariskonvensjonen	13			
4.2	Endringsprotokollen til tilleggskonvensjonen	16			
5	Norsk ratifikasjon av endringsprotokollene	17			
5.1	Bør Norge ratifisere endringsprotokollene?	17			
5.1.1	Forslaget i høringsnotatet	17			
5.1.2	Høringsinstansenes syn	18			
5.1.3	Status for ratifikasjon blant konvensjonspartene	18			
5.1.4	Departementets vurdering	19			
5.2	Forbehold	19			
5.2.1	Bakgrunn	19			
5.2.2	Forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn	20			
5.2.3	Departementets vurdering	20			
6	Lovendringer som er nødvendige for å gjennomføre endringsprotokollene i norsk rett mv.	21			
6.1	Innledning	21			
			6.2	Erstatningsberettigede tap	22
			6.2.1	Gjeldende rett og forslaget i høringsnotatet	22
			6.2.2	Høringsinstansenes syn	22
			6.2.3	Departementets vurdering	23
			6.3	Geografisk virkeområde	24
			6.4	Jurisdiksjon	24
			6.5	Ansvarssubjektet	24
			6.6	Ansvarsbeløp	25
			6.6.1	Forhøyelse av lovens ansvarsgrenser	25
			6.6.2	Bør det innføres ubegrenset ansvar?	26
			6.6.2.1	Forslaget i høringsnotatet	26
			6.6.2.2	Høringsinstansenes syn	26
			6.6.2.3	Departementets vurdering	27
			6.7	Ansvarsgrunnlag	28
			6.8	Foreldelse og statsansvar for visse senskader	28
			6.9	Øvrige endringer	29
			7	Økonomiske og administrative konsekvenser	30
			8	Merknader til de enkelte bestemmelsene	31
				Forslag til lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område	39
				Vedlegg	
			1	Protokoll om endring av konvensjonen om erstatningsansvar på atomenergiens område av 29. juli 1960, endret ved tilleggsprotokoll av 28. januar 1964 og ved protokoll av 16. november 1982 (i engelsk versjon og norsk oversettelse)	45
			2	Protokoll om endring av tilleggskonvensjonen av 31. januar 1963 til Pariskonvensjonen av 29. juli 1960 om erstatningsansvar på atomenergiens område, endret ved tilleggsprotokoll av 28. januar 1964 og ved protokoll av 16. november 1982 (i engelsk versjon og norsk oversettelse)	61

3	Unofficial Consolidated Texts of the Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy of 29 July 1960 (Paris Convention) and of the Convention of 31 January 1963	Supplementary to the Paris Convention (Brussels Supplementary Convention), as amended on 28 January 1964, 16 November 1982 and 12 February 2004	75
---	---	---	----

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 27

(2006–2007)

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

*Tilråding fra Justis- og politidepartementet av 2. februar 2007,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

I denne proposisjonen ber regjeringen om Stortingets samtykke til at Norge ratifiserer endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 om erstatningsansvar på atomenergiens område og Brusselkonvensjonen (tilleggskonvensjonen) 31. januar 1963. Videre foreslås det endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet til gjennomføring av endringsprotokollene. Forslaget berører hovedsakelig lovens kapittel III om erstatning og forsikring (atomansvaret). Endringsprotokollene i original engelsk tekst, samt i norsk oversettelse, er tatt inn som *vedlegg 1 og 2* til denne proposisjonen. I tillegg er uoffisielle konsoliderte versjoner av Pariskonvensjonen og Brusselkonvensjonen i engelsk tekst, tatt inn som *vedlegg 3*. De konsoliderte konvensjonstekstene vil bli oversatt til norsk når de endelige versjonene foreligger.

Norge er part i Pariskonvensjonen (1960) og Brusselkonvensjonen (1963). Norges folkerettslige forpliktelser vedrørende atomansvaret er hovedsakelig gjennomført i kapittel III i atomener-

giloven. I tillegg kommer forskrift 14. desember 2001 nr. 1498 om erstatning ved atomulykker og enkelte andre forskrifter. Endringsprotokollene til Pariskonvensjonen og Brusselkonvensjonen ble åpnet for undertegning i Paris 12. februar 2004. Norge undertegnet protokollene samme dag med grunnlag i kongelig resolusjon 6. februar 2004. Protokollene er gjenstand for ratifikasjon, og vil tre i kraft når de er ratifisert av et nærmere bestemt antall av konvensjonsstatene.

De endringer protokollene medfører, vil gi skadelidte et sterkere erstatningsrettslig vern enn dagens regler, fordi beløpsgrensene økes betraktelig både for erstatningsansvaret for innehaveren av atomanlegg etter Pariskonvensjonen og for statesnes tilleggsytelser etter Brusselkonvensjonen. Videre innføres en detaljert definisjon av hva som er å anse som atomskade i Pariskonvensjonens forstand, og det geografiske virkeområdet for konvensjonene utvides. Av særlig viktighet for Norge er videre at Pariskonvensjonens jurisdiksjonsbestemmelser endres, slik at kyststaten vil ha domsmynndighet over atomulykker som inntreffer i dens øko-

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

nomiske sone. Se nærmere om innholdet i endringsprotokollene i kapittel 4.

Ratifikasjonsspørsmålet behandles i kapittel 5. Rådet i EU har truffet beslutning (2004/294/EF) om samtidig ratifikasjon av endringsprotokollene for de EU-stater som er parter i Pariskonvensjonen om mulig innen 31. desember 2006. EU-landenes ratifikasjon ser imidlertid ut til å ville bli noe forsinket. Departementet ser for sin del ingen grunn til at Norge skal utsette ratifikasjonsprosessen.

Justisdepartementet går inn for at Norge tar et forbehold til den reviderte Pariskonvensjonen, i samsvar med et utkast til felleserklæring fra konvensjonsstatene om forhåndssamtykke av forbehold om å anvende et lavere erstatningsbeløp enn konvensjonens alminnelige ansvarsgrense når erstatning skal ytes for skade lidt i visse ikke-konvensjonsstater som ikke tilbyr tilsvarende erstatningsrettslig vern.

I proposisjonens kapittel 6 omtales forslagene til endringer i norsk rett som er nødvendige for at Norge skal kunne ratifisere endringsprotokollene. Det foreslås blant annet at definisjonen av atomskade i atomenergiloven endres for å tilpasse den til den reviderte Pariskonvensjonen, og at det tas inn en oppregning i lovteksten av de tapsposter som etter endringsprotokollen skal være omfattet av atomansvaret. Videre foreslås det å utvide det geografiske virkeområdet for atomenergiloven kapittel III, slik at det svarer til det utvidede stedlige virkeområdet for den reviderte Pariskonvensjonen, og at kapitlets jurisdiksjonsbestemmelser endres i samsvar med endringsprotokollene. I tillegg foreslås det å øke lovens ansvarsgrenser i samsvar med de økte ansvarsbeløpene i Pariskonvensjonen og Brusselkonvensjonen. For innehaverens erstatningsansvar innebærer dette en økning av den alminnelige ansvarsgrensen fra 60 millioner spesielle trekkrettigheter (SDR) til 700 millioner euro. Det foreslås også å endre reglene om foreldelse av ansvaret, herunder å utvide foreldelsesfristen for erstatningskrav som gjelder personskade og tap av menneskeliv fra 10 til 30 år.

Erstatningsansvaret for innehavere av atomanlegg i Norge er i dag sikret ved statsgaranti. Rammen for denne vil måtte økes til 700 millioner euro. Økte ansvarsgrenser vil ikke medføre økte private kostnader i form av høyere forsikringspremier, unntatt for utenlandstransporter, som statsgarantien ikke omfatter. Det kan bli aktuelt for Norge å bidra med mer midler enn tidligere ved eventuelle atomulykker i andre konvensjonsstater, ettersom beløpsgrensene for tilleggsytelser av statsmidler også øker. De økonomiske og administrative kon-

sekvensene av forslaget er omtalt nærmere i kapittel 7.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Oversikt over konvensjonsverket

Det finnes to grunnkonvensjoner som regulerer erstatningsansvaret overfor tredjepersoner på atomrettens område: Pariskonvensjonen 29. juli 1960 om erstatningsansvar på atomenergiens område og Wienkonvensjonen 21. mai 1963 om erstatningsansvar for atomskade.

Pariskonvensjonen utgjør (sammen med Brusselkonvensjonen 31. januar 1963, se nedenfor) det internasjonale regimet for erstatningsansvar for atomskade som gjelder i de fleste vesteuropeiske land. Konvensjonen trådte i kraft i 1968 og etablerer et objektivt og eksklusivt ansvar for innehaveren av atomanlegg for skade som påføres en tredjepart som følge av en atomulykke. Pariskonvensjonen er ratifisert av 15 stater: Belgia, Danmark, Finland, Frankrike, Hellas, Italia, Nederland, Norge, Portugal, Slovenia, Spania, Storbritannia, Sverige, Tyrkia og Tyskland. I tillegg har tre stater undertegnet, men ikke ratifisert, konvensjonen (Luxembourg, Sveits og Østerrike). Gjennom nasjonale erklæringer fra konvensjonsstatene får konvensjonen også anvendelse i Hong Kong, se for Norges del forskrift 14. desember 2001 nr. 1498 om erstatning ved atomulykker § 2.

Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 (heretter kalt tilleggskonvensjonen) trådte i kraft i 1974 og etablerer to nivåer for tilleggserstatning utover det som følger av Pariskonvensjonen. Dersom innehaverens ansvar etter Pariskonvensjonen ikke er tilstrekkelig for å dekke de skader som inntreffer ved en atomulykke, stiller tilleggskonvensjonen opp regler om ansvar for den staten hvor atomanlegget ligger (innehaverstaten), og om solidarisk ansvar for alle konvensjonsstatene dersom heller ikke innehaverstatens ansvar strekker til.

Tilleggskonvensjonen er ratifisert av 12 stater. Dette er de samme statene som er parter i Pariskonvensjonen, med unntak av Hellas, Portugal og Tyrkia. Begge konvensjoner er endret ved tilleggsprotokoll av 28. januar 1964 og endringsprotokoll av 16. november 1982.

Disse konvensjonene er blitt til innenfor rammene av arbeidet til OECDs atomenergibyrå (Nuclear Energy Agency, NEA). Den ovennevnte Wienkonvensjonen er derimot blitt til innenfor rammene av Det internasjonale atomenergibyrådet

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

(International Atomic Energy Agency, IAEA). Norge er ikke part i Wienkonvensjonen, og det er for øvrig ingen stater som er tilsluttet både Pariskonvensjonen og Wienkonvensjonen.

Pariskonvensjonen og Wienkonvensjonen bygger på samme grunnleggende erstatningsrettslige prinsipper og deres saklige innhold er i stor grad overensstemmende. Begge konvensjonene bygger på et prinsipp om objektivt ansvar for innehaveren av atomanlegg for atomulykker som skjer i hans atomanlegg. Øvrige sentrale prinsipper er at innehaverens ansvar er begrenset til et bestemt beløp for hver skadevoldende hendelse, og at ansvaret skal være dekket av forsikring eller annen økonomisk sikkerhet. I tillegg bygger konvensjonene på at ansvaret er eksklusivt for vedkommende anleggsinnehaver, dvs. at det kanaliseres til denne slik at i prinsippet ingen andre skal kunne ilegges erstatningsansvar for samme atomulykke.

I utgangspunktet er en innehaver i en stat som er part i Pariskonvensjonen, ikke erstatningsansvarlig overfor skadelidte i en stat som er tilsluttet Wienkonvensjonen, og omvendt. For å unngå de vanskeligheter og avgrensninger i ansvar som dette todelte konvensjonsregimet kan medføre ved en atomulykke, ble det 21. september 1988 vedtatt en fellesprotokoll til Wienkonvensjonen og Pariskonvensjonen.

Fellesprotokollen bestemmer at en innehaver i en stat som er part i Pariskonvensjonen, også skal erstatte skade i en stat som er part i Wienkonvensjonen, og omvendt. Dersom den ansvarlige innehaveren er hjemmehørende i en stat som er part i Pariskonvensjonen, vil Pariskonvensjonen komme til anvendelse. Dersom den ansvarlige innehaveren er hjemmehørende i en stat som er part i Wienkonvensjonen, vil Wienkonvensjonen komme til anvendelse. Fellesprotokollen har foreløpig trådt i kraft for 24 stater, deriblant Norge. Land utover Pariskonvensjonens parter som ved dette sikrer erstatning etter Wienkonvensjonens regler til gunst for norske interesser ved atomulykker – og på sin side sikres erstatning hvis norske regler blir aktualisert – er Bulgaria, Chile, Egypt, Estland, Kamerun, Kroatia, Latvia, Litauen, Polen, Romania, Saint Vincent & the Grenadines, Slovakia, Tsjekkia, Ukraina og Ungarn. Det kan tilføyes at Russland sluttet seg til Wienkonvensjonen med virkning fra 13. august 2005, men ikke til fellesprotokollen til Wienkonvensjonen- og Pariskonvensjonen. Også Hviterussland er tilsluttet Wienkonvensjonen uten å ha trådt inn i fellesprotokollen.

I tillegg til de ovennevnte konvensjonene nevnes også konvensjonen om supplerende erstatning for atomskade 12. september 1997. Konvensjonen

er utarbeidet innenfor Det internasjonale atomenergibyrådet og er en frittstående konvensjon om erstatning av statsmidler ved atomulykker, åpen for tiltredelse uavhengig av om den aktuelle staten er part til Pariskonvensjonen eller Wienkonvensjonen eller står utenfor disse. Konvensjonen bygger på de samme grunnleggende prinsippene som Pariskonvensjonen og Wienkonvensjonen. Konvensjonen er hittil bare ratifisert av tre stater og derfor ikke i kraft.

2.2 Endringsprotokollene 12. februar 2004

2.2.1 Revisjonsprosessen

I 1997 ble det foretatt sentrale endringer i Wienkonvensjonen. Samme år ble det i regi av Det internasjonale atomenergibyrådet gitt en ny konvensjon om tilleggserstatning for atomskade, som foreløpig ikke har trådt i kraft. I lys av den betydning disse endringene vil kunne få for partene til Pariskonvensjonen, særlig gjennom anvendelse av fellesprotokollen av 1988, ble disse statene i januar 1998 enige om å foreta en revisjon av Pariskonvensjonen. I 2000 ble det avgjort at også tilleggskonvensjonen skulle revideres, blant annet for å sikre fortsatt samsvar med Pariskonvensjonen. Revisjonsprosessen ble gjennomført av en ad hoc ekspertgruppe under OECDs atomenergibyrå (NEA), bestående av representanter for partene til Pariskonvensjonen.

Revisjonsprosessen ble fullført i februar 2002. Undertegning av protokollene ble imidlertid utsatt fordi de konvensjonspartene som er medlem i EU, først måtte få en avklaring på en mulig motstrid mellom den endrede jurisdiksjonsbestemmelsen i Pariskonvensjonen artikkel 13 og rådsforordning (EF) nr. 44/2001 («Brussel I-forordningen»). Situasjonen ble avklart ved EUs rådsbeslutning 2003/882/EF, hvor de medlemsstater som er part i Pariskonvensjonen, ble gitt fullmakt til å undertegne protokollene i det europeiske fellesskaps interesse.

Endringsprotokollene ble etter dette undertegnet av samtlige konvensjonsparter 12. februar 2004.

2.2.2 Protokollenes hovedinnhold

Protokollene endrer konvensjonene på en rekke punkter. Særlig gjelder dette Pariskonvensjonen, hvor 22 av konvensjonens 24 artikler endres. De enkelte endringer gjennomgås i punkt 4.

Av særlig betydning er det at konvensjonenes ansvarsgrenser økes betydelig, noe som innebærer en klar forbedring av skadelidtes erstatningsretts-

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

lige vern. Någjeldende Pariskonvensjon artikkel 7 bokstav b fastsetter en ansvarsbegrensning for innehaveren av atomanlegg på 15 millioner spesielle trekkrettigheter (Special Drawing Rights, SDR), det vil si ca. 150 millioner kroner, per atomulykke. Artikkelen 7 bokstav b (i) åpner for at konvensjonsstatene kan fastsette en høyere ansvarsbegrensning på bakgrunn av innehaverens muligheter for å oppnå finansiell sikkerhetsstillelse, og styringskomiteen i OECDs atomenergibyrå (NEA) anbefalte i 1990 at medlemsstatene skulle fastsette en ansvarsbegrensning som ikke skulle være lavere enn 150 millioner SDR, det vil si ca. 1,5 milliarder kroner. Selv sett i forhold til denne anbefalingen økes ansvarsgrensene betydelig i endringsprotokollen. Etter den endrede artikkel 7 bokstav a i Pariskonvensjonen, jf. endringsprotokollen til Pariskonvensjonen del I H bokstav a, skal hver konvensjonsstat i sin lovgivning bestemme at innehaverens erstatningsansvar for atomskade som skyldes en enkelt atomulykke, ikke skal være mindre enn 700 millioner euro, det vil si ca. 5,8 milliarder kroner.

For lavrisikoanlegg og transport heter det i den gjeldende Pariskonvensjonen artikkel 7 bokstav b (ii) og bokstav c at ansvarsgrensen kan settes lavere enn utgangspunktet på 15 millioner SDR, men ikke lavere enn 5 millioner SDR, som tilsvarer ca. 50 millioner kroner. Disse minstebeløpene heves ved endringsprotokollen til Pariskonvensjonen til henholdsvis 70 og 80 millioner euro, jf. endringsprotokollen del I H.

Også tilleggskonvensjonens beløpsgrenser heves, fra dagens grenser for innehaverstatens ansvar på 175 millioner SDR (ca. 1,72 milliarder kroner) og konvensjonsstatenes samlede ansvar på 300 millioner SDR (ca. 3 milliarder kroner) til henholdsvis 1 200 millioner euro og 1 500 millioner euro, det vil si henholdsvis ca. 10,1 og 12,4 milliarder kroner, jf. endringsprotokollen til tilleggskonvensjonen del I C.

Av øvrige endringer er det særlig grunn til å fremheve at det innføres en detaljert definisjon av hva som er å anse som atomskade i konvensjonenes forstand (Pariskonvensjonen artikkel 1, jf. endringsprotokollen til Pariskonvensjonen del I B), og at det geografiske virkeområdet for konvensjonene utvides (Pariskonvensjonen artikkel 2, jf. endringsprotokollen til Pariskonvensjonen del I C og tilleggskonvensjonen artikkel 2, jf. endringsprotokollen til tilleggskonvensjonen del I B). I tillegg endres jurisdiksjonsbestemmelsene, slik at kyststaten vil ha domsmyndighet over atomulykker som inntreffer i dens økonomiske sone (Pariskonvensjonen artikkel 13, jf. endringsprotokollen til Pariskonvensjonen del I M).

2.3 Justisdepartementets høringsnotat 7. april 2006

Justisdepartementet sendte 7. april 2006 på høring et forslag om endringer i atomenergiloven kapittel III og om ratifikasjon av endringsprotokollene til Pariskonvensjonen og tilleggskonvensjonen. Høringsnotatet ble sendt til følgende instanser:

Departementene
Fylkesmennene
Fylkeskommunene
Direktoratet for naturforvaltning
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Halden kommune
Halden tingrett
Mattilsynet
Nasjonalt folkehelseinstitutt
Nedre Romerike tingrett
Norsk Polarinstitut
Norsk senter for menneskerettigheter
Sametinget
Skedsmo kommune
Sosial- og helsedirektoratet
Statens forurensningstilsyn
Statens helsetilsyn
Statens strålevern
Stortingets ombudsmann for forvaltningen

Den Norske Advokatforening
Den Norske Dommerforening
Finansnæringens Hovedorganisasjon
Greenpeace Norge
Institutt for energiteknikk
Kommunenes sentralforbund
Landsorganisasjonen i Norge
Miljøstiftelsen Bellona
Natur og Ungdom
Norges Bondelag
Norges Miljøvernforbund
Norges Naturvernforbund
Norsk atomforsikringspool
Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Norsk Forsikringsjuridisk Forening
Norske reindriftssamers landsforening
Næringslivets Hovedorganisasjon

Høringsfristen utløp 1. juni 2006. Følgende høringsinstanser hadde merknader i høringen:

Finansdepartementet
Landbruks- og matdepartementet
Miljøverndepartementet
Utenriksdepartementet
Statens Strålevern

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

Den Norske Advokatforening
Institutt for energiteknikk
Landsorganisasjonen i Norge

Følgende høringsinstanser har opplyst at de ikke har merknader eller ikke ønsker å avgi uttalelse:

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Barne- og likestillingsdepartementet
Fornyings- og administrasjonsdepartementet
Forsvarsdepartementet
Helse- og omsorgsdepartementet
Kommunal- og regionaldepartementet
Kunnskapsdepartementet
Olje- og energidepartementet
Samferdselsdepartementet
Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Helsetilsynet
Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Samtlige høringsinstanser som har uttalt seg, støtter forslaget om at Norge skal ratifisere endringsprotokollene til Pariskonvensjonen og tilleggskonvensjonen. Ingen høringsinstanser har gått mot forslaget. Høringsinstansenes merknader knytter seg først og fremst til spørsmålet om det bør innføres et ubegrenset erstatningsansvar for innehaveren av atomanlegg. Dette spørsmålet behandles i punkt 6.6.2. nedenfor. Utover dette har Landbruks- og matdepartementet enkelte merknader angående tapsposter knyttet til landbruk og matproduksjon. Disse kommenteres i punkt 6.2 nedenfor. Øvrige merknader fra høringsinstansene er omtalt i forbindelse med merknadene til lovforslaget i kapittel 8.

3 Gjeldende rett

3.1 Innledning

Erstatningsansvaret for atomskader er regulert i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet kapittel III. Loven ble utformet med sikte på at Norge skulle kunne tiltre Pariskonvensjonen og tilleggskonvensjonen samt Wienkonvensjonen uten ytterligere lovendringer. Innholdet i atomenergiloven kapittel III faller derfor i store trekk sammen med Pariskonvensjonens regulering, men kapitlet inneholder også enkelte supplerende bestemmelser. Det vil i det følgende bli gitt en oversikt over grunntrekkene i dagens regulering av atomansvaret.

3.2 Saklig virkeområde

Det følger av atomenergiloven § 20 første punktum at innehaveren av atomanlegg skal erstatte atomskade ved atomulykke som skjer i dennes anlegg. Anleggsinnehaveren vil også ha erstatningsansvar for atomskade som inntreffer ved atomulykke under transport m.v., se §§ 21 og 22. I Norge finnes to forskningsreaktorer av begrenset størrelse, én i Halden (25 MW) og én i Kjeller (2 MW). Begge innehas av Institutt for energiteknikk. I tillegg har Statsbygg et kombinert lager og deponi for lavt og middelsradioaktivt avfall i Aurskog-Høland kommune i Akershus (KLDRA).

Som atomulykke i atomenergilovens forstand regnes en eller flere hendelser med samme opphav som forårsaker atomskade, jf. atomenergiloven § 1 bokstav i. Det stilles ikke strenge krav til hendelsens ekstraordinære karakter, slik at også hendelser som inntreffer under normal drift av et anlegg vil regnes som atomulykker såfremt disse volder atomskade. Atomenergilovens spesielle erstatningssystem gjelder imidlertid ikke for skader som følger av ordinære uhell hvor de spesielle egenskaper ved radioaktivt materiale ikke er involvert, såfremt ikke reglene i § 29 om andre skader lidt samtidig med atomskade får anvendelse.

Atomskade er definert i atomenergiloven § 1 bokstav h som «skade som skyldes radioaktive egenskaper eller en forening av radioaktive og giftige, eksplosive eller andre farlige egenskaper ved atombrensel eller radioaktivt produkt, samt skade som skyldes ioniserende stråling fra annen kilde innen et atomanlegg». Pariskonvensjonen forutsetter at det skal kunne kreves erstatning for person- og tingskade, men overlater den nærmere avgrensningen av atomskadebegrepets innhold til nasjonal rett. Atomenergiloven gir ikke detaljert anvisning på hvilke tapsposter som kan kreves dekket. Alminnelige erstatningsrettslige prinsipper innebærer at økonomisk tap ved skade på personer, løsøre gjenstander og fast eiendom kan kreves erstattet hvis kravet til årsakssammenheng er oppfylt. Erstatning for ikke-økonomisk tap kan etter omstendighetene kreves etter atomenergiloven § 24 nr. 3, jf. lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning kapittel 3.

3.3 Geografisk virkeområde

Atomansvarets stedlige virkeområde fremgår av atomenergiloven § 18, supplert med enkelte bestemmelser i forskrift 14. desember 2001 nr. 1498 om erstatning ved atomulykker. Lovens kapittel III vil gjelde dersom en atomulykke inntreffer i

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

en stat som er part i Pariskonvensjonen, herunder i Norge, eller på eller over det åpne hav, forutsatt at også skaden er oppstått i en konvensjonsstat eller på eller over det åpne hav. Dersom det skjer en atomulykke i Norge, og innehaveren av et atomanlegg ellers er ansvarlig etter lovens bestemmelser, kan det også kreves erstatning for skade i en stat som ikke er part i konvensjonen. Videre kan atomskade som oppstår i en konvensjonsstat, kreves erstattet selv om atomulykken skjer i en stat som ikke er part i Pariskonvensjonen, dersom innehaveren av et atomanlegg i Norge ellers er ansvarlig etter reglene i kapittel III, jf. ovennevnte forskrift om atomulykker § 3.

Virkeområdet for tilleggsytelser av statsmidler fremgår av atomenergiloven § 40, se nedenfor i punkt 3.10.

3.4 Ansvarsgrunnlag

Innehaveren av atomanlegg har et objektivt erstatningsansvar for atomskade voldt i forbindelse med virksomheten i hans anlegg, jf. atomenergiloven § 24 nr. 1. Dette innebærer at innehaveren vil svare uavhengig av skyld for slik skade. Skader på atomanlegget selv eller på andre atomanlegg på samme anleggsområde eller på ting som på ulykkestiden var på anleggsområdet og som ble brukt eller var der for å bli brukt i forbindelse med anlegget, omfattes imidlertid ikke av dette ansvaret, jf. atomenergiloven § 25 nr. 1.

Det finnes enkelte grunnlag for fritak fra ansvar, jf. atomenergiloven § 24 nr. 2, som bestemmer at innehaveren ikke er ansvarlig etter reglene i atomenergiloven kapittel III dersom vedkommende atomulykke direkte skyldes krigshandling eller lignende handling under væpnet konflikt, invasjon, borgerkrig eller opprør eller en alvorlig naturkatastrofe av usedvanlig art.

I tillegg til fritaksgrunnene i § 24 nr. 2, inneholder atomenergiloven § 26 en bestemmelse om at erstatningen kan lempes dersom skadelidte forsettlig eller grovt uaktsomt har medvirket til skaden.

3.5 Ansvarssubjektet

Erstatningsansvaret for atomskade er kanalisert til innehaveren av atomanlegget som den skadegjørende atomsubstans er knyttet til, jf. atomenergiloven §§ 20-23. Kanaliseringsprinsippet innebærer at ansvaret i prinsippet skal være eksklusivt for vedkommende anleggsinnehaver, slik at skadelidte ikke vil kunne rette erstatningskrav for atomskade mot noen andre enn denne eller dennes for-

sikringsgiver, jf. atomenergiloven § 27 nr. 1. Dette gjelder selv om kravet mot innehaveren skulle være bortfalt ved foreldelse. Når det gjelder atomulykker som inntreffer under transport av atomsubstans, er utgangspunktet at den innehaver som sender materialet fra seg, er ansvarlig for skade som måtte inntre, helt til materialet er overtatt av en annen innehaver. Imidlertid kan annen risikoovergang bestemmes ved avtale, se nærmere regler i atomenergiloven § 21.

Det er enkelte unntak fra kanaliseringsprinsippet. For det første gjelder ikke prinsippet der dette ville være i strid med andre internasjonale overenskomster som Norge er tilsluttet på samferdselsområdet, jf. atomenergiloven § 27 nr. 4. Samtidig er det slik at dersom noen annen enn innehaveren har måttet betale erstatning for atomskade etter en slik internasjonal overenskomst eller etter loven i en stat som ikke er part i konvensjonen, kan vedkommende kreve regress mot innehaveren etter atomenergiloven § 28. Når det gjelder erstatningskrav for atomskader som innehaveren er fritatt fra ansvar for i medhold av ansvarsfritaksgrunnene i atomenergiloven § 24 nr. 2 eller unntakene for enkelte skadetyper i § 25 nr. 1, kan den skadelidte bare rette krav mot en enkeltperson som selv forsettlig har voldt skaden, jf. § 27 nr. 3. Når det gjelder sabotasjehandling som ikke faller inn under ansvarsfritaksgrunnene i § 24 nr. 2, vil innehaveren alene være ansvarlig overfor skadelidte, men vil ha regress mot en tredjeperson som selv forsettlig har voldt skaden, jf. atomenergiloven § 33 bokstav b.

Dersom skade voldes av flere atomanlegg, er innehaverne av anleggene solidarisk ansvarlige, jf. atomenergiloven § 31 nr. 1 første punktum, som inneholder regler om fordeling av erstatningsansvaret.

3.6 Ansvarsbeløp

Et sentralt trekk ved Pariskonvensjonen er at det samlede erstatningsbeløpet som skal utbetales per atomulykke, er begrenset. Konvensjonens någjeldende artikkel 7 bokstav b fastsetter som tidligere nevnt en ansvarsbegrensning for innehaveren på 15 millioner spesielle trekkrettigheter (Special Drawing Rights, SDR), det vil si ca. 150 millioner kroner. Beløpet omfatter ikke renter og saksomkostninger. For lavrisikoanlegg og transport gjelder et lavere minimumsbeløp på 5 millioner SDR, jf. artikkel 7 bokstav b (ii) og bokstav c. Dette tilsvarer ca. 50 millioner kroner.

Atomenergiloven § 30 nr. 1 første punktum fastsetter en alminnelig ansvarsgrense på 60 millioner

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

SDR. Når det gjelder lavrisikoanlegg og transport, kan Kongen etter § 30 nr. 1 annet punktum i særlige tilfeller fastsette et lavere beløp, men ikke under 5 millioner SDR. Dette er ikke gjort. Dersom skadene etter en atomulykke skulle overstige de tilgjengelige beløp, gir atomenergiloven § 32 regler om fordeling mellom de skadelidte. Utgangspunktet er at det skal skje en forholdsmessig avkorting, men departementet kan bestemme at personskader skal gis fortrinnsvis dekning.

Konvensjonsstatene står fritt til å fastsette høyere erstatningsnivåer enn de minimumsbeløp konvensjonen foreskriver, jf. Pariskonvensjonen artikkel 15. Hvis slik høyere erstatning skriver seg fra offentlige midler og overstiger konvensjonens ansvarsgrenser, kan slike tiltak iverksettes på vilkår som avviker fra konvensjonens bestemmelser.

3.7 Forsikring eller annen økonomisk sikkerhet

Et annet sentralt prinsipp i Pariskonvensjonen er at innehaverens erstatningsansvar skal være dekket av forsikring eller annen økonomisk sikkerhet, jf. konvensjonens artikkel 10. Det følger av atomenergiloven § 35 nr. 1 at innehavere av atomanlegg er forpliktet til å tegne forsikring eller ha annen sikkerhet til dekning av et eventuelt ansvar for atomskade. Regler om krav til garantiens innhold mv. finnes i atomenergiloven § 37. Staten er fritatt fra plikten til å stille sikkerhet, jf. § 36 nr. 1. Etter § 36 nr. 2 kan staten ved statsgaranti stille sikkerhet til fordel for en innehaver. Slik statsgaranti er stilt for innehaverne av de atomanleggene som for tiden er i drift i Norge, og derfor er det bare for ansvaret ved enkelte transporter at innehavernes forsikringsplikt har betydning.

Etter atomenergiloven § 39 nr. 1 inntår staten for at erstatningsansvaret for innehavere av atomanlegg i Norge blir oppfylt innenfor ansvarsgrensen. Selv om Pariskonvensjonen ikke inneholder noen uttrykkelig bestemmelse om at anleggsstaten svarer overfor skadelidte for det tilfellet at midler ikke ytes innenfor anleggsinnehaverens ansvarbeløp, anses konvensjonsstaten for å ha et folkerettslig ansvar for at dette beløpet stilles til de skadelidtes rådighet.

3.8 Foreldelse og statsansvar for visse senskader

Det følger av atomenergiloven § 34 nr. 1, jf. Pariskonvensjonen artikkel 8 bokstav a, at retten til erstatning faller bort dersom rettssak ikke er

anlagt innen ti år etter vedkommende atomulykke. Atomenergiloven § 34 nr. 2 fastsetter en særskilt foreldelsesfrist på 20 år for tilfeller der en atomulykke forårsakes av en atoms substans som på tiden for ulykken var ulovlig fjernet, tapt eller oppgitt og ikke kommet til rette, jf. Pariskonvensjonen artikkel 8 bokstav b.

Pariskonvensjonen artikkel 8 bokstav c åpner for at nasjonal lovgivning i tillegg til disse ytre tids-grensene kan fastsette en foreldelsesfrist på minst to år fra det tidspunktet da den skadelidte fikk eller burde ha fått kunnskap om skaden og den ansvarlige. En slik regel er i samsvar med norsk rett, jf. lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer (foreldelsesloven) § 9 nr. 1, som fastsetter fristen til tre år. At denne regelen gjelder for atomansvaret, følger av henvisningen til alminnelige foreldelsesregler i atomenergiloven § 34 nr.1.

Innehaveren er ikke ansvarlig for krav som ikke er meldt innen foreldelsesfristens utløp. Etter atomenergiloven § 42 har staten likevel påtatt seg ansvaret for visse sent inntrådte personskader. Staten dekker således erstatningsansvar for personskader oppstått i Norge som en innehaver av atomanlegg her ville ha vært ansvarlig for, dersom krav fremmes ved rettslige skritt innen 30 år etter at atomulykken skjedde og innenfor treårsfristen etter foreldelsesloven § 9 nr. 1. Vilkåret er at det må ha vært unnskyldelig at kravet ikke i tide ble gjort gjeldende mot innehaveren.

3.9 Jurisdiksjon og lovvalg

Pariskonvensjonen artikkel 13 gir regler om fordelingen av jurisdiksjon mellom konvensjonsstatenes domstoler i tilfelle av en atomulykke, med det formål at bare ett forum skal behandle alle erstatningskrav som har oppstått. Konvensjonen inneholder også en mekanisme for løsning av tilfeller der flere konvensjonsstater kan ha domsjurisdiksjon.

Hovedregelen er at domstolene i den staten der atomulykken har inntruffet, vil ha enekompetanse til å behandle erstatningskrav som følge av ulykken. Hvis en ulykke har skjedd utenfor en konvensjonsstats territorium, vil domstolene i staten der den ansvarlige innehaverens anlegg befinner seg, ha jurisdiksjon. I samsvar med dette bestemmer atomenergiloven § 45 nr. 1 at norske domstoler vil ha jurisdiksjon når atomulykken er skjedd helt eller delvis på norsk område, samt når atomanlegget ligger i Norge og ulykken har skjedd utenfor en konvensjonsstat eller det er usikkert hvor ulykken har funnet sted. Som utgangspunkt vil søksmål

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

bare kunne reises i den rettskrets der atomulykken skjedde, jf. atomenergiloven § 46 nr.1.

Når det gjelder lovvalg, bygger både Pariskonvensjonen og atomenergiloven på at rettsreglene i det landet som har domsmyndighet, vil bli anvendt, jf. Pariskonvensjonen artikkel 14 bokstav b. Der som en sak om erstatning for atomskade skal føres for norske domstoler, vil det altså være norsk rett som skal anvendes. Dersom på den annen side en annen konvensjonsstat skulle ha domskompetansen i et konkret tilfelle og sak blir reist i dette andre landet, vil Pariskonvensjonens lovvalgssystem lede til at ansvarsspørsmålene for en ansvarlig norsk innehaver eller dennes garantist vil bli bedømt etter denne andre konvensjonsstatens rett. Det er enkelte unntak fra hovedregelen om at domstollandets rett skal anvendes, og et viktig unntak gjelder innehaverens ansvarsbegrensning. Ettersom innehaveren vil følge den ansvarsgrense som er satt for anlegget i den staten der dette ligger, og forsikringen eller garantien vil gjelde for det beløp som er påkrevd etter lovgivningen i anleggsstaten, skal ansvarsgrensen i hjemlandet legges til grunn uansett hvor atomulykken skjer, jf. Pariskonvensjonen artikkel 7 bokstav d. I samsvar med dette fremgår det av atomenergiloven § 30 nr. 2 at når den ansvarlige innehavers atomanlegg ligger i en annen konvensjonsstat, gjelder denne statens lovgivning om ansvarsbegrensning selv om norsk rett for øvrig får anvendelse.

En dom eller rettsforlik fra en annen konvensjonsstats domstoler kan tvangsfullbyrdes i Norge så langt dette følger av atomenergiloven § 47. Pariskonvensjonen artikkel 13 bokstav d krever at en dom på erstatning som er avsagt av en kompetent domstol i én konvensjonsstat, som hovedregel skal kunne fullbyrdes i øvrige konvensjonsstater uten ny prøving av sakens realitet.

3.10 Tilleggsytelser av statsmidler etter tilleggskonvensjonen

Tilleggskonvensjonen etablerer ikke noe nytt ansvarsgrunnlag ved siden av Pariskonvensjonen, men pålegger konvensjonsstatene å stille ekstra midler til rådighet for dekning av atomskader som faller innenfor Pariskonvensjonens virkeområde. Ettersom tilleggskonvensjonen regulerer erstatning fra offentlige midler, skal den bare gjelde til fordel for skadelidte i stater som deltar i finansieringen og har dermed et mer begrenset virkeområde enn Pariskonvensjonen. Erstatning etter tilleggskonvensjonen ytes derfor ikke for atomulykker og atomskader som inntreffer i stater som ikke er

parter i tilleggskonvensjonen, jf. atomenergiloven § 40 nr. 1 bokstav c og d. Det er videre en forutsetning for at erstatning skal kunne ytes etter tilleggskonvensjonens regler, at atomanlegget som forårsaket atomulykken, ligger i en stat tilsluttet tilleggskonvensjonen, jf. atomenergiloven § 40 nr.1, og at dette ved tiden for ulykken var oppført på en fortegnelse som føres av Belgias regjering i egenkap av depositar for konvensjonen, jf. § 40 nr. 1 bokstav a.

Pariskonvensjonen og tilleggskonvensjonen danner sammen et erstatningssystem i tre trinn, som fremgår av tilleggskonvensjonen artikkel 3 bokstav a og b. Første nivå består av innehaverens erstatningsansvar, etter norsk rett 60 millioner SDR, alternativt 5 millioner SDR for lavrisikoanlegg og transport, jf. atomenergiloven § 30 nr. 1, jf. nr. 3. Andre nivå dekkes av den staten som har vedkommende atomanlegg på sitt territorium, og utgjør erstatningsbeløp mellom den øvre grensen for anleggsinnehaverens erstatningsansvar og 175 millioner SDR. Tredje nivå består av beløp mellom 175 millioner SDR og 300 millioner SDR, og betales av statene som er tilsluttet tilleggskonvensjonen i henhold til særskilte fordelingsprinsipper fastsatt i artikkel 12 i tilleggskonvensjonen. Disse går ut på at 50 % av ansvarsbeløpet fordeles på grunnlag av forholdet mellom statenes brutto nasjonalprodukt i året forut for året da atomulykken inntraff, mens 50 % vil fordeles på grunnlag av forholdet mellom termisk effekt for de reaktorer som er plassert på hver konvensjonsstats territorium. Det kreves ikke at statene stiller sikkerhet for mulig ansvar etter andre og tredje nivå.

Etter norsk rett er det slik at den norske stat vil forskuttere midlene i andre og tredje nivå overfor skadelidte når saken hører under norsk domsmyndighet og vilkårene for erstatning etter tilleggskonvensjonen er oppfylt. Dette følger av atomenergiloven § 41 nr. 1 lest i sammenheng med § 40 nr. 1 bokstav b. Staten vil deretter kunne kreve tilbakebetalt erstatningsbeløp i andre nivå fra en eventuell annen stat som har vedkommende atomanlegg på sitt territorium, og forespørre øvrige stater som er parter i tilleggskonvensjonen om å bidra i tredje nivå. Etter tilleggskonvensjonen artikkel 10 bokstav b er det bare den staten som har domsjurisdiksjon i henhold til Pariskonvensjonen, som kan forespørre om at statsmidler stilles til rådighet innenfor tredje nivå.

Krav etter tilleggskonvensjonen foreldes etter de samme ytre fristene som er satt i Pariskonvensjonen, idet atomenergiloven § 40 nr. 1 stiller som betingelse for ytelse etter tilleggskonvensjonen at

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

det aktuelle kravet i tide er gjort gjeldende mot innehaveren.

For utlegg av statsmidler etter andre og tredje nivå gjelder tilsvarende regler om regress for staten som for innehaveren, jf. atomenergiloven § 44.

4 Nærmere om innholdet i endringsprotokollene 12. februar 2004

4.1 Endringsprotokollen til Pariskonvensjonen

Med endringsprotokollen gjøres følgende endringer i Pariskonvensjonen:

Artikkel 1 (Definisjoner)

Definisjonene av «atomulykke» og «atomanlegg» i artikkel 1 bokstav a endres. I tillegg føyes det til fire nye punkter i bestemmelsen, ved at «atomskade», «tiltak til utbedring», «forebyggende tiltak» og «rimelige tiltak» gis egne definisjoner, jf. endringsprotokollen del I A og B. Formålet med endringene er å sikre at flest mulig skader omfattes av konvensjonen, samtidig som det sikres samsvar med bestemmelsene i Wienkonvensjonen. Endringene beskrives nærmere i punkt 6.2 nedenfor.

Artikkel 2 (Geografisk anvendelsesområde)

Konvensjonens geografiske virkeområde utvides betydelig, jf. endringsprotokollen del I C. Etter dagens artikkel 2 gjelder konvensjonen bare i tilfeller hvor en atomulykke inntreffer på konvensjonsstatenes territorium og skaden også inntreffer der. Virkeområdet ble utvidet ved to vedtak fra NEAs styringskomité i 1968 (NE/M(68)1) og 1971 (NE/M(71)1), hvor det ble anbefalt at konvensjonsstatene også skulle la konvensjonen gjelde for skade som inntreffer på åpent hav, samt for skade som inntreffer på en konvensjonsstats territorium som følge av en hendelse som fant sted i en stat som ikke er part i konvensjonen.

Etter endringen vil konvensjonen gjelde for atomskade som inntreffer på territoriet eller havområdet til en konvensjonsstat, eller om bord på et skip eller et luftfartøy som er registrert i en slik stat. I tillegg vil konvensjonen gjelde for atomskade som inntreffer på territoriet eller havområdet til en stat som ikke er part i konvensjonen, eller om bord på et skip eller et luftfartøy som er registrert i en slik stat, dersom denne staten hører til en av følgende tre kategorier:

- i. staten er part i Wienkonvensjonen og i Fellesprotokollen, forutsatt at den part i Pariskonvensjonen som har ansvarlig innehavers anlegg beliggende på sitt territorium, også er part i Fellesprotokollen,
- ii. staten har ikke noe atomanlegg beliggende på sitt territorium eller havområde når atomulykken inntreffer,
- iii. staten har – når atomulykken inntreffer – gjeldende lovgivning om erstatningsansvar ved atomskade som gir tilsvarende gjensidige ytelser og er basert på de samme prinsipper som Pariskonvensjonen.

Generelt gjelder likevel det unntaket at konvensjonen ikke anvendes for skade som har rammet ombord på skip eller fly som befinner seg i territoriet til en ikke-konvensjonsstat hvis territorium ikke er trukket inn under Pariskonvensjonens virkeområde. Dette unntaket vil f.eks. omfatte et skip registrert i en part i Pariskonvensjonen som befinner seg i et slikt territorium når skaden skjer.

Artikkel 3 (Skade som konvensjonen gjelder for)

Artikkel 3 fastslår at innehaveren av et atomanlegg har objektivt ansvar for atomskade. Bestemmelsen endres av hensyn til den nye definisjonen av «atomskade» i artikkel 1. Slik atomskade faller som utgangspunkt under konvensjonens regler. Unntaket for skade på atomanlegget selv og annen eiendom på samme område beholdes uendret, jf. endringsprotokollen del I D.

Artikkel 4 (Transport av kjernefysisk materiale)

Gjeldende konvensjonstekst oppstiller regler for risikoovergang ved transport av kjernefysisk materiale mellom to anlegg mv. Utgangspunktet er at en innehaver som sender materialet fra seg, er ansvarlig for skade som måtte inntre helt til materialet er tatt over av en annen innehaver. Imidlertid kan annen risikoovergang bestemmes ved avtale, og i gjeldende konvensjonstekst er det ikke oppstilt noen begrensninger for hvilke innehavere som kan være part i en slik avtale. I praksis har man sett tilfeller hvor innehavere i land som har lave ansvarsgrenser ved transport, påtar seg ansvaret selv om de ikke har noen interesse i transporten som sådan. For å motvirke dette tas det inn et nytt punkt i artikkel 4 som fastslår at overdragelse av ansvaret ved avtale bare kan skje dersom innehaveren som påtar seg ansvaret, har en direkte økonomisk interesse i det kjernefysiske materialet som er under transport, jf. endringsprotokollen del I E.

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

Artikkel 5 (Flere ansvarlige innehavere)

Det foretas visse endringer som følge av at den engelske og franske versjonen av konvensjonen ikke har stemt helt overens, jf. endringsprotokollen del I F. Endringene har ikke innholdsmessig betydning.

Artikkel 6 (Kretsen av ansvarlige)

I gjeldende konvensjonstekst inneholder artikkel 6 bokstav e det eneste unntaket fra konvensjonens geografiske virkeområde, ved at det på nærmere bestemte vilkår oppstår et erstatningsansvar for skade som inntreffer på territoriet til en stat som ikke er part i konvensjonen. Med utvidelsen av konvensjonens geografiske virkeområde, jf. artikkel 2, er denne bestemmelsen vurdert som unødvendig. Den oppheves derfor og erstattes med en bestemmelse om at innehaveren kan fritas for ansvar helt eller delvis dersom det bevises at en skade helt eller delvis skyldes grov uaktsomhet hos skadelidte eller en handling eller unnlatelse i skadehensikt fra skadelidte. Et vilkår for ansvarsfritak er at det må være adgang til det etter nasjonal lovgivning, jf. endringsprotokollen del I G. Bestemmelsen er utformet etter mønster av Wienkonvensjonen artikkel IV.2.

Artikkel 7 (Ansvarsgrenser)

Som beskrevet i punkt 2.2.2 ovenfor økes konvensjonens ansvarsgrenser betydelig, jf. endringsprotokollen del I H. Utgangspunktet vil heretter være at en konvensjonsstat i sin lovgivning skal bestemme at innehaverens erstatningsansvar for atomskade som skyldes en enkelt atomulykke, ikke skal være mindre enn 700 millioner euro. Konvensjonen setter ingen øvre grense, og noen konvensjonsstater vil trolig oppstille et ubegrenset ansvar.

For lavrisikoanlegg og transport vil det gjelde en begrensning i dette utgangspunktet. Under hensyn til et atomanleggs art og de sannsynlige konsekvenser av en kjernefysisk hendelse med utspring i dette anlegget, kan konvensjonsstaten fastsette en lavere ansvarsgrense for dette anlegget, men ikke lavere enn 70 millioner euro. Under hensyn til de kjernefysiske materialenes art og de sannsynlige konsekvenser av en atomulykke med utspring i disse, kan konvensjonsstaten fastsette en lavere ansvarsgrense for transport av materialene, men ikke lavere enn 80 millioner euro.

Artikkel 8 (Foreldelse)

Konvensjonens foreldelsesfrister forlenges, jf. endringsprotokollen del I I. I dag er det slik at retten til erstatning faller bort dersom sak ikke er anlagt innen ti år etter atomulykken, men nasjonal lovgivning kan fastsette en lengre frist dersom det tas forholdsregler for å dekke innehaverens ansvar etter utløpet av fristen. Denne generelle tiårsregelen deles nå opp. Hvis en atomulykke medfører personskade eller tap av menneskeliv, vil foreldelsesfristen heretter være 30 år. For annen atomskade beholdes tiårsfristen. Nasjonal lovgivning vil fortsatt kunne fastsette lengre frister på samme vilkår som nå.

Den relative foreldelsesfristen som nasjonal lovgivning i dag kan fastsette på minst to år regnet fra det tidspunkt da skadelidte fikk eller burde fått kjennskap til skaden, forlenges til minst tre år.

Bestemmelsen i artikkel 8 bokstav b om en særskilt foreldelsesfrist på 20 år for tilfeller der en atomulykke forårsakes av en atoms substans som på tiden for ulykken var ulovlig fjernet, tapt eller oppgitt og ikke kommet til rette, blir fjernet.

Artikkel 9 (Ansvarsfritak)

Artikkel 9 bestemmer i dag at innehaveren ikke skal være ansvarlig for skade som direkte skyldes blant annet «en alvorlig naturkatastrofe av usedvanlig karakter». Ut fra den oppfatning at atomanlegg må konstrueres slik at de kan motstå slike naturhendelser, fjernes denne ansvarsfritaksgrunnen, jf. endringsprotokollen del I J.

Artikkel 10 (Forsikring eller finansiell sikkerhetsstillelse)

Det tas inn et nytt ledd i artikkel 10 som regulerer forsikring og annen finansiell sikkerhetsstillelse i de tilfeller hvor nasjonal lovgivning fastsetter et ubegrenset ansvar for innehaveren etter artikkel 7, jf. endringsprotokollen del I K. I slike tilfeller skal nasjonal lovgivning også fastsette en grense for innehaverens finansielle sikkerhet, som ikke må være lavere enn ansvarsgrensene i artikkel 7.

Artikkel 12 (Overføring mellom ulike valutaområder)

På grunn av endringene i artikkel 7 gjøres det en endring i henvisningen til denne i artikkel 12, jf. endringsprotokollen del I L. Endringen har ingen innholdsmessig betydning.

Artikkel 13 (Jurisdiksjon)

Konvensjonens jurisdiksjonsbestemmelser endres for å oppnå samsvar med Wienkonvensjonen. En

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

konvensjonsstat vil ha eksklusiv jurisdiksjon når en atomulykke inntreffer på dennes territorium eller i dens eksklusive økonomiske sone. Fallende utenfor denne jurisdiksjonsbestemmelsen, skal den konvensjonsstaten som har den ansvarlige innehavers atomanlegg beliggende på sitt territorium, ha eksklusiv jurisdiksjon, jf. endringsprotokollen del I M.

Artikkel 14 (Lovvalg)

Bestemmelsen inneholder en definisjon av «nasjonal rett» og «nasjonal lovgivning» for de tilfeller hvor disse begrepene er benyttet i konvensjonen. Definisjonen endres slik at den ikke omfatter de nasjonale regler om lovvalg som gjelder for krav som er oppstått som følge av en atomulykke, jf. endringsprotokollen del I N. Endringen skal ikke påvirke nasjonale domstolars kompetanse til å vurdere interlegale spørsmål som ikke er omfattet av konvensjonens lovvalgsregler.

Artikkel 15 (Derogasjon)

Artikkel 15 åpner for at en stat kan treffe de tiltak den anser nødvendig for å øke størrelsen av den erstatning som er fastsatt i konvensjonen. I någjeldende konvensjonstekst heter det videre at dersom erstatningen skriver seg fra offentlige midler og overstiger konvensjonens ansvarsgrenser, kan ethvert slikt tiltak settes i verk selv om det skulle avvike fra konvensjonens bestemmelser. En endring foretas her ved at henvisningen til offentlige midler tas ut, slik at det eneste vilkåret for å kunne derogere fra konvensjonens bestemmelser nå vil være at erstatningen overstiger ansvarsgrensen i artikkel 7 på 700 millioner euro, jf. endringsprotokollen del I O.

Ny artikkel 16bis (Forholdet til alminnelig folkerett)

Det tas inn en ny artikkel 16bis som fastslår at konvensjonen ikke skal påvirke en konvensjonsstats rettigheter og forpliktelser etter de alminnelige bestemmelser i folkeretten, jf. endringsprotokollen del I P. En tilsvarende bestemmelse har hittil stått i et vedlegg til konvensjonen, med en noe annen ordlyd.

Artikkel 17 (Tvisteløsning)

Tvisteløsningsprosedyren modereres noe i forhold til gjeldende konvensjonstekst, jf. endringsprotokollen del I Q. Dersom det heretter oppstår en tvist mellom to eller flere konvensjonsstater om tolkin-

gen eller anvendelsen av konvensjonen, har de en seksmånedersfrist til å løse tvisten gjennom forhandlinger eller andre vennskapelige midler. Dersom dette ikke lykkes innen fristen, skal alle konvensjonsstatene møtes for å bistå partene i tvisten i å finne en minnelig løsning. Dersom en minnelig løsning ikke er oppnådd innen tre måneder etter et slikt møte, kan enhver av partene i tvisten bringe saken inn for Det europeiske atomenergitribunal (European Nuclear Energy Tribunal). Denne domstolen ble opprettet ved konvensjon 20. desember 1957, men har foreløpig ikke hatt saker til behandling.

Som følge av utvidelsen av konvensjonens geografiske virkeområde tas det også inn en bestemmelse om at tvister om fastsettelse av grenser til havs faller utenfor konvensjonens virkeområde og dermed utenfor tribunalets kompetanse.

Artikkel 21 (Ikke-signaturstaters tilslutning til konvensjonen)

Her gis en særlig bestemmelse som åpner for en lavere ansvarssum enn etter artikkel 7 i en innfasingperiode for en ikke-signaturstat som slutter seg til konvensjonen, jf. endringsprotokollen del I U.

Artikkel 22 (Konsultasjon mellom konvensjonsstatene)

I Wienkonvensjonen er det nå tatt inn en formell prosedyre for å endre beløpene knyttet til ansvarsgrenser og finansiell sikkerhetsstillelse. Denne prosedyren ble ansett som for tidkrevende til å bli anvendt i Pariskonvensjonen, sett hen til det begrensede antall parter i denne konvensjonen. I stedet føyes det til en bestemmelse i artikkel 22 om at statene ved utløpet av hver femårsperiode etter konvensjonens ikrafttredelse skal rådføre seg med hverandre om alle problemer av felles interesse som oppstår ved anvendelse av konvensjonen, særlig for å vurdere om beløpsøkninger for ansvar og finansiell sikkerhet er ønskelig, jf. endringsprotokollen del I V.

Øvrige endringer

Artikkel 11 og 16 beholdes uendret. I artikkel 18, 19, 20, 23 og 24 foretas det formelle endringer ved at godtakelse, godkjennelse og tiltredelse tas inn som akseptprosedyrer ved siden av ratifikasjon.

I hele konvensjonen endres betegnelser i spesielle trekkrettigheter (SDR) til euro.

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

4.2 Endringsprotokollen til tilleggskonvensjonen

De fleste endringene som foretas i tilleggskonvensjonen, skyldes behovet for fortsatt samsvar med Pariskonvensjonen. Med endringsprotokollen gjøres følgende endringer:

Artikkel 2 (Geografisk virkeområde)

Konvensjonens geografiske virkeområde utvides, men ikke på samme måte som Pariskonvensjonen, jf. endringsprotokollen del I B. Konvensjonen vil gjelde for atomskade som inntreffer på en konvensjonsstats territorium, samt om bord i et skip eller luftfartøy som er hjemmehørende i en konvensjonsstat og befinner seg i eller over havområder utenfor territorialfarvannet, og dessuten for atomskade lidt av statsborgere i konvensjonsstatene i eller over slike havområder. Generelt unntas likevel skader lidt i eller over territorialfarvannet til stater som ikke er part i konvensjonen. Dessuten omfattes på visse vilkår skader lidt på en konvensjonsstats kontinentalsokkel eller i dens eksklusive økonomiske sone. I motsetning til hva som gjelder for Pariskonvensjonen, vil ikke tilleggskonvensjonen kunne medføre erstatningsutbetaling til personer som lider skade i en stat som ikke er part i konvensjonen. En forutsetning for at tilleggskonvensjonen gjelder, er videre at en domstol i en konvensjonsstat har jurisdiksjon etter Pariskonvensjonen.

Artikkel 3 (Tilleggserstatning)

Konvensjonen beholder sitt tredelte erstatningssystem, som beskrevet i punkt 3.10 ovenfor, men erstatningsgrensene innenfor hvert nivå økes betydelig, jf. endringsprotokollen del I C. Formålet med økningene er å forbedre erstatningsdekningen for personer som lider skade som følge av en atomulykke, særlig sett i lys av Pariskonvensjonens økning av innehaveransvaret og utvidelsen av definisjonen av atomskade.

Det vil fortsatt være innehaveren som har det primære erstatningsansvaret, begrenset oppad til 700 millioner euro i samsvar med Pariskonvensjonens bestemmelser (første nivå). For skader som overstiger dette beløpet, vil den konvensjonsstaten som har den ansvarlige innehaverens atomanlegg beliggende på sitt territorium, ha et supplerende erstatningsansvar for det overskytende opp til 1 200 millioner euro (andre nivå). Dersom heller ikke dette er tilstrekkelig til å dekke lidt skade, har konvensjonsstatene et felles solidaransvar for overskytende beløp opp til 1 500 millioner euro, etter

en nærmere fastsatt fordelingsnøkkel i artikkel 12 (tredje nivå).

Artikkel 4 og 11 (Ansvar for flere enn én innehaver)

Artikkel 4 har regler om de situasjoner hvor flere konvensjonsstater må bidra med offentlige midler etter artikkel 3 som følge av at flere enn én innehaver anses som ansvarlig for en atomulykke. Artikkel 4 oppheves, da den anses unødvendig ved siden av Pariskonvensjonen artikkel 5 bokstav d, jf. endringsprotokollen del I D.

Det regnes som usannsynlig at det vil kunne oppstå et tilfelle hvor flere innehavere med anlegg beliggende på ulike konvensjonsstaters område anses ansvarlige for samme atomulykke, og at dette vil medføre at flere konvensjonsstater må bidra med offentlige midler på andre nivå av erstatningssystemet. For likevel å ta høyde for denne muligheten, foretas det en endring i artikkel 11 som gir anvisning på fordeling av slike midler mellom innehaverstatene, og det foretas dessuten andre justeringer i artikkel 11 som en konsekvens av andre konvensjonsendringer, jf. endringsprotokollen del I K.

Artikkel 5 (Regressrett)

Bestemmelsen endres for å få klarere frem når en konvensjonsstat vil ha regressrett, og for å avgrense regressadgangen mot innehaveren av atomanlegget, jf. endringsprotokollen del I E. Bakgrunnen for det siste er at en regressadgang antas å vanskeliggjøre mulighetene til å dekke innehaverens ansvar med forsikring.

Utgangspunktet vil etter endringene være at dersom en ansvarlig innehaver har regressrett mot en tredjeperson etter Pariskonvensjonen artikkel 6, vil innehaverstaten ha en tilsvarende regressrett.

Artikkel 9 (Å stille offentlige midler til rådighet)

Någjeldende artikkel 9 sier at ingen stat behøver å dele ut midler etter andre og tredje nivå så lenge den ansvarlige innehaverens finansielle sikkerhet på første nivå ikke er fullt uttømt. Det har vist seg at dette kan skape ulemper for stater som har satt en høy ansvarsbegrensning for sine innehavere, da denne begrensningen vil måtte nås før det blir aktuelt å trekke inn de øvrige konvensjonsstatenes solidariske ansvar på tredje nivå. Dersom en stat derimot har fastsatt en lavere ansvarsbegrensning for sine innehavere, vil utbetaling fra tredje nivå bli aktuell på et tidligere tidspunkt. For å unngå denne skjevheten endres artikkel 9 slik at utbetaling på tredje nivå blir aktuell så fort de samlede erstat-

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

ningskravene kommer opp i en slik størrelse som nevnt for tredje nivå i artikkel 3, uavhengig av om det fortsatt gjenstår midler av innehaverens finansielle sikkerhet på første nivå, jf. endringsprotokollen del I I.

Artikkel 12 (Fordelingsnøkkel for tredje nivå)

Fordelingsnøkkelen for statenes felles ansvar på tredje nivå endres, jf. endringsprotokollen del I L. Heretter vil 35 % av ansvaret fordeles på grunnlag av forholdet mellom statenes brutto nasjonalprodukt i året forut for året da den kjernefysiske hendelsen inntraff, mens 65 % vil fordeles på grunnlag av forholdet mellom termisk effekt for de reaktorer som er plassert på hver konvensjonsstats territorium. I dag er forholdet som nevnt i punkt 3.10 50-50.

Ny artikkel 12bis (Økning av tredje nivå)

Det føyes til en ny artikkel 12bis som fastslår at dersom nye stater slutter seg til tilleggskonvensjonen, skal ansvarsgrensene i tredje nivå økes etter en nærmere angitt utregning av den tiltredende statens brutto nasjonalprodukt og samlede termiske effekt, jf. endringsprotokollen del I M.

Artikkel 14 (Tilgjengelighet for midler på tredje nivå)

Det foretas endringer i artikkel 14 som klargjør at dersom alle konvensjonsstater har sluttet seg til en annen internasjonal avtale om tilleggskompensasjon for atomskade, kan konvensjonsstatene anvende midler fra tredje nivå til å oppfylle sine forpliktelser etter denne andre avtalen. Den avtalen det særlig siktes til her, er IAEAs konvensjon av 1997 om tilleggskompensasjon for atomskade.

Øvrige endringer

I artikkel 6, 7 og 17 foretas det tekniske endringer for å tilpasse bestemmelsene til endringer i Pariskonvensjonen. Artikkel 8 (ii) slettes, da den anses som overflødig, mens beløpet nevnt i artikkel 8 endres som følge av endringene i artikkel 3. Endringene i artikkel 10 er rene konsekvensjusteringer på grunn av andre endringer i konvensjonene. Det foretas mindre tekniske endringer i artikkel 13 som følge av at artikkel 2 ikke lenger vil vise til den fortegnelsen som etter artikkel 13 skal utarbeides over atomanlegg som benyttes til fredelige formål. Endringene i artikkel 15 er ment å forenkle teksten. I artikkel 18, 20, 21 og 25 foretas det mindre tekniske endringer når det gjelder ratifikasjon, godkjennelse og godtakelse.

5 Norsk ratifikasjon av endringsprotokollene

5.1 Bør Norge ratifisere endringsprotokollene?

5.1.1 Forslaget i høringsnotatet

Endringsprotokollene er gjenstand for ratifikasjon, jf. protokollenes del II bokstav b. Norsk ratifikasjon vil kreve lovendringer, og ratifikasjon forutsetter derfor Stortingets samtykke, jf. Grunnloven § 26 annet ledd.

Det følger av Pariskonvensjonen artikkel 20 at endringer til konvensjonen trer i kraft når to tredeler av medlemsstatene har ratifisert endringene. Artikkel 21 i tilleggskonvensjonen bestemmer at endringer til denne konvensjonen først trer i kraft når samtlige medlemsstater har ratifisert endringene. I høringsnotatet ble det redegjort for at dette i praksis innebærer at endringsprotokollen til Pariskonvensjonen vil tre i kraft når de EU-stater som er part i konvensjonen, ratifiserer. Det ble vist til en beslutning fra Rådet om samtidig ratifikasjon for EU-landene, og lagt til grunn at Norge burde ta sikte på å overholde fristen denne beslutningen setter. I høringsnotatet punkt 4.1 side 13-14 heter det:

«Det følger av Pariskonvensjonen artikkel 20 at endringer til konvensjonen trer i kraft når to tredeler av medlemsstatene har ratifisert endringene. Artikkel 21 i tilleggskonvensjonen bestemmer at endringer til denne konvensjonen først trer i kraft når samtlige medlemsstater har ratifisert endringene. På grunn av den korte tiden som har gått siden undertegning, har ingen stater ratifisert protokollene ennå. Det er imidlertid all grunn til å tro at samtlige konvensjonsstater vil foreta ratifikasjon.

For Pariskonvensjonens vedkommende innebærer bestemmelsen i artikkel 20 om ikrafttredelse når to tredeler av konvensjonsstatene har ratifisert protokollen, i praksis at protokollen vil tre i kraft når de EU-stater som er part i konvensjonen, ratifiserer. Det skyldes at EU-statene utgjør mer enn to tredeler av konvensjonsstatene – 13 av 15 konvensjonsstater er medlem av EU. Bare Tyrkia og Norge er part i Pariskonvensjonen uten å være medlem av EU.

For de EU-stater som er part i Pariskonvensjonen, har Rådet truffet beslutning 2004/294/EF om samtidig ratifikasjon av endringsprotokollen. Beslutningens artikkel 2 lyder (i dansk versjon):

«Artikkel 2

1. De medlemsstater, der er parter i Pariskonventionen, træffer de nødvendige foranstaltninger med henblik på samtidig at depone-

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

re deres instrumenter for ratifikasjon eller tiltrædelse af protokollen hos generalsekretæren for Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling inden for en rimelig frist, om muligt inden den 31. december 2006.

2. Inden den 1. juli 2006 udveksler de medlemsstater, der er parter i Paris-konventionen, i Rådet oplysninger med Kommissionen om, hvornår de forventer at have avsluttet de parlamentariske procedurer, der er nødvendige for ratifikasjonen eller tiltrædelsen. På dette grundlag fastsættes datoen og betingelserne for den samtidige deponering.»

Tilleggskonvensjonen har på sin side 12 parter. Av disse er det bare Norge som står utenfor EU. Tilleggskonvensjonen artikkel 21 stiller imidlertid som nevnt krav om ratifikasjon fra samtlige medlemsstater for at konvensjonen skal tre i kraft. For tilleggskonvensjonens vedkommende er det ikke truffet noen beslutning om samtidig ratifikasjon av endringsprotokollen tilsvarende beslutning 2004/294/EF. Det må likevel antas at EU-statene vil ratifisere begge endringsprotokollene på samme tid.»

Det er på denne bakgrunn sannsynlig at endringsprotokollene også vil kunne tre i kraft til samme tid hvis Norge, som eneste part i tilleggskonvensjonen som står utenfor EU, ratifiserer endringsprotokollene senest samtidig med EU-landene.

I høringsnotatet foreslo departementet at Norge ratifiserer endringsprotokollene til Pariskonvensjonen og tilleggskonvensjonen. Det ble vist til den forbedring av skadelidtes stilling som endringen av konvensjonenes ansvarsgrenser innebærer, og til viktigheten av at norske domstoler vil ha jurisdiksjon dersom en atomulykke skulle inntreffe i norsk økonomisk sone. Det ble videre gitt uttrykk for at det ville være naturlig for Norge å ta sikte på å overholde den samme tidsfrist som EU-landene i ratifikasjonsspørsmålet. I høringsnotatet punkt 4.2 side 14-15 heter det:

«Norge har spilt en aktiv rolle under revisjonen av konvensjonene, og det har hele tiden vært forutsatt at Norge skal ratifisere endringsprotokollene. Fra norsk side ble det under forhandlingene ansett som særlig viktig at skadelidte skulle komme i en så gunstig stilling som mulig, og at prinsippet om at »forurenseren betaler« gjennomføres best mulig. Det kunne vært ønskelig med en enda sterkere konvensjon her, blant annet i form av enda høyere erstatningsbeløp. Protokollene er likevel klart forbedret på disse punktene i forhold til de opprinnelige konvensjonene, og må anses som det

beste resultat det var mulig å oppnå enighet om.

Norge så det også som viktig at konvensjonens territorielle virkeområde og jurisdiksjonsbestemmelsene ble endret. Det sentrale poenget var å sikre at Norge har jurisdiksjon dersom en hendelse skjer i norsk økonomisk sone. Når Norge først har jurisdiksjon, følger det av konvensjonen at norsk lov skal anvendes. Dette har betydning ved at konvensjonen åpner for forskjeller mellom landenes lovgivning. Blant annet må det antas at nasjonale regler om erstatning for miljøskader avviker fra hverandre. Det vil også være enklere for norske skadelidte, som man må anta at det vil være flest av hvis det skulle skje en ulykke i norsk økonomisk sone, å kunne forholde seg til norske domstoler og norsk lov.

Som helhet ser Justisdepartementet det slik at protokollene representerer en klar forbedring i forhold til eksisterende konvensjoner, og at Norge derfor bør ratifisere protokollene. Ratifikasjon krever lovendringer, og må derfor besluttes av Stortinget, jf. Grunnloven § 26 andre ledd.

Justisdepartementet ser det som naturlig at Norge bør ta sikte på å overholde den samme tidsfrist som EU-landene i ratifikasjonsspørsmålet. Som nevnt i punkt 4.1 er det lagt til grunn at EU-landene skal foreta en samtidig ratifikasjon, om mulig innen 31. desember 2006.»

5.1.2 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser går imot at Norge ratifiserer endringsprotokollene til Pariskonvensjonen og tilleggskonvensjonen. *Landbruks- og matdepartementet, Institutt for energiteknikk og Landsorganisasjonen i Norge* støtter forslaget. *Den Norske Advokatforening* uttaler at den slutter seg til departementets vurdering om at Norge bør ta sikte på å overholde den samme tidsfristen som EU-landene i ratifikasjonsspørsmålet.

5.1.3 Status for ratifikasjon blant konvensjonspartene

Ingen av medlemsstatene til Pariskonvensjonen eller tilleggskonvensjonen har hittil ratifisert endringsprotokollene, men det er grunn til å tro at samtlige medlemsstater vil foreta ratifikasjon. EU-statene har imidlertid ikke vært i stand til å ratifisere endringsprotokollene innen 31. desember 2006. Dette synes i hovedsak å skyldes at man ser enkelte problemer ved gjennomføringen av protokollene i nasjonal rett, knyttet til mulighetene for å oppnå forsikringsdekning for de økte ansvarsbelø-

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

pene i Pariskonvensjonen. Dette gjelder særlig fordi det under forhandlingene om endringsprotokollene ble lagt til grunn at terroristhandlinger ikke skal medføre ansvarsfritak etter konvensjonens artikkel 9, og fordi foreldelsesfristen for personskader utvides til 30 år etter artikkel 8.

Sverige er blant landene som har signalisert at de ikke har vært i stand til å ratifisere innen 31. desember 2006. Finland har på sin side vedtatt den lovgivning som er nødvendig for å gjennomføre endringsprotokollene i finsk rett, men avventer å sette denne i kraft og ratifisere protokollene i henhold til Rådets beslutning om samtidig ratifikasjon for EU-statene. Det pågår for tiden konsultasjoner mellom EU-landene og Kommisjonen om ratifikasjonsprosessen, og det kan synes som at felles ratifikasjon ikke vil kunne skje før tidligst ved utgangen av 2007.

5.1.4 Departementets vurdering

På bakgrunn av høringen går Justisdepartementet inn for forslaget i høringsnotatet om at Norge ratifiserer endringsprotokollene til Pariskonvensjonen og tilleggskonvensjonen.

Departementet har vurdert om forsinkelsen av ratifikasjonsprosessen i EU-landene som er parter i Pariskonvensjonen, bør medføre at også Norge bør utsette ratifikasjonen tilsvarende. Slik departementet ser det, er det ingen tungtveiende grunner som taler for dette. De spørsmål som synes å forsinke ratifikasjonsprosessen i enkelte land, knytter seg hovedsakelig til mulighetene for forsikringsdekning av økte ansvarsbeløp. Dette er lite aktuelle problemstillinger for Norge, ettersom ansvaret for innehavere her i riket i hovedsak er sikret ved statsgaranti.

Det er etter dette ikke noe til hinder for at Norge, på samme måte som Finland, vedtar de nødvendige lovendringer til gjennomføring av endringsprotokollene allerede nå. Når Norge har ratifisert endringsprotokollene, vil ikrafttredelse av lovendringene måtte utstå til konvensjonsendringene trer i kraft, det vil i praksis si frem til de konvensjonsstatene som er medlemmer av EU, ratifiserer, jf. punkt 5.1.1 ovenfor. Norsk ratifikasjon kan sende et signal til øvrige konvensjonsstater om viktigheten av å ratifisere endringsprotokollene så snart som mulig.

Departementet ser det slik at protokollene representerer en klar forbedring i forhold til eksisterende konvensjoner. Denne gjelder både for økninger i konvensjonens ansvarsbeløp til fordel for potensielle skadelidte samt endringene i

bestemmelsene om territorielt virkeområde og jurisdiksjon.

På denne bakgrunn ber departementet om Stortingets samtykke til ratifikasjon av endringsprotokollene.

5.2 Forbehold

5.2.1 Bakgrunn

Pariskonvensjonen artikkel 18 regulerer muligheten for å ta forbehold til bestemmelser i konvensjonen. Dersom det skal tas forbehold til endringsprotokollen til Pariskonvensjonen, må dette skje senest samtidig med ratifikasjon av protokollen. Videre kreves det at det aktuelle forbeholdet uttrykkelig godkjennes av alle signatarmaktene til endringsprotokollen. For endringsprotokollen til tilleggskonvensjonen er det ikke aktuelt med forbehold.

Spørsmålet om forbehold har bakgrunn i at enkelte stater har tilkjennegitt at man ønsker å anvende et gjensidighetsprinsipp med hensyn til erstatningsbeløpets størrelse i forhold til visse ikke-konvensjonsstater som den reviderte Pariskonvensjonen vil få anvendelse for. Konvensjonens geografiske virkeområde utvides, samtidig som at minimumsbeløpet for innehaverens erstatningsansvar økes til 700 millioner euro, henholdsvis til minimum 70 millioner euro for lavrisikoanlegg og minimum 80 millioner euro for transport, se om artikkel 2 og 7 i punkt 4.1 ovenfor.

Det fremgår av endringsprotokollen del I H at artikkel 7 bokstav g etter endringen vil åpne for at statene kan fastsette et lavere erstatningsbeløp enn de ovennevnte i tilfeller hvor erstatning skal utbetales etter artikkel 2 bokstav a (iv), det vil si for skade som oppstår i en ikke-konvensjonsstat som for øvrig tilbyr gjensidige ytelser, dersom gjensidigheten ikke omfatter erstatningsbeløpenes størrelse. For stater omfattet av artikkel 2 bokstav a (iv) følger altså muligheten for å anvende et gjensidighetsprinsipp direkte av protokollteksten.

Imidlertid vil Pariskonvensjonens geografiske virkeområde etter artikkel 2 bokstav a (ii) også omfatte Wienkonvensjonsstater som er part i fellesprotokollen 21. september 1988 til Pariskonvensjonen og Wienkonvensjonen. Minstebeløpet for innehaverens ansvar etter Wienkonvensjonen er 5 millioner US dollar per ulykke, dvs. ca. 31,5 millioner norske kroner. Ettersom denne ansvarsgrensen er betydelig lavere enn Pariskonvensjonens, har enkelte stater signalisert at man ønsker å ta et forbehold ved ratifikasjon av endringsprotokollen, slik at det kan fastsettes et lavere ansvarsbeløp enn

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

700 millioner euro for tilfeller hvor en atomulykke volder skade i en stat som er part i Wienkonvensjonen og fellesprotokollen, i den utstrekning denne staten ikke på gjensidig grunnlag stiller tilsvarende ytelser til rådighet.

OECDs atomrettskomité har utarbeidet et utkast til en felleserklæring, som vil innebære et forhåndssamtykke fra konvensjonsstatene til forbehold med en ordlyd som nevnt i erklæringen. Formålet med en felleserklæring er å oppnå en hurtigere avklaring i forbindelse med slike forbehold, ettersom staten som ønsker å ta forbehold, vil vite på forhånd at forbeholdet blir akseptert, og slipper å avvente konvensjonsstatenes godkjenningsprosedyrer. Det konkrete forbeholdet må likevel notifiseres og meddeles konvensjonsstatene. Utkastet angir i realiteten at en stat kan forbeholde seg retten til å oppstille et lavere erstatningsbeløp enn minimumsbeløpet etter Pariskonvensjonen artikkel 7 bokstav a i de tilfelle hvor konvensjonen kommer til anvendelse etter artikkel 2 bokstav a (ii). Et slikt forbehold vil ikke omfatte stater som Pariskonvensjonen vil få anvendelse for etter artikkel 2 bokstav a (iii), det vil si stater som ikke har atomanlegg på sitt territorium.

Eksistensen av en felleserklæring gjør det naturlig også for Norge å vurdere om et forbehold bør tas i samsvar med erklæringen.

5.2.2 Forslaget i høringsnotatet og høringsinstansenes syn

I *høringsnotatet* punkt 5.6.3 ble spørsmålet om Norge bør ta forbehold i forhold til stater som nevnt i Pariskonvensjonen artikkel 2 bokstav a (ii) drøftet slik:

«Sett i forhold til land med grense til Norge kan spørsmålet dette gjelder, oppstå i forhold til Russland, dersom Russland tiltrer fellesprotokollen, og eventuelt vil lovfeste lavere erstatningsbeløp enn Norge. Departementets foreløpige vurdering er at det anses mindre aktuelt å ta et slikt forbehold. Sverige, Danmark og Finland har foreløpig ikke tatt stilling til om landene skal ta forbehold som nevnt. Departementet vil vurdere spørsmålet om et eventuelt norsk forbehold nærmere på ratifikasjonstidspunktet, og ber om høringsinstansenes syn på spørsmålet.»

Institutt for energiteknikk er den eneste høringsinstansen som har uttalt seg om dette spørsmålet. I høringsuttalelsen heter det:

«IFE støtter Departementets vurdering om at Norge ikke bør ta forbehold knyttet til de nasjo-

ner som omtales i artikkel 2 (ii) og (iv) i konvensjonen.»

5.2.3 Departementets vurdering

Etter departementets syn er det ikke sannsynlig at et forbehold vil ha noen aktuell betydning for Norge i dagens situasjon. Dette skyldes at det må anses lite sannsynlig at en atomulykke i Norge vil kunne volde skade av større omfang i en stat som er med i Wienkonvensjonen og fellesprotokollen. De nærmeste aktuelle stater som vil kunne berøres, er de tre baltiske statene samt Polen. Dagens norske atomanlegg er å regne som lavrisikoanlegg, som det vil kunne settes en lavere ansvarsbegrensning (minst 70 millioner euro) for i samsvar med Pariskonvensjonen artikkel 7 bokstav b (i). Et norsk forbehold vil dermed hovedsakelig virke preventivt, i den forstand at det vil kunne få anvendelse dersom Norge på et fremtidig tidspunkt skulle etablere større atomanlegg. Dette synes ikke som en aktuell problemstilling i dag, men det vil ikke være anledning til å ta forbehold etter at Norge har ratifisert endringsprotokollen. Dersom forbehold ikke tas nå, bindes dermed den norske lovgiverens handlefrihet for fremtiden. Et avgitt forbehold vil på sin side kunne trekkes tilbake i ettertid, jf. Pariskonvensjonen artikkel 18 bokstav c.

Det kan tenkes at norske skadelidte vil få erstatning med lavere beløp fra stater som er parter i Wienkonvensjonen og fellesprotokollen, enn de erstatningsnivåer som ville være aktuelle dersom en ulykke skulle inntreffe i Norge. På grunnlag av moralske hensyn og solidaritetsbetraktninger overfor potensielle skadelidte, kan det likevel hevdes at det til tross for denne muligheten ikke er grunn til å avvike fra de ansvarsbeløp som ellers vil gjelde overfor slike stater. Et argument i motsatt retning er at dersom flere stater stiller krav om gjensidighet med hensyn til erstatningsbeløpets størrelse, vil dette kunne oppmuntre nabostater til å forbedre sine nasjonale regler og høyne erstatningsnivåene. Etter departementets syn er dette viktig.

Ved vurderingen av om Norge bør ta forbehold til den reviderte Pariskonvensjonen, er det av interesse hva øvrige konvensjonsstater, og særlig de øvrige nordiske land, kommer til å gjøre. Tyskland tok opprinnelig opp spørsmålet om forbehold til endringsprotokollen, og har signalisert at man ved gjennomføringen av endringsprotokollene vil fastsette et gjensidighetsprinsipp med hensyn til erstatningsbeløp for stater som ikke er part i konvensjonen, med unntak av stater som ikke har

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

atomanlegg på sitt territorium. I samsvar med dette vil Tyskland ta forbehold i forhold til ansvarsbeløpets størrelse for stater som nevnt i Pariskonvensjonen artikkel 2 bokstav a (ii). Finland har også gitt uttrykk for at et slikt forbehold er nødvendig for å ivareta finske interesser. For Sveriges del ble det i utredningen SOU 2006: 43 s. 202 anbefalt at Sverige tar et tilsvarende forbehold. Justisdepartementet har fått opplyst at ingen av de svenske høringsinstansene har gått imot forslaget om forbehold. Det synes derfor sannsynlig at både Finland, Sverige og Tyskland vil komme til å ta forbehold til endringsprotokollen til Pariskonvensjonen. Selv om Norge er i en annen situasjon enn disse landene med hensyn til omfanget av nåværende kjernefysisk virksomhet, vurderer departementet det slik at også Norge bør ta et tilsvarende forbehold. Danmark har ennå ikke tatt stilling til spørsmålet om forbehold.

Når det gjelder utformingen av et slikt forbehold, er det etter departementets syn hensiktsmessig å legge til grunn utkastet til felleserklæring utarbeidet innenfor rammen av OECDs atomrettskomité, se punkt 5.2.1 ovenfor. Departementet har fått opplyst fra sekretariatet for OECDs atomrettskomité at man nå har mottatt alle signatarmaktene uformelle godkjennelse av utkastet, men at formell vedtakelse ved Rådet for OECD fortsatt gjenstår. Forutsatt at felleserklæringen blir formelt vedtatt innen tidspunktet for norsk ratifikasjon av endringsprotokollene, vil et forbehold i samsvar med erklæringens ordlyd ikke måtte godkjennes i ettertid av de øvrige signatarmaktene. Skulle den formelle vedtakelsen av felleserklæringen trekke ut i tid, vil etterfølgende godkjenning fra øvrige signatarmakter kunne bli nødvendig. Tatt i betraktning at samtlige signatarmakter har stilt seg positive til utkastet til felleserklæring, må det antas at heller ikke en eventuell etterfølgende godkjenningsprosedyre vil by på vanskeligheter.

Det er da et spørsmål hvordan prinsippet om gjensidighet bør reguleres i norsk rett. Etter departementets syn vil det være vanskelig på forhånd å ta stilling til om det i en konkret situasjon vil være ønskelig fra norsk side å stille krav om gjensidighet med hensyn til erstatningsbeløp. Omstendighetene ved en atomulykke vil kunne variere, og spørsmålet om gjensidighet i en konkret situasjon vil i stor grad være av politisk karakter. I tråd med det som har blitt foreslått i den svenske utredningen i SOU 2006: 43 s. 202, foreslår departementet derfor å innta som en del av et nytt nr. 5 i atomenergiloven § 30 en mulighet for å fastsette et lavere erstatningsbeløp også i tilfeller som går inn under Pariskonvensjonen artikkel 2 bokstav a (ii). Depar-

tementet følger også opp forslaget i høringsnotatet om en mulighet for å fastsette et lavere erstatningsbeløp i tilfeller nevnt i Pariskonvensjonen artikkel 2 bokstav a (iv) som endringsprotokollen artikkel 7 bokstav g selv åpner for. Bestemmelsen i atomenergiloven § 30 nr. 5 vil gi Kongen kompetanse til å fastsette et lavere erstatningsbeløp enn 700 millioner euro når erstatning kan kreves for skade som oppstår i stat som nevnt i Pariskonvensjonen artikkel 2 bokstav a (ii) og (iv), i den utstrekning denne staten ikke på gjensidig grunnlag stiller tilsvarende ytelser til rådighet. Någjeldende § 18 nr. 3 i atomenergiloven foreslås videreført, ettersom bestemmelsen fortsatt vil ha aktualitet i forhold til ikke-konvensjonsstater som faller utenfor Pariskonvensjonen artikkel 2 bokstav a. Departementet viser til merknadene til bestemmelsen i kapittel 8 nedenfor.

Etter dette foreslår departementet at Norge tar følgende forbehold ved ratifikasjon av endringsprotokollen til Pariskonvensjonen:

«Norge tar, uten virkning i forhold til artikkel 2 bokstav a (iii), forbehold om retten til å anvende lavere erstatningsbeløp enn minstebeløpet fastsatt i artikkel 7 bokstav a for atomskade lidt i territoriet til, i havområde etablert i samsvar med folkeretten av, eller ombord på skip eller fly registrert i, annen stat enn Norge, i den utstrekning denne staten ikke på gjensidig grunnlag stiller tilsvarende ytelser til rådighet.»

6 Lovendringer som er nødvendige for å gjennomføre endringsprotokollene i norsk rett mv.

6.1 Innledning

Ratifikasjon av endringsprotokollene krever en rekke endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet, særlig i kapittel III om erstatning og forsikring (atomansvaret). Mange av endringene vil bestå i en ren tilpasning til protokolltekstene. Når det gjelder endringene i atomenergiloven § 30 nr. 5 vises det til punkt 5.2.3 foran og spesialmerknadene til denne bestemmelsen.

Som det ble gjort rede for i høringsnotatet punkt 5.1, er det også grunn til å foreta et noe videre ettersyn av bestemmelsene. Dette skyldes at det ved lovens tilblivelse ble tatt høyde for at Norge skulle slutte seg til Wienkonvensjonen, jf. Ot.prp.nr. 51 (1970-71) s. 19. Dette forholdet har bidratt til å gjøre loven unødig komplisert, samti-

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

dig som den i en viss utstrekning gir løsninger som ikke er hensiktsmessige så lenge Norge ikke er tilsluttet Wienkonvensjonen. Det er ikke nå aktuelt for Norge å slutte seg til Wienkonvensjonen, og gode grunner kan da tale for å utforme loven i samsvar med dette. Det vil fremgå i det følgende hvilke lovforslag som har dette som formål, og hvilke forslag som tar sikte på å gjennomføre endringsprotokollene.

6.2 Erstatningsberettigede tap

6.2.1 Gjeldende rett og forslaget i høringsnotatet

Atomenergiloven § 1 bokstav h definerer atomskade som «skade som skyldes radioaktive egenskaper eller en forening av radioaktive og giftige, eksplosive eller andre farlige egenskaper ved atombrensel eller radioaktivt produkt, samt skade som skyldes ioniserende stråling fra annen kilde innen et atomanlegg». Verken denne definisjonen eller øvrige bestemmelser i loven gir anvisning på hvilke tap som kan kreves erstattet. Det følger av alminnelige erstatningsrettslige prinsipper at økonomisk tap ved skade på personer, løsøre, gjenstander og fast eiendom kan kreves erstattet såfremt krav til årsakssammenheng er oppfylt. Ved skade på person vil det også kunne kreves menerstatning, jf. lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning § 3-2, jf. atomenergiloven § 24 nr. 3.

Pariskonvensjonen krever at personskader og tingskader skal erstattes. Ved endringsprotokollen inntas det eksplisitt fire ytterligere tapsformer i konvensjonen, som på nærmere vilkår skal omfattes av atomansvaret i den utstrekning nasjonal lovgivning bestemmer, jf. endringsprotokollen del I B. Disse er:

- økonomisk tap som følger av personskader eller tingskader, såfremt den som er rammet, er berettiget til å reise erstatningskrav for slikt tap eller slik skade,
- kostnader med tiltak til utbedring av forringet miljø med mindre forringelsen er ubetydelig, så sant slike tiltak faktisk iverksettes eller skal iverksettes,
- tap av inntekt fra en direkte økonomisk interesse i adgangen til å bruke eller nyte godt av miljøet, når tapet skyldes en betydelig forringelse av nevnte miljø,
- kostnader ved forebyggende tiltak og ytterligere tap eller skade som følger av slike tiltak.

I høringsnotatet foreslo Justisdepartementet å endre atomenergiloven slik at lovens definisjon av atomskade blir konsistent med Pariskonvensjo-

nens, og slik at det fremkommer direkte av lovteksten at de ovennevnte tapspostene omfattes av atomansvaret. Dette ble foreslått gjennomført ved å ta inn en angivelse av hvilke tapsposter atomansvaret omfatter i atomenergiloven § 21 nr. 1, samt å sette inn en henvisning til denne bestemmelsen i § 1 h der begrepet «atomskade» defineres. I høringsnotatet punkt 5.2 heter det:

«Justisdepartementet tar som utgangspunkt at skadelidtes dekningsmuligheter bør være best mulig dersom en atomulykke volder skade. Etter departementets syn er det også ønskelig at atomansvaret omfatter miljøskader, som lett vil oppstå ved en atomulykke, og hvor det neppe i full utstrekning vil kunne identifiseres private skadelidte for de tap som oppstår. Departementet mener derfor at alle de fire ovennevnte tapstypene bør omfattes av atomansvaret. Dette bør fremgå direkte av lovteksten, sammenlikn reguleringen av ansvarets omfang i lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 57, jf. også § 58. Det vises til forslag til endringer i § 21 nr. 1.

Etter endringsprotokollene definerer konvensjonen »atomskade« ut fra disse postene, og fastslår at innehaveren er ansvarlig for slik skade dersom denne skyldes nærmere angitte radioaktive kilder. Departementet foreslår at lovens definisjon av »atomskade«, jf. § 1 bokstav h, får en henvisning til § 21 nr. 1, slik at definisjonen blir konsistent til konvensjonen. I tillegg endres § 1 bokstav h slik at definisjonen av »atomskade« blir i samsvar med Pariskonvensjonen artikkel 1 bokstav a (vii) avslutningsvis.»

6.2.2 Høringsinstansenes syn

Den Norske Advokatforening uttaler at den slutter seg til departementets premisser og konklusjoner i forslaget om å tilpasse atomenergilovens definisjon av atomskade til den reviderte Pariskonvensjonen og innta oppregning av erstatningsberettigede tapsposter i lovteksten i atomenergiloven § 21 nr. 1. *Statens strålevern* viser til formålsbestemmelsen i lov 12. mai 2000 nr. 36 om strålevern og bruk av stråling § 1, og uttrykker enighet når det gjelder å gjøre atomansvaret gjeldende også ved erstatning for miljøskader.

Landbruks- og matdepartementet gir i sin høringsuttalelse uttrykk for at tapsposter på områder som berører landbruk og matproduksjon, bør komme tydeligere frem i forslaget til atomenergiloven § 21 nr. 1. Det vises til muligheten for at Mattilsynet kan treffe vedtak etter lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv.

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

(matloven) og lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern i forbindelse med en eventuell atomulykke, og det reises spørsmål om hvordan kostnadene forbundet med slike vedtak skal kunne dekkes. I høringsuttalelsen heter det:

«En av landbruks- og matmyndighetenes aller viktigste oppgaver er å sørge for at forbrukerne får trygg mat og at innsatsvarene i landbruket er trygge å bruke. Det er derfor viktig for oss at lovgivningen for erstatninger også dekker mat- og landbruksområdet og at helsemessige konsekvenser blir ivaretatt.

Justis- og politidepartementet har foreslått å angi hvilke tapsposter som omfattes av atomansvaret og dette synes vi er bra. For vår sektors del er det viktig at tapsposter på områder som berører landbruk og matproduksjon kommer tydeligere fram under § 21 nr 1. Dersom matproduksjonen blir berørt vil dette i tillegg til økonomiske og miljømessige tap, kunne ha direkte negative konsekvenser for menneskers helse. Dette bør framkomme under nevnte paragraf.

Landbruks- og matdepartementet vil, i samarbeid med Mattilsynet, påpeke at Mattilsynet etter lov av 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (Matloven) kan treffe vedtak for å sikre trygge næringsmidler. Dette kan blant annet dreie seg om tiltak som minsker radioaktiviteten i levende dyr før de slaktes, for eksempel gjennom nedføring på rene beiter eller bruk av midler som reduserer opptaket av radioaktivt stoff i dyrene (berlinerblått). Videre kan Mattilsynet kreve ekstraordinære tiltak som målinger av næringsmidler og man kan nedlegge omsetningsforbud, eller man kan iverksette andre tiltak som man finner nødvendig for å sikre trygge næringsmidler.

Det bør derfor etter vårt syn utredes nærmere om kostnadene forbundet med Mattilsynets vedtak etter matloven, etter en atomulykke, skal kunne kreves erstattet under atomansvarsloven § 21 nr 1, eller om kostnadene ved slike tiltak utelukkende må kreves erstattet etter erstatningsordningene i matloven.

Mattilsynet kan også treffe vedtak etter lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern, og det kan også i denne forbindelse være kostnader forbundet ved vedtak etter en eventuell atomulykke.

Vi mener det også er ønskelig å sikre erstatninger for annen type næringsvirksomhet innen landbruk. Dette kan være basert på turisme og/eller rekreasjonsaktiviteter som er avhengig av natur og miljø, som f. eks bondegårdsaktiviteter, jakt, fiske, tur, sanking av sopp og bær, padling, hesteaktiviteter etc. Dette synes imidlertid å være ivaretatt i § 21 nr 1 bok-

stav e der det foreslås å inkludere tap av inntekt fra en direkte økonomisk interesse i adgangen til å benytte eller nyte godt av miljøet (eks turistnæring).»

6.2.3 Departementets vurdering

På bakgrunn av høringen går Justisdepartementet inn for å endre definisjonen av atomskade i atomenergiloven § 1 h og å innta en oppregning av tapsposter som omfattes av atomansvaret i atomenergiloven § 21 nr. 1.

Til merknadene fra Landbruks- og matdepartementet bemerker Justisdepartementet at de tapsposter som foreslås definert i atomenergiloven § 21 nr. 1, bygger på bestemmelsene i den reviderte Pariskonvensjonen. Justisdepartementet antar at tapsposter knyttet til landbruk og matproduksjon av den art Landbruks- og matdepartementet viser til, vil kunne falle inn under tapspostene som foreslås oppregnet i atomenergiloven § 21 nr. 1. Det synes ikke naturlig å fokusere spesielt på landbruk og matproduksjon i generelt utformede erstatningsregler av denne typen. Når det gjelder tapsposter knyttet til menneskers helse fremgår dette allerede klart av den foreslåtte § 21 nr. 1 bokstav a om personskade jf. § 20 nr. 3. Justisdepartementet viser videre til den foreslåtte § 21 nr. 1 bokstav c om påregnelige økonomiske tap som følge av person- eller tingskade, bokstav e om tapt inntekt fordi miljøet ikke kan utnyttes som før, og bokstav f om kostnader forbundet med rimelige tiltak for å forebygge atomskade. De konkrete eksemplene som er nevnt i høringsuttalelsen fra Landbruks- og matdepartementet når det gjelder mattrygghet, synes alle å kunne være rimelige forebyggingsiltak, jf. bokstav f, eller å falle inn under bokstav e.

Spørsmålet om en tapspost kan kreves erstattet etter atomansvaret kan ikke besvares generelt, men vil måtte bero på en konkret vurdering. Blant annet vil det være spørsmål om det foreligger tilstrekkelig årsakssammenheng mellom vedkommende atomulykke og den aktuelle tapsposten. Den konkrete vurderingen av om en bestemt tapspost vil falle inn under et alternativ i § 21 nr. 1, vil det være opp til den kompetente domstolen å foreta.

Et sentralt prinsipp for atomansvaret er at erstatningsansvaret er kanalisert til vedkommende anleggssinnehaver, jf. atomenergiloven § 27 nr. 1. Dersom en tapspost først faller inn under de tap som kan kreves erstattet etter reglene i atomenergiloven kapittel III, vil erstatningsordninger som utpeker et annet ansvarssubjekt ikke kunne få anvendelse.

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

For øvrig viser departementet til merknadene til § 1 bokstav h og § 21 nr. 1 i kapittel 8 nedenfor.

6.3 Geografisk virkeområde

Det geografiske virkeområdet for atomansvaret fremgår av atomenergiloven § 18, se nærmere punkt 3.3 ovenfor. Lovens kapittel III gjelder i dag først og fremst ved atomulykker som inntreffer i en konvensjonsstat, herunder Norge, eller på eller over det åpne hav, forutsatt at skaden er inntrådt i en konvensjonsstat eller på eller over det åpne hav. Dersom det skjer en atomulykke i Norge, og innehaveren av et atomanlegg ellers er ansvarlig etter lovens bestemmelser, kan også skade i en stat som ikke er part i konvensjonen, kreves erstattet. I forskrift 14. desember 2001 nr. 1498 om erstatning ved atomulykker § 3 er det dessuten blant annet bestemt at lovens bestemmelser også gjelder for atomskade som oppstår i en konvensjonsstat selv om atomulykken inntreffer i en stat som ikke er part i konvensjonen, dersom innehaveren av et atomanlegg i Norge ellers er ansvarlig etter lovens kapittel III. Virkeområdet for tilleggsytelser av statsmidler fremgår av atomenergiloven § 40.

I høringsnotatet foreslo departementet å endre atomenergiloven §§ 18 og 40 i samsvar med de utvidelser av Pariskonvensjonen og tilleggskonvensjonens virkeområder som endringsprotokollene medfører. I høringsnotatet punkt 5.3 heter det om dette:

«Konvensjonens regler er slik at man ikke ut fra konvensjonsteksten kan lese seg direkte til hvilke ikke-konvensjonsstater som faller under konvensjonens virkeområde, i tillegg til konvensjonsstatenes territorium mv. Departementet mener at den norske loven bør uttrykke sitte stedlige anvendelsesområde ved i utgangspunktet å vise til de relevante bestemmelser i Pariskonvensjonen.

Loven § 19 gir hjemmel for å bestemme at en stat som ikke er part i konvensjonen, helt eller delvis skal likestilles med en konvensjonsstat i forhold til reglene i kapitlet. Dette er gjort for stater som er part i Fellesprotokollen til Pariskonvensjonen og Wienkonvensjonen samt for Hong Kong, se forskrift 14. desember 2001 nr. 1498 om erstatning ved atomulykker §§ 1 og 2. Paragraf 19 angår i realiteten kapitlets stedlige virkeområde, og kan etter departementets oppfatning med fordel i stedet tas inn i den omstrukturerte § 18.

Også reglene om virkeområdet for tilleggsytelser av statsmidler etter tilleggskonvensjonen i lovens § 40 omarbeides, jf. endringene i tilleggskonvensjonen artikkel 2.»

Den eneste høringsinstansen som har hatt merknader til forslaget, er *Den Norske Advokatforening*, som støtter departementets forslag om å tilpasse atomenergiloven § 18 til endringene i Pariskonvensjonen.

Departementet opprettholder på denne bakgrunn forslaget i høringsnotatet, og viser til merknadene til §§ 18 og 40 i kapittel 8 nedenfor.

6.4 Jurisdiksjon

Atomenergiloven § 45 regulerer spørsmålet om norsk domsmyndighet. I høringsnotatet ble det foreslått å endre denne bestemmelsen for å tilpasse den til endringene i Pariskonvensjonen artikkel 13, se om disse i punkt 4.1 ovenfor. Utgangspunktet vil fortsatt være at norske domstoler vil ha jurisdiksjon når atomulykken har skjedd her i riket, men jurisdiksjonen utvides til å omfatte også tilfeller der en atomulykke inntreffer i norsk eksklusiv økonomisk sone. I høringsnotatet punkt 5.4 heter det:

«I konvensjonen någjeldende artikkel 13 heter det at når en atomulykke finner sted på en konvensjonsstats territorium, er det domstolene i denne staten som har domsmyndighet. Dersom atomulykken ikke finner sted på en konvensjonsstats territorium, er det domstolene i den staten hvor den ansvarlige innehaveren er lokalisert, som har domsmyndighet. Med endringen av konvensjonens jurisdiksjonsbestemmelser vil det være nødvendig med visse endringer i § 45, som også endrer paragrafnummer til § 44. Utgangspunktet vil være at jurisdiksjon ligger hos domstolene i den konvensjonsstat hvor atomulykken fant sted. Dette gjelder enten ulykken fant sted på statens landterritorium eller territorialfarvann eller i dens eksklusive økonomiske sone.»

Ingen av høringsinstansene har hatt merknader til forslaget. Departementet viser til at jurisdiksjon for norske domstoler ved eventuelle atomulykker i norsk økonomisk sone vil være positivt for eventuelle norske skadelidte, som vil kunne forholde seg til norske domstoler og dermed også i hovedsak til norsk rett. Departementet går inn for en endring som foreslått i høringsnotatet, og viser til merknadene til § 44 i kapittel 8 nedenfor.

6.5 Ansvarssubjektet

Atomenergiloven §§ 20 til 23 gir regler om hvem som holdes ansvarlig dersom det finner sted en atomulykke. Hovedregelen er at erstatningsansva-

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

ret kanaliseres til innehaveren av det atomanlegg som vedkommende atomulykke har inntruffet i. Endringsprotokollene krever ikke endringer i dette, men nødvendiggjør endringer på enkelte andre punkter, se om endringen i Pariskonvensjonen artikkel 4 i punkt 4.1 ovenfor. Særlig gjelder dette endringen om at avtale om overdragelse av ansvaret fra den ellers ansvarlige innehaver ved transport, bare kan skje dersom innehaveren som påtar seg ansvaret, har en direkte økonomisk interesse i atomsubstansene transporten gjelder. I høringsnotatet punkt 5.5 heter det om dette:

«Atomenergiloven §§ 20 til 23 gir regler om hvem som holdes ansvarlig dersom det finner sted en atomulykke. Endringsprotokollene nødvendiggjør ikke endringer i lovens hovedregel, som er at operatøren av et atomanlegg skal erstatte atomskade voldt ved atomulykke som skjer i hans atomanlegg. Det er imidlertid nødvendig med noen andre endringer. Dette gjelder særlig at det ikke lenger vil være adgang for andre enn den ellers ansvarlige innehaveren til å påta seg ansvar for transport av kjernefysisk materiale, med mindre den som påtar seg ansvaret, har en direkte økonomisk interesse i materialet. [...] Endringene om dette er tatt inn i lovforslaget § 24. For øvrig blir paragrafnummereringen endret for gjeldende §§ 20 til 23 m.fl.»

Ingen av høringsinstansene har hatt merknader til forslaget. **D e p a r t e m e n t e t** går inn for en endring som foreslått i høringsnotatet og viser til merknadene til § 24 i kapittel 8 nedenfor.

6.6 Ansvarsbeløp

6.6.1 Forhøyelse av lovens ansvarsgrenser

Som nevnt i punkt 2.2.2 ovenfor, er økingen av ansvarsbeløpene en av de viktigste endringene som protokollene medfører. Ansvarsgrensene økes for innehaveransvaret etter Pariskonvensjonen artikkel 7 bokstav a og b, samt for tilleggsytelsene av statsmidler etter tilleggskonvensjonen artikkel 3. I høringsnotatet punkt 5.6.1 heter det om dette:

«Etter endringsprotokollen pålegges konvensjonsstatene etter Pariskonvensjonen artikkel 7 bokstav a å sørge for lovgivning som sikrer at innehaverens ansvar for atomskader ved en atomulykke ikke skal være mindre enn 700 millioner euro. Konvensjonen åpner ved dette for at innehaverne kan bli pålagt et ubegrenset ansvar, og krever at atomenergiloven § 30 nr. 1 første punktum, som i alminnelighet begrenser innehaverens samlede ansvar for en atomulykke til 60 millioner SDR, omlag 600 millio-

ner kroner, endres til 700 millioner euro. For lavrisikoanlegg kan ansvarsgrensen etter endringene etter forholdene og ut fra et særlig vedtak gå ned til 70 millioner euro etter artikkel 7 bokstav b (i), og under transport til 80 millioner euro etter artikkel 7 bokstav b (ii). Etter atomenergiloven § 30 nr. 1 andre punktum kan man i slike forhold i dag gå ned mot 5 millioner SDR, jf. også § 30 nr. 3. Beløpsgrensen er altså ensartet for lavrisikoanlegg og transportsituasjoner. Departementet foreslår at lovbestemmelsene endres for å innarbeide de nye beløpsgrensene, men at man opprettholder lovens system med en ensartet nedre grense for eventuelle særlige vedtak knyttet til lavrisikoanlegg og transportsituasjoner. En ensartet nedre grense må da settes til 80 millioner euro for å tilfredsstille den reviderte Pariskonvensjonen.

Statene har anledning til å foreta en omregning til nasjonal valuta, men departementet foreslår at dette ikke gjøres. En omregning til nasjonal valuta ville forutsette at det legges inn en sikkerhetsmargin, slik at valutasingninger ikke vil medføre at den nasjonale ansvarsbegrensningen blir lavere enn konvensjonens minimum. Departementet viser til at det de senere år har funnet sted større valutasingninger mellom euro og norsk krone, og det vurderes mest hensiktsmessig at konvensjonens valutaangivelse nyttes i loven.

Av tilleggskonvensjonen og loven § 40, jf. § 41 nr. 1, følger det i dag at atomskader også kompenseres ved tilleggsytelser av statsmidler. Dels finansieres dette av den stat der det atomanlegget hvis innehaver er ansvarlig, er plassert, og dels av konvensjonspartene i fellesskap, jf. tilleggskonvensjonen artikkel 3. Den stat hvis domstoler har domsmyndighet, er tillagt oppgaver knyttet til tilveiebringelsen og utbetalingen av statsmidlene, jf. artikkel 10 og 11. Relasjonene mellom de involverte statene følger av tilleggskonvensjonen, uten å være reflektert i loven. Av loven følger det imidlertid at statsansvaret skal dekke inntil et bestemt beløp, som nå er 300 millioner SDR (om lag 3 milliarder kroner), jf. § 41 nr. 1. Dette beløpet må, ut fra endringen i tilleggskonvensjonen artikkel 3 bokstav a, økes til 1,5 milliarder euro. Det må også fremgå, ut fra tilføyelsen av en ny artikkel 12bis i tilleggskonvensjonen, at beløpet kan bli høyere som følge av at artikkel 12bis kommer til anvendelse. Artikkel 12bis kommer til anvendelse når flere stater eventuelt slutter seg til konvensjonen, noe som automatisk medfører en forhøyelse av maksimumsbeløpet for det samlede statsansvaret, basert på en utregningsformel som fremgår av artikkel 12bis.»

Ingen av høringsinstansene har hatt merknader til forslaget. **D e p a r t e m e n t e t** viser til at

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

økingen av ansvarsbeløpene må regnes som en betydelig forbedring i forhold til de ansvarsgrenser som følger av Pariskonvensjonen og tilleggskonvensjonen i dag. Departementet foreslår på denne bakgrunn en forhøyelse av ansvarsbeløpene i samsvar med forslaget i høringsnotatet, og viser til merknadene til § 30 nr. 1 og 3, samt § 41 nr. 1, i kapittel 8 nedenfor.

6.6.2 Bør det innføres ubegrenset ansvar?

6.6.2.1 Forslaget i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det reist spørsmål om Norge burde innføre et ubegrenset erstatningsansvar for atomskade for innehaveren av atomanlegg. Bakgrunnen for spørsmålet er at en del stater trolig vil oppstille ubegrenset ansvar. I Tyskland gjelder allerede et slikt ubegrenset ansvar, og også Sverige kan komme til å innføre ubegrenset ansvar ved ratifikasjon av endringsprotokollene. Spørsmålet blir dermed om også Norge bør oppstille et slikt ubegrenset ansvar. I høringsnotatet punkt 5.6.2 heter det:

«For det første kan det anføres at operatøren eller staten har et moralsk ansvar for å kompensere all skade som voldes ved atomvirksomhet, såfremt de vanlige vilkår om årsakssammenheng mv. er oppfylt. Det vil være uheldig om skadelidte etter en atomskade får sin erstatning redusert på grunn av ansvarsbegrensningen. Dette gjelder både skade som inntreffer på statens eget territorium og i andre land. For det andre kan andre land med ubegrenset ansvar i sin lovgivning velge å la dette virke til gunst bare for staten og innbyggere i staten som selv stiller opp ubegrenset ansvar, jf. Pariskonvensjonen artikkel 15 bokstav b. På den andre siden er norsk atomvirksomhet i dag av en slik karakter at det er særdeles usannsynlig at virksomheten vil kunne volde skade som overstiger konvensjonens grenser. Det vil derfor oppstå liten eller ingen risiko for uoversiktlige erstatningskrav mot norske operatører eller den norske stat selv om det oppstilles et ubegrenset ansvar.

Departementet har likevel ikke utformet et lovforslag som endrer atomenergilovens system basert på et erstatningsansvar med ansvarsgrenser. Et ubegrenset ansvar vil neppe kunne oppnå forsikringsdekning i det private forsikringsmarkedet. Beregninger som er foretatt i Sverige, viser at operatørene der vil kunne oppnå forsikringer for et ansvar opp til 550 millioner euro, mens det øvrige må dekkes av staten. I Norge gir Stortinget årlig fullmakt gjennom statsbudsjettet til Nærings- og handelsdepartementet til å gi tilsagn til Institutt for

energiteknikk om dekning av erstatningskrav opp til lovens grenser. En slik tilsagnsfullmakt må angi et bestemt maksimumsbeløp. Selv om ubegrenset ansvar er hovedregelen i norsk erstatningsrett, er det ikke vanlig at staten utenfor selvassurandørtilfellene garanterer for et ubegrenset ansvar. Det kan også generelt reises prinsipielle innvendinger mot å gi statlig og ubegrenset garanti for andres erstatningsansvar. En slik garanti kan medføre at erstatningsrettslige regler etter en katastrofesituasjon med stort omfang vil bli styrende for statens ressursbruk for å avhjelpe katastrofens virkninger, og dermed legge omfattende bånd på statens prioriteringsmuligheter. De erstatningsrettslige reglene er ikke utformet med tanke på å skulle virke styrende for statlige prioriteringer mellom ulike tiltak i en katastrofesituasjon, men kan tenkes å virke slik gjennom en ubegrenset statsgaranti.

Det kan her innvendes at det er mulig å innføre et ubegrenset ansvar for innehaverne av atomanlegg, uten å kreve sikkerhet eller garanti for beløp som overstiger beløpene som skal dekkes etter Pariskonvensjonen og tilleggskonvensjonen. En slik ordning kan imidlertid få liten praktisk betydning for de skadelidte, dersom operatøren går konkurs som følge av ansvaret. Fra et samfunnsmessig synspunkt kan det også være uheldig om et ubegrenset ansvar som resulterer i konkurs og avvikling av operatørselskapet gjør at fagkompetanse knyttet til atomanlegget blir spredd eller går tapt.

Et endelig standpunkt til et ubegrenset ansvar for operatøren og sikringen av et slikt ansvar forutsetter derfor en inngående vurdering av komplekse spørsmål. Det vil kunne ha interesse for vurderingen hvilke løsninger man kommer frem til etter den pågående utredning av spørsmålene i Sverige. Justisdepartementet er foreløpig blitt stående ved å foreslå at det ikke innføres ubegrenset ansvar i Norge, men ber om høringsinstansenes syn på spørsmålet.»

6.6.2.2 Høringsinstansenes syn

Fire høringsinstanser har uttalt seg om dette spørsmålet. Blant disse får departementets foreløpige syn om ikke å innføre et ubegrenset ansvar, støtte fra *Institutt for energiteknikk* og *Den Norske Advokatforening*, mens *Miljøverndepartementet* og *Statens strålevern* på sin side går inn for å innføre et ubegrenset ansvar i norsk rett.

Miljøverndepartementet uttaler:

«Miljøverndepartementet mener at det er uheldig dersom skadelidte etter en atomskade får sin erstatning redusert på grunn av en ansvars-

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

begrensning, såfremt de vanlige vilkår for erstatning er oppfylt. Norsk atomvirksomhet er i dag av en slik karakter at det er særdeles usannsynlig at virksomheten vil kunne volde skade som overstiger konvensjonens minstegrenser. Det vil derfor oppstå liten eller ingen risiko for uoversiktlige erstatningskrav mot norske operatører eller den norske stat dersom det oppstilles et ubegrenset ansvar. Vi mener også at det bør være et mål at flest mulig av konvensjonsstatene innfører et ubegrenset ansvar, særlig stater med omfattende atomvirksomhet, slik at de som rammes av atomskader i størst mulig grad kan få erstatning for det tapet de lider. På bakgrunn av dette mener vi at også Norge bør innføre regler om et ubegrenset ansvar.»

Miljøverndepartementet uttaler imidlertid videre at det ikke er ønskelig å forsinke arbeidet med ratifikasjon av endringsprotokollene, men at et arbeid med sikte på å innføre et ubegrenset ansvar bør påbegynnes med sikte på senere innføring.

Institutt for energiteknikk har pekt på at et ubegrenset ansvar bør vurderes i forhold til den risiko den norske atomvirksomheten representerer. Om denne risikoen uttales følgende:

«Forskningsreaktorene i Halden og på Kjeller er små sammenlignet med et konvensjonelt kjernekraftverk. Den termiske effekt av forskningsreaktorene tilsvarende ca. 0,7 % (Halden) og 0,07 % (Kjeller) av den termiske effekt av et konvensjonelt kjernekraftverk. Konsekvensene av eventuelle uhell ved IFEs anlegg og uhell under transporter ble vurdert i IFEs Konsekvensutredning for videre drift av atomanleggene. [...] Konsekvensene ved alvorlige uhell er små. Selv meget alvorlige uhell ved reaktorene vil ikke påføre personene i omgivelsene stråleskade, men det kan bli aktuelt å gjennomføre evakuering i nærområdet for en kort periode. Det kan også bli innført restriksjoner på produksjon av landbruksprodukter i et begrenset område for en kortere periode.»

Institutt for energiteknikk uttaler videre at risikoen også ved transport og lagring er liten.

Den Norske Advokatforening uttaler:

«Advokatforeningen finner ikke å ville gå inn for et ubegrenset ansvar, og legger i denne forbindelse avgjørende vekt på det forhold at et ubegrenset ansvar sannsynligvis ikke vil oppnå forsikringsdekning i markedet. Som også departementet påpeker er arten og omfanget av norsk atomvirksomhet i dag av en karakter som gjør det særdeles usannsynlig at virksom-

heten vil kunne volde skade som overstiger konvensjonens grenser.»

6.6.2.3 Departementets vurdering

Utgangspunktet for en drøftelse av om det bør innføres et ubegrenset innehaveransvar for atomskader i norsk rett, må etter departementets syn være at Norge i dag bare har en meget beskjeden atomvirksomhet, og at det er svært liten eller ingen sannsynlighet for at det vil kunne oppstå en atomulykke i Norge som gjør at Pariskonvensjonens og tilleggskonvensjonens ansvarsbegrensninger blir aktuelle. Også Miljøverndepartementet, som er for et ubegrenset ansvar, uttaler at det er særdeles usannsynlig at omstendighetene vil kunne være slik. For forholdet mellom norske innehavere og norske eller utenlandske borgere vil spørsmålet derfor i hovedsak ha en rent teoretisk interesse. Argumenter av moralsk karakter om at skader ved atomvirksomhet må sikres kompensasjon, må anses å ha begrenset vekt så lenge det under dagens norske forhold er så usannsynlig at spørsmålet om et ansvar som overstiger konvensjonens ansvarsgrenser vil kunne bli aktualisert.

Den praktiske betydningen av spørsmålet viser seg først hvis det skjer en betydelig atomulykke i en annen konvensjonsstat. Dersom denne staten har oppstilt et ubegrenset ansvar for sine operatører, vil i utgangspunktet også norske borgere som lider skade, kunne få fordeler av det ubegrensede ansvaret. Imidlertid kan det tenkes at denne staten i medhold av Pariskonvensjonen artikkel 15 bokstav b oppstiller et gjensidighetsvilkår, det vil si at erstatning utover konvensjonens ansvarsbegrensning bare ytes til konvensjonsstater som også tilbyr en slik høyere erstatning. I så fall ville norske borgere bare få fordeler av det ubegrensede ansvaret i innehaverstaten dersom også norsk rett oppstiller et ubegrenset innehaveransvar.

Selv under slike forutsetninger har imidlertid spørsmålet hovedsakelig teoretisk interesse. I Sverige, som vurderer å innføre et ubegrenset ansvar, er det lagt til grunn at et gjensidighetsvilkår ikke vil kunne oppstilles overfor Norge, jf. SOU 2006: 43 s. 200-202. Finland har allerede vedtatt lovendringer til gjennomføring av endringsprotokollene ved lov 23. juni 2005, som vil endre den finske atomansvarsloven 8. juni 1972 nr. 484. Av den reviderte § 18 i denne loven fremgår det at det vil gjelde et ubegrenset ansvar for innehaveren av et atomanlegg i Finland for atomskader inntrådt i Finland, mens ansvaret for atomskader utenfor Finland begrenses til 700 millioner euro. Slik den finske lovteksten lyder, åpner den ikke for å la det

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

ubegrensede ansvaret gjelde overfor skadelidte i andre stater på gjensidighetsvilkår. Dermed må det antas at stillingen for norske skadelidte ved en eventuell atomulykke i Finland ikke vil bli påvirket av om det oppstilles et ubegrenset innehaveransvar i norsk rett.

Man vil uansett også måtte ta i betraktning at det etter endringsprotokollen til tilleggskonvensjonen er aktuelt med statsmidler opp til 1 500 millioner euro.

I tillegg til at spørsmålet fremstår som lite praktisk, vil departementet også vise til enkelte prinsipielle innvendinger mot et ubegrenset og statlig dekket erstatningsansvar som ble trukket frem i høringsnotatet, se punkt 6.6.2.1 ovenfor. Departementet ser det som særlig uheldig at et slikt ansvar vil kunne virke begrensende for statens prioriteringsmuligheter i en krisesituasjon.

På denne bakgrunn har Justisdepartementet kommet til at det på nåværende tidspunkt ikke er grunn til å innføre et ubegrenset innehaveransvar i Norge. Skulle det bli aktuelt med vesentlig mer omfattende atomvirksomhet i Norge enn i dag, eller det blir vanlig blant konvensjonsstatene med et ubegrenset ansvar, vil det være grunn til å vurdere spørsmålet på ny.

6.7 Ansvarsgrunnlag

Endringsprotokollene innebærer ingen forandring i Pariskonvensjonens utgangspunkt om objektivt ansvar. Som nevnt i punkt 4.1 ovenfor, innskrenkes imidlertid adgangen til ansvarsfritak etter Pariskonvensjonen artikkel 9 ved at naturkatastrofer som et alternativ for ansvarsfritak fjernes. Bakgrunnen for dette er at et atomanlegg må bygges slik at det vil kunne motstå naturkatastrofer.

I høringsnotatet punkt 5.7 ble det foreslått å foreta en tilsvarende endring av atomenergiloven nåværende § 24 nr. 2 slik at naturkatastrofer fjernes som ansvarsfritaksgrunn. På grunn av foreslåtte endringer i paragrafnummereringen for §§ 20 til 24 m.fl. ble bestemmelsen foreslått inntatt i loven som § 20 nr. 2.

Ingen av høringsinstansene har hatt merknader til forslaget. D e p a r t e m e n t e t går etter dette inn for forslaget i høringsnotatet, og viser til merknadene til § 20 nr. 2 i kapittel 8 nedenfor.

6.8 Foreldelse og statsansvar for visse senskader

Som nevnt i punkt 4.1, innebærer endringsprotokollen til Pariskonvensjonen en forlengelse av

konvensjonens foreldelsesfrister i artikkel 8 jf. endringsprotokollen del I I. Også tilleggskonvensjonens bestemmelser er tilpasset disse endringene, jf. endringsprotokollen til tilleggskonvensjonen del I F og G. Når en atomulykke medfører personskade eller tap av menneskeliv, vil foreldelsesfristen for erstatningskrav være 30 år fra den skadevoldende hendelsen. For annen atomskade beholdes tiårsfristen som i dag. Nasjonal lovgivning vil kunne fastsette lengre frister, såfremt dette suppleres av regler og finansiering som sikrer både kravene som meldes innenfor de forlengede frister, og samtidig at krav som er meldt innen konvensjonens frister, ikke påvirkes negativt av at flere krav medtas i oppgjøret. Konvensjonen bestemmer videre at det kan fastsettes en foreldelsesfrist på ikke mindre enn tre år fra det tidspunktet skadelidte fikk eller burde fått kunnskap om skaden og den ansvarlige innehaveren. Dette er i samsvar med lov 18. mai 1979 om foreldelse av fordringer § 9 nr. 1.

På grunn av endringene i Pariskonvensjonens foreldelsesregler ble det i høringsnotatet foreslått å forlenge foreldelsesfristen etter atomenergiloven § 34 nr. 1 til 30 år for personskade eller tap av menneskeliv. I tillegg ble det drøftet om bestemmelsen i atomenergiloven § 42, som gir regler om statsansvar for visse sent inntrådte personskader i inntil 30 år etter en atomulykke, burde oppheves eller endres som følge av at den ytre foreldelsesfristen for innehaverens ansvar for personskader utvides til 30 år. I høringsnotatet punkt 5.8 heter det om disse spørsmålene:

«Utvidelsen av konvensjonens generelle ytre foreldelsesfrist på 10 år regnet fra atomulykken, til 30 år for personskade eller tap av menneskeliv, medfører imidlertid at atomenergiloven § 34 nr. 1 må endres. § 34 nr. 1 medfører i dag at et krav som ikke er foreldet tidligere etter alminnelige foreldelsesregler, i alle fall faller bort dersom det ikke er anerkjent eller gjort gjeldende ved rettslig skritt innen 10 år etter atomulykken. Dette innebærer at foreldelsesloven § 9 nr. 2 ikke får praktisk anvendelse ved atomulykker, dvs. den generelle 20 års ytre foreldelsesfristen og den spesielle ordningen hvor det ikke gjelder en ytre foreldelsesfrist for visse personskader.

Justisdepartementet foreslår å videreføre dette gjeldende systemet, men slik at atomenergilovens ytre foreldelsesfrist tilpasses Pariskonvensjonen ved at den utvides til 30 år når det gjelder personskader og tap av menneskeliv. Etter Justisdepartementets vurdering bør den særskilte regelen om en ytre foreldelsesfrist i atomenergiloven § 34 nr. 1 avgjøre spørs-

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

målet om ytre foreldelsesfrist ved atomulykker fullt ut. Det foreslås derfor sagt i § 34 nr. 2 at foreldelsesloven § 9 nr. 2 ikke gjelder, altså verken den generelle 20-årsregelen eller den spesielle ordningen uten en ytre foreldelsesfrist for visse personskader. Sett i forhold til i dag styrker endringene det erstatningsrettslige vernet ved atomulykker for dem som har krav på erstatning for personskader og tap av menneskeliv. Innføringen av en 30-årsfrist er en vesentlig styrking av det erstatningsrettslige vernet for skadelidte personer og deres etterlatte.

Etter atomenergiloven § 42 gjelder imidlertid et statsansvar for visse senskader. Dette gjelder for personskader hvis erstatningsansvaret er foreldet på grunn av de ytre foreldelsesfristene i § 34 eller tilsvarende regler i en annen konvensjonsstat, og det er unnskyldelig at kravet ikke i tide ble gjort gjeldende mot innehaveren. Den ytre fristen for å gjøre gjeldende slike krav mot staten inntreer når innehaverens ansvar ville ha vært foreldet etter alminnelige norske foreldelsesregler, og senest innen 30 år etter atomulykken. 30-årsfristen innebærer at § 42 blir overflødig når 30 år også blir atomenergilovens ytre foreldelsesfrist ved personskader. Bestemmelsen i § 42 kan derfor oppheves, eller den kan for eksempel endres slik at dens ytre frist blir når innehaverens ansvar ville ha vært foreldet etter alminnelige norske foreldelsesregler, det vil si at den ytre 30-årsfristen i § 42 bortfaller. Dette vil i tilfelle innebære at bestemmelsene i foreldelsesloven § 9 nr. 2 om når det ikke gjelder en ytre foreldelsesfrist for å gjøre gjeldende krav om personskadeerstatning, blir avgjørende for om det kan fremmes krav mot staten etter atomenergiloven § 42. Så langt lovgiverne har funnet at det ikke bør gjelde en ytre foreldelsesfrist for personskadeerstatningskrav generelt, mens samme type personskadekrav som atomskader likevel foreldes etter atomenergiloven § 34, kan det hevdes å være naturlig at de fanges opp av det etablerte statsansvaret for visse senskader etter § 42. Likevel mener Justisdepartementet at det bør opprettholdes en ytre grense for statsansvaret etter § 42, og departementet er foreløpig blitt stående ved å foreslå den gjeldende grensen på 30 år etter atomulykken utvidet til en 50-årsgrense.

Bestemmelsen i gjeldende Pariskonvensjon artikkel 8 bokstav b tas ut ved endringene i konvensjonen. Dette medfører at atomenergilovens nåværende § 34 nr. 2, med særregler for visse spesielle tilfeller, ikke videreføres.»

Den Norske Advokatforening tiltrer departementets forslag om å utvide foreldelsesfristen til 30 år når det gjelder personskade og tap av menneskeliv og om å presisere at regelen i foreldelses-

loven § 9 nr. 2 ikke gjelder ved atomulykker. Foreningen støtter også forslaget om å opprettholde en ytre grense for statens ansvar etter atomenergiloven § 42 på 50 år. Ingen andre høringsinstanser har hatt merknader til forslagene.

Departementet viser til at en utvidelse av foreldelsesfristen for personskade og tap av menneskeliv må antas å medføre en betydelig styrking av det erstatningsrettslige vernet for personer som lider skade ved atomulykker og deres etterlatte. Videre er det etter departementets syn hensiktsmessig å opprettholde en ytre frist for statsansvaret for visse senskader. Departementet går inn for at den ytre fristen i disse tilfellene utvides fra 30 år til 50 år etter atomulykken. Departementet går etter dette inn for forslagene i høringsnotatet, og viser til merknadene til §§ 34 og 42 i kapittel 8 nedenfor.

6.9 Øvrige endringer

I tillegg til endringene som ble foreslått til gjennomføring av endringsprotokollene til Pariskonvensjonen og tilleggskonvensjonen, ble det i høringsnotatet også foreslått enkelte endringer med sikte på å gjøre atomenergiloven kapittel III om atomansvar lovteknisk bedre. En fullstendig gjennomgåelse med dette siktemål ligger likevel utenfor rammene av dette lovarbeidet, og språkformen fra 1972 er derfor stort sett beholdt. I høringsnotatet punkt 5.9 heter det om øvrige endringer:

«For det første omstruktureres kapitlets innledende bestemmelser for å få en mer naturlig flyt. Nåværende § 19 foreslås tatt inn i § 18, nåværende § 20 om innehaverens ansvar foreslås flyttet frem som ny § 19, og nåværende § 24 om ansvarsgrunnlaget foreslås flyttet frem som ny § 20. Videre er det i dag bare § 25 som gir bestemmelser om hvilke tap som omfattes av atomansvaret. Som følge av de foreslåtte endringene i bestemmelsen, jf. punkt 5.2 ovenfor, foreslås bestemmelsen flyttet frem som ny § 21. Nåværende §§ 21, 22 og 23 blir nye §§ 22, 23 og 25, mens § 24 blir en ny bestemmelse som knytter seg til §§ 22 og 23.

For det andre foreslås henvisningene til Wienkonvensjonen fjernet i § 34. Som følge av at norsk tilslutning til Wienkonvensjonen ikke lenger er en aktuell problemstilling, kan departementet ikke se at disse bestemmelsene har noen funksjon. Nåværende § 28 nr. 4 og § 43 foreslås opphevet av samme grunn. Som følge av dette og at en ny paragraf inntas etter nåværende § 46, forskyves paragrafnummereringen ved at nåværende § 44 blir ny § 43, § 45 blir ny § 44, § 46 ny § 45, hvoretter den nye § blir § 46.»

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

Ingen av høringsinstansene har gått mot noen av forslagene i høringsbrevet. *Institutt for energiteknikk* uttaler generelt at:

«Atomenergilovens kapittel III om atomansvaret er etter vår oppfatning det mest kompliserte kapitlet i loven. De endringer Justisdepartementet foreslår gjør kapitlet lettere tilgjengelig både i struktur og innhold.»

Etter departementets syn vil lovendringene som foreslått i høringsnotatet innebære en hensiktsmessig forenkling av strukturen i atomenergiloven kapittel III. Lovforslaget i proposisjonen følger etter dette opp endringsforslagene i høringsnotatet. Departementet viser til merknadene til de enkelte bestemmelsene i kapittel 8 nedenfor.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Norge har en svært begrenset kjernefysisk virksomhet gjennom reaktorene på Kjeller og i Halden. Begge reaktorene har begrenset størrelse (Halden 25 MW og Kjeller 2 MW). I tillegg har Statsbygg et kombinert lager og deponi for lavt og middelsradioaktivt avfall i Aurskog-Høland kommune i Akershus (KLDRA). Det må betraktes som usannsynlig at det oppstår kjernefysiske hendelser ved disse anleggene som vil medføre skade på tredjeperson som overskrider ansvarsgrensene i gjeldende lov. Det samme gjelder for skade som måtte oppstå under transport av kjernefysisk materiale eller ved lagring av slikt materiale. Det er derfor liten sannsynlighet for økonomiske konsekvenser i Norge i form av økte erstatningsutbetalinger.

Innehavernes eventuelle ansvar, med unntak av transporter til eller fra andre enn de norske innehaverne, er sikret ved statlig garanti. De økte ansvarsgrensene medfører dermed ikke økte kostnader knyttet til forsikring av ansvaret. Den statlige garantien må imidlertid justeres i samsvar med den ansvarsgrensen som lovfestes for norske innehavere, noe som innebærer en utvidelse av garantien fra 60 millioner SDR til 700 millioner euro, dvs. ca. 5,8 milliarder kroner. Dette innebærer at den årlige fullmakt Stortinget gjennom statsbudsjettet gir Nærings- og handelsdepartementet til å gi tilsagn til Institutt for energiteknikk og Statsbygg om dekning av ansvar opp til lovens grenser, må endres til 700 millioner euro. Stortinget besluttet ved vedtak nr. 204 12. desember 2006 en slik økning av fullmakten i statsbudsjettet for 2007, i samsvar med Nærings- og handelsdepartementets

forslag i St.prp. nr. 1 (2006-2007) s. 34, jf. s. 196, jf. også Budsjett-innst. S. nr.8 (2006-2007). Ettersom Stortinget har samtykket i en utvidelse av fullmakten, vil Nærings- og handelsdepartementet kunne gi tilsagn om dekning i samsvar med den nye ansvarsgrensen fra det tidspunktet endringsprotokollen til Pariskonvensjonen trer i kraft.

Mulig ansvar for skade som oppstår under utenlandstransporter, er forsikret. Her vil innehaveren få økte kostnader i den grad den økte ansvarsgrensen vil medføre en økning i forsikringspremiene.

Institutt for energiteknikk uttaler i sin høringsuttalelse at:

«IFE forsikrer i dag alle utenlandstransporter av atomsustans for 60 millioner SDR. Utenlandstransportene består av relativt små mengder atomsustans i både volum og aktivitet, og er etter IFEs oppfatning å anse som lavrisiko, jf. IFEs konsekvensutredning. IFE vil derfor forsikre utenlandstransportene med 80 millioner euro når endret Atomenergilov trår i kraft, jf. kapittel 5.6.1. i høringsnotatet.»

Departementet viser til at det i henhold til atomenergiloven § 30 nr. 1 annet punktum kreves at Kongen treffer et særlig vedtak om lavere ansvarsgrense for at en slik grense skal gjelde. Dette foreslås ikke endret ved gjennomføringen av endringsprotokollene. Så lenge slikt vedtak ikke er truffet, vil den alminnelige ansvarsgrensen etter § 30 nr. 1 første punktum få anvendelse. Institutt for energiteknikk vil dermed, dersom det skulle være behov for det, måtte ta initiativ til å få fastsatt en lavere ansvarsbegrensning for utenlandstransporter på bakgrunn av den lave risiko disse antas å representere.

Som part i tilleggskonvensjonen vil Norge etter omstendighetene måtte bidra med midler som følge av en atomulykke i en annen konvensjonsstat etter det atter subsidiære ansvaret i konvensjonens artikkel 3. Rammen for dette ansvaret øker fra 125 millioner SDR (ca. 1,25 milliarder kroner) til 300 millioner euro (ca. 2,5 milliarder kroner). Norges del av ansvaret innenfor rammen vil imidlertid være liten på grunn av vår begrensede kjernefysiske virksomhet. På grunn av endringene i utregningen av dette felles ansvaret, ved at en større andel av ansvaret enn tidligere skal baseres på statenes samlede termiske effekt og en mindre andel på statenes brutto nasjonalprodukt, må det dessuten antas at Norges eventuelle ansvar vil reduseres noe i forhold til dagens nivå. Ifølge Nuclear Energy Agencys (NEAs) sekretariat ville Norges bidrag ved en atomulykke i februar 2006 i et annet

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

land tilsluttet tilleggskonvensjonen, basert på den reviderte konvensjonen, ha blitt 1,77 millioner euro. Dette gjelder hvis det nye maksimalbeløpet på 300 millioner euro var blitt innkrevd fra konvensjonsstatene.

En forlenget ytre foreldelsesfrist ved skade på person og tap av menneskeliv som følge av konvensjonsendringene vil kunne føre til at eventuelle senskader på person i større grad fanges opp av erstatningsansvaret. Dette gjelder både innehaverens erstatningsansvar, som i Norge i hovedsak er sikret ved statsgaranti, statens ansvar for krav som overstiger innehaverens ansvarsgrense, og tilleggskonvensjonens fellesansvar for tilleggskonvensjonens parter for krav som overstiger også ansvaret for staten der atomanlegget befinner seg. Dermed kan det bli færre senskader som faller under statsansvaret for visse senskader etter atomenergiloven § 42. For den delen av eventuelle senskader som faller utelukkende på innehaveransvaret, gitt at statsgarantien ikke utløses, innebærer dette en redusert risiko for at kostnader for staten blir utløst av § 42. Departementets forslag om å utvide den ytre fristen etter § 42 for statsansvaret for visse senskader fra 30 år til 50 år etter atomulykken, vil imidlertid trekke i motsatt retning.

8 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Til § 1

Det foreslås endringer i § 1 bokstav e, h, j, k, l, m og n. *Bokstav e* foreslås endret for å tilpasse definisjonen av atomanlegg til den endrede definisjonen i Pariskonvensjonen artikkel 1 bokstav a (ii), jf. endringsprotokollen del I A.

Til forslaget i høringsbrevet om å benytte uttrykket «anlegg for deponering av atommateriale» i bokstav e, uttaler *Institutt for energiteknikk* at:

«Her benyttes begrepet atommateriale uten at dette er definert. I Pariskonvensjonen benyttes alle begrepene «nuclear fuel», radioactive product« og »waste« for å beskrive begrepet atommateriale. Det bør presiseres i loven hva atommateriale er.»

Departementet er enig i at begrepet «atommateriale» ikke presist vil angi hva som omfattes, og har derfor i stedet benyttet begrepet «atomsustans», jf. at begrepet «nuclear substance» er brukt i den reviderte Pariskonvensjonen artikkel 1 bokstav a (ii), jf. endringsprotokollen del I bokstav A.

Bokstav h, som definerer «atomskade», foreslås endret slik at den blir innholdsmessig parallell til den reviderte Pariskonvensjonen artikkel 1 bokstav a (vii) avslutningsvis, jf. endringsprotokollen del I B. For at noe skal anses som «atomskade», er det et vilkår at det er tale om tapsposter som faller under § 21 nr. 1, jf. den reviderte Pariskonvensjonen artikkel 1 bokstav a (vii). Dette må uttrykkes i definisjonen av «atomskade», for å gi en ensartet forståelse av flere av konvensjonsbestemmelsene og lovbestemmelsene. Departementet viser til at enkelte av begrepene i definisjonen igjen er definert i § 1 bokstav a, b, c og e, som også bygger på Pariskonvensjonen artikkel 1. Departementet vil peke på at konvensjonens begrep «radioactive products or waste» gjennom lovens § 1 bokstav b svarer til det norske begrep «radioaktivt produkt», som innbefatter radioaktivt avfall. Det innebærer altså ikke en realitetsforskjell at bokstav h ikke samsvarer med ordlyden i konvensjonen artikkel 1 bokstav a (vii) avslutningsvis, siden ensartetheten oppnås gjennom definisjonen av «radioaktivt produkt» i lovens § 1 bokstav b. Heller ikke innebærer det et realitetsavvik i forhold til konvensjonen når forslaget til bokstav h viser til § 21 nr. 1 generelt, mens konvensjonen artikkel 1 bokstav a (vii) avslutningsvis for sin del unnlater å koble den avsluttende nærmere presiseringen av definisjonen til en av konvensjonens seks tapsposter. Dette gjelder tapsposten under artikkel 1 bokstav a (vii) nr. 6 om «the costs of preventive measures, and further loss or damage caused by such measures». Når slike tapsposter, jf. § 21 nr. 1 bokstav f, kan dekkes som en konsekvens av en atomulykke, vil det i en norsk sammenheng være naturlig å si ikke bare at disse skyldes hendelsen eller hendelsene som er definert som en atomulykke, jf. utformingen av konvensjonen artikkel 1 bokstav a (i) og lovens § 1 bokstav i, men også i og for seg den ioniserende strålingen som det er tale om i lovforslaget § 1 bokstav h. Dette tekniske avviket i utformingen av den norske definisjonen av «atomskade» medfører altså ikke at det vil kunne kreves erstatning under tapsposten i § 21 nr. 1 bokstav f i noen mindre utstrekning enn det konvensjonen åpner for.

Departementet foreslo i høringsnotatet å bruke uttrykket «annen strålekilde i et atomanlegg» i bokstav h (ii). *Institutt for energiteknikk* har til dette bemerket at:

«Strålekilde er i forskrift av 2003-11-21 nr. 1362: Forskrift om strålevern og bruk av stråling (Strålevernforskriften) definert som: «Radioaktive stoffer, varer eller utstyr inneholdende slike stoffer, samt anlegg, apparater eller utstyr

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

som kan avgi stråling.» IFE anbefaler at det refereres til denne definisjonen i Atomenergiloven.»

Definisjonen av «strålekilde» finnes i strålevernforskriften § 4 bokstav d. Departementet er av den oppfatning at atomenergiloven § 1 bokstav h ikke bør referere til denne definisjonen. Bestemmelsen bygger på Pariskonvensjonens definisjoner, og må forstås i samsvar med konvensjonen uavhengig av hvordan begrepet «strålekilde» skal forstås i strålevernforskriften. Prinsipielt bør dessuten ikke en lov vise til en definisjon inntatt i en forskrift. I någjeldende § 1 bokstav h benyttes begrepet «annen kilde», uten at det presiseres at det er tale om en *strålekilde*. At det er tale om en strålekilde er imidlertid klart ut fra sammenhengen, jf. at någjeldende artikkel 1 bokstav a (i) i Pariskonvensjonen benytter uttrykket «any source of radiation». Den foreslåtte presiseringen av at det er tale om en strålekilde, vil derfor ikke innebære noen realitetsendring.

Bokstav j, k og l foreslås endret for å inkludere de nyeste endringsprotokollene til Pariskonvensjonen, tilleggskonvensjonen og Wienkonvensjonen. *Bokstav m*, som definerer «konvensjonsstat», er endret i samsvar med at Norge er tilsluttet Pariskonvensjonen, men ikke Wienkonvensjonen. Någjeldende *bokstav n* kan oppheves som følge av at lovens henvisninger til SDR foreslås endret til euro. Det er i stedet inntatt en angivelse av fellesprotokollen til Paris- og Wienkonvensjonen.

Til §§ 8, 12, 13, 14 og 16

Departementet foreslår å rette opp to språklige inkurier i § 8 nr. 2. I §§ 12 flg. foreslås rent språklige endringer. I flere henvisninger endres «punkt» eller «punktene» til «nr.» for å oppnå samsvar med loven for øvrig og lovverket mer generelt.

Til § 18

Bestemmelsen om erstatningsreglens stedlige virkeområde er omskrevet som følge av endringene i Pariskonvensjonen. Loven § 18 beskriver reglens stedlige virkeområde, gitt at norsk rett får anvendelse.

Når det gjelder spørsmålet om norsk rett får anvendelse, som ikke reguleres i § 18, viser departementet til at lovens og Pariskonvensjonens alminnelige system bygger på at rettsreglene i det landet som har domsmyndighet, vil bli anvendt. Det fremgår av konvensjonens reviderte artikkel 14 bokstav b, jf. endringsprotokollen del I N, at de alminnelige nasjonale lovvalsregler som gjelder

erstatningskrav, ikke får anvendelse ved anvendelsen av nasjonal rett.

Etter endringene i Pariskonvensjonen artikkel 2 vil reglens stedlige virkeområde nå være knyttet til fire kategorier. For det første Pariskonvensjonens konvensjonsstater (artikkel 2 bokstav a (i)), for det andre ikke-konvensjonsstater som er part i både Wienkonvensjonen og fellesprotokollen til Wienkonvensjonen og Pariskonvensjonen (artikkel 2 bokstav a (ii)), for det tredje stater uten atomanlegg på sitt territorium (artikkel 2 bokstav a (iii)) og for det fjerde stater som har lovgivning som tilbyr tilsvarende gjensidige ytelser og for øvrig er basert på de samme erstatningsrettslige prinsipper, herunder et objektivt og eksklusivt ansvar for innehaveren (artikkel 2 bokstav a (iv)). Det kreves likevel ikke gjensidighet med hensyn til erstatningsbeløpenes størrelse, da § 30 nr. 5 gir en særbestemmelse om dette.

I *nr. 1* vises det til disse reglene i Pariskonvensjonen, i stedet for at de skrives inn i lovteksten. Konvensjonsreglene viser til andre konvensjoner og partsforholdene i dem og til andre lands lovgivning mv., og dermed kan det ikke i noe fall leses direkte ut av reglene hvilke geografiske områder de til enhver tid vil dekke. I tillegg er reglene i konvensjonen omfattende og til dels også kompliserte. På denne bakgrunn finner departementet det mest hensiktsmessig i bruke henvisninger. I en gitt praktisk situasjon vil det skape minst komplikasjoner at rettsanvenderne på dette punktet må forholde seg direkte til konvensjonsteksten. Dette er uansett ikke regler som den alminnelige skadelidte eller andre vil kunne forholde seg til uten profesjonell bistand.

Departementets forslag innebærer at det i loven blir henvist til blant annet Pariskonvensjonen artikkel 2 bokstav a (ii), og dermed oppfylles også fellesprotokollen artikkel II.

Av gjeldende § 18 nr. 1 andre punktum følger det motsetningsvis av ordlyden at hvis en atomulykke oppstår her i riket og innehaveren av et atomanlegg her er ansvarlig for ulykken etter kapitlets regler ellers, så kan den skadelidte kreve erstatning for atomskade som oppstår i en stat som ikke er konvensjonsstat. Denne regelen videreføres ved § 18 *nr. 2*, men med enkelte tilpasninger for at regelen skal falle inn i avgrensningene som følger av den reviderte Pariskonvensjonen artikkel 2 bokstav a, jf. § 18 nr. 1.

Nåværende § 18 nr. 2 videreføres som § 18 *nr. 3 bokstav a*, mens nåværende § 19 videreføres som § 18 *nr. 3 bokstav b*.

Kongen kan etter gjeldende § 18 nr. 3 på nærmere vilkår gjøre unntak fra regelen om statlig vir-

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

keområde. Denne bestemmelsen er videreført som § 18. nr. 4.

Nåværende § 19 angår i realiteten kapitlets geografiske virkeområde. Med hjemmel i denne fastsetter forskrift 14. desember 2001 nr. 1498 om erstatning ved atomulykker § 1 at en stat som har ratifisert Wienkonvensjonen og fellesprotokollen, likestilles med en konvensjonsstat i forhold til lovens kapittel III og forskriften. Dette oppfyller fellesprotokollen artikkel IV. Også Hong Kong, som ikke omfattes av fellesprotokollen, er likestilt med konvensjonsstater, jf. forskriftens § 2.

Nåværende § 18 nr. 4 blir ny nr. 5.

Til § 19

Nåværende § 19 er innarbeidet i § 18, jf. merkningene til § 18. Departementet foreslår en omstrukturering av kapitlet, og en del av dette er at nåværende § 20 flyttes til § 19. Bestemmelsen fastslår at ansvaret for en atomulykke ligger på innehaveren, som har eksklusivt ansvar, jf. også § 27. Departementet ser det som naturlig at denne bestemmelsen kommer tidligst mulig i kapitlet. Bestemmelsen er beholdt uendret, med unntak for endringer i henvisningene til andre bestemmelser i kapitlet. Henvisningene er endret som følge av omstruktureringen av kapitlet og tilføyselsen av en ny regel i forslaget § 24.

Til § 20

Nåværende § 24 oppstiller regelen om innehaverens objektive ansvar, og departementet ser det som naturlig at denne bestemmelsen finnes i sammenheng med bestemmelsen om innehaverens eksklusive ansvar. Bestemmelsen er derfor flyttet frem som ny § 20.

Nr. 2 tilsvarende nåværende § 24 nr. 2 og er tilpasset endringene i Pariskonvensjonens bestemmelse om ansvarsfritak i artikkel 9, jf. endringsprotokollen del I J. Naturkatastrofer skal ikke lenger være ansvarsfritaksgrunn, slik at innehaveren bare går fri for ansvar dersom ulykken direkte skyldes krigshandling eller liknende handling under væpnet konflikt, invasjon, borgerkrig eller opprør. Det ble forutsatt under forhandlingene av endringsprotokollene at terroristhandlinger ikke skal medføre ansvarsfritak, da det anses for å være innehaverens ansvar å sikre anlegget mot skader som følge av slike handlinger.

Til § 21

Nåværende § 25 oppstiller en begrensning i hvilke tapsposter som omfattes av atomansvaret. For øvrig inneholder gjeldende lov ingen angivelse av

hvilke tapsposter som omfattes. Bestemmelsen er flyttet frem som ny § 21, og den angir nærmere hvilke tapsposter som omfattes av atomansvaret, i samsvar med endringene i Pariskonvensjonen om dette, se endringsprotokollen til Pariskonvensjonen del I B.

Det følger av nr. 1 bokstav a at skade på person eller en persons død omfattes av atomansvaret. Dette gjennomfører artikkel 1 bokstav a (vii) nr. 1 i Pariskonvensjonen, jf. endringsprotokollen del I B. En slik regel gjelder også i dag, selv om det ikke fremgår uttrykkelig av loven. Bokstav a omfatter personskadeerstatning, herunder menerstatning, og erstatning for en persons død etter lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning kapittel 3.

Bokstav b slår fast at tap av eller skade på fast eiendom eller løsøre skal omfattes av atomansvaret. Dette gjennomfører artikkel 1 bokstav a (vii) nr. 2 i Pariskonvensjonen, jf. endringsprotokollen del I B. Også dette følger klart av alminnelige erstatningsrettslige regler, og medfører derfor ingen realitetsendring.

Av bokstav c fremgår det at ytterligere økonomisk tap som følge av skade som nevnt ovenfor omfattes av erstatningsansvaret for atomskader. Dette gjennomfører artikkel 1 bokstav a (vii) nr. 3 i Pariskonvensjonen, jf. endringsprotokollen del I B. Langt på vei kan bokstav c anses overflødig ut fra norske alminnelige erstatningsrettslige prinsipper. Regelens bakgrunn er da også ønsket om en harmonisering av konvensjonsstatenes lovgivning, likevel slik at det ikke strider mot Pariskonvensjonen at regelen eventuelt tillempes noe avvikende fra land til land, jf. konvensjonen artikkel 11. Ved avgrensningen av det erstatningsrettslige vernet må etter norsk rett alminnelige erstatningsrettslige prinsipper anvendes, herunder reglene om avgrensning mot for fjerne, avledede eller upåregnelige skadefølger eller tap i en årsaksrekke. Konvensjonen artikkel 1 bokstav a (vii) nr. 3 er å forstå slik at tredjepersonskader faller utenfor. I et utkast til forklarende merknader til den reviderte Pariskonvensjonen 16. mars 2005 fra Nuclear Energy Agency punkt 58 er det lagt til grunn at det økonomiske tapet etter artikkel 1 bokstav a (vii) nr. 3 bare gjelder økonomisk tap som rammer den samme person som har krav på erstatning for tap som faller under artikkel 1 bokstav a (vii) nr. 1 eller 2, altså lovforslagets bokstav a eller b. Et eksempel på en tapspost som faller under bokstav c vil være en fabrikkieiers inntektstap på grunn av produksjonsstopp i fabrikken som direkte skyldes at fabrikkbygningen er skadet i en atomulykke.

Bokstav d inkluderer i atomansvaret kostnader ved rimelige tiltak til utbedring av forringet miljø,

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

med mindre forringelsen er ubetydelig. Bokstav d slår altså inn der forringelsen er signifikant. Bestemmelsen gjennomfører artikkel 1 bokstav a (vii) nr. 4 i Pariskonvensjonen, jf. endringsprotokollen del I B. «Tiltak til utbedring» er definert i endringsprotokollen til Pariskonvensjonen artikkel 1 bokstav a (viii) som rimelige tiltak som er godkjent av de ansvarlige myndigheter i staten der tiltaket iverksettes, og som har til hensikt å utbedre eller fornye skadde eller ødelagte elementer i miljøet eller å sette ut tilsvarende elementer i miljøet der dette er rimelig. Et vilkår for å kunne kreve erstatning er at slike tiltak faktisk blir satt i verk. Et ytterligere vilkår er at skaden ikke er ubetydelig. Dette må vurderes konkret, men departementet legger til grunn at det vil være en lav terskel for å anvende erstatningsreglene.

Det er opp til nasjonal lovgivning å bestemme hvem som skal være berettiget til å iverksette tiltak som nevnt. Regelen i lovforslaget gir regler om erstatningsdekning, gitt at det nasjonale rettssystemet om tiltak mot forurensninger gjør at erstatningsvernede kostnader oppstår på noens hånd. Det foreslås at bestemmelsen omfatter tiltak som iverksettes av, etter vedtak av eller med samtykke av en forurensningsmyndighet etter forurensningsloven eller av Statens strålevern.

Bokstav e inkluderer i atomansvaret tap av inntekt fra en direkte økonomisk interesse i adgangen til å benytte eller nyte godt av miljøet. Bestemmelsen gjennomfører artikkel 1 bokstav a (vii) nr. 5 i Pariskonvensjonen, jf. endringsprotokollen del I B. Det kan for eksempel være tale om turistnæring som blir skadelidende, eksempelvis et hotell som ligger ved en innsjø som blir forurenset som følge av en atomulykke. Et vilkår er at forringelsen av miljøet ikke er ubetydelig. Som for bokstav d vil dette måtte vurderes konkret. I Pariskonvensjonen tales det her om en «significant impairment», jf. artikkel 1 bokstav a (vii) nr. 5, men departementet antar at dette kan uttrykkes slik at erstatning ikke kan kreves når miljøforringelsen er ubetydelig. Dette er på linje med formuleringen av lovforslaget § 21 nr. 1 bokstav d.

Institutt for energiteknikk bemerker til § 21 nr. 1 bokstav d og e at:

«I denne paragraf benyttes begrepene rimelige tiltak og ubetydelig miljøforringelse. Myndighetenes iverksettelse av rimelige tiltak bør i den grad det er mulig basere seg på objektive faglige kriterier, som norsk lovverk og retningslinjer. I de tilfeller hvor det ikke finnes norske retningslinjer bør internasjonalt anbefalte retningslinjer legges til grunn for myndighetenes vurderinger, der slike finnes.»

Departementet viser til at «rimelige tiltak» er definert i den endrede Pariskonvensjonen artikkel 1 bokstav a (x), jf. endringsprotokollen del I B, som tiltak som under nasjonal lovgivning anses egnede og forholdsmessige alle omstendigheter tatt i betraktning.

Bokstav f inkluderer i atomansvaret kostnader ved rimelige, forebyggende tiltak. Bestemmelsen gjennomfører artikkel 1 bokstav a (vii) nr. 6 i Pariskonvensjonen, jf. endringsprotokollen del I B. Forebyggende tiltak er definert i Pariskonvensjonen artikkel 1 bokstav a (ix) som rimelige tiltak som iverksettes etter at det er inntruffet en kjernefysisk hendelse eller en hendelse som medfører alvorlig eller overhengende fare for atomskade, i den hensikt å forhindre atomskade som nevnt i bokstav a til e eller å redusere slik skade til et minimum, forutsatt at de ansvarlige myndigheter har gitt den godkjenning som måtte være påkrevd etter loven i staten der tiltakene iverksettes.

Nr. 2 er nåværende § 25 nr. 1, som for øvrig foreslås beholdt uendret, jf. Pariskonvensjonens artikkel 3 bokstav a.

Nr. 3 er nåværende § 25 nr. 2 med enkelte språklige endringer.

Til § 22

Nåværende § 21 er flyttet til § 22 som følge av de øvrige omstruktureringer i kapitlet.

Til § 23

Nåværende § 22 er flyttet til § 23 som følge av de øvrige omstruktureringer i kapitlet. Bestemmelsen er beholdt uendret, med unntak for endringer i bestemmelsens henvisninger. Disse er endret som følge av omstruktureringene i kapitlet.

Til § 24

Bestemmelsen er ny og skyldes endringen i Pariskonvensjonen artikkel 4, jf. endringsprotokollen del I E med henvisning til artikkel 4 ny bokstav c. Endringen har bakgrunn i det faktiske forhold at en del transporter av atomsubstanser arrangeres slik at erstatningsansvaret for eventuelle atomskader faller på innehavere av atomanlegg i land der lovgivningen stiller opp lavere ansvarsgrenser for atomskade voldt under transport, enn det andre lands lovgivning foreskriver. Dette skjer selv om innehaverne som påtar seg ansvaret, ikke har noen egen interesse knyttet til atomsubstansen som er under transport. Praksisen er motivert av at forsikringskostnadene knyttet til transporter blir lavere når ansvaret under transporten vil falle på en innehaver som bare kan pådra seg et relativt

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

sett lavt erstatningsansvar. Konvensjonspartene ønsker av flere grunner å stanse denne praksisen, og artikkel 4 bokstav c foreskriver derfor at overføring av ansvaret fra en innehaver av et atomanlegg til en annen bare kan skje hvis den overtakende innehaveren har en direkte økonomisk interesse i atomsubstansen som blir transportert. Denne begrensingen skal slå inn både når spørsmålet om ansvarsovertakelse oppstår ved at atomsubstansen overtas rent fysisk, og når den forutsettes av de aktuelle innehaverne av atomanlegg å skulle skje på et annet tidspunkt, i henhold til kontrakt mellom dem.

Den nye bestemmelsen om dette i § 24 knytter seg til overføring av ansvar etter §§ 22 og 23 (nåværende §§ 21 og 22).

Til § 25

Nåværende § 23 om fraktførers overtakelse av ansvar er blitt til § 25. Henvisningen til § 21 er endret til § 22 som følge av omstruktureringen av kapitlet.

Til § 27

Henvisningene i § 27 nr. 3 og nr. 5 endres som følge av omstruktureringene i atomenergivirksomhetsloven kapittel III for øvrig.

Til § 28

Nr. 2 er endret ved at bestemmelsens henvisninger endres som følge av omstruktureringene i kapitlet. Det foreslås også noen språklige endringer. Departementet har vært i tvil om hvorvidt § 28 nr. 2 første punktum må eller bør oppheves eller revideres som følge av endringen av § 18 og bortfallet av den gjeldende bestemmelsen i Pariskonvensjonen artikkel 6 bokstav e. Denne – som synes å ligge bak bestemmelsen i § 28 nr. 2 første punktum – bortfaller til fordel for en bestemmelse som regulerer et helt annet forhold. D e p a r t e m e n t e t har blitt stående ved ikke å foreslå endringer i § 28 nr. 2 første punktum, men vil eventuelt vurdere spørsmålet nærmere dersom reviderte lovregler i Sverige, og eventuelt Danmark, skulle tilsi dette.

Nr. 4 oppheves som konsekvens av at det ikke lenger er aktuelt for Norge å slutte seg til Wienkonvensjonen.

Til § 30

Det er gjort endringer i nr. 1 og nr. 3, som følge av at Pariskonvensjonens ansvarsgrenser økes, jf. punkt 6.6.1 foran. Hovedregelen vil være at ansva-

ret begrenses til 700 millioner euro, men slik at Kongen i særlige tilfelle kan fastsette et annet begrensingsbeløp, likevel ikke under 80 millioner euro. Dette åpner for å fastsette lavere ansvarsgrenser for lavrisikoanlegg og for transport.

Nr. 5 er nytt. I høringsnotatet ble det foreslått at bestemmelsen skulle gjelde tilfeller hvor en ikke-konvensjonsstat tilbyr gjensidige ytelser, slik at staten omfattes av Pariskonvensjonen artikkel 2 bokstav a (iv), jf. § 18 nr. 1, men uten at gjensidigheten omfatter erstatningsbeløpets størrelse. I et slikt tilfelle åpner Pariskonvensjonen artikkel 7 bokstav g for at konvensjonsstaten kan fastsette et lavere erstatningsbeløp ved utbetaling til en slik stat, slik at det blir gjensidighet også på dette punktet. Det kan ikke fastsettes et lavere erstatningsbeløp enn hva som tilbys fra den andre staten i motsatt situasjon. I tråd med at departementet i punkt 5.2.3 ovenfor går inn for at Norge tar et forbehold til konvensjonen, er nr. 5 endret til også å omfatte tilfeller omfattet av Pariskonvensjonen artikkel 2 bokstav a (ii), dvs. tilfeller der erstatning kan kreves for skade som oppstår i en stat som er part i Wienkonvensjonen 21. mai 1963 og fellesprotokollen til Pariskonvensjonen og Wienkonvensjonen 21. september 1988. For begge de nevnte tilfellene gis Kongen mulighet til i det enkelte tilfelle å fastsette et lavere erstatningsbeløp i samsvar med gjensidighetsprinsippet.

Til § 32

Henvisningene i § 32 nr. 4 endres i sammenheng med omstruktureringen av andre bestemmelser i kapitlet.

Til § 34

Nr. 1 gjennomfører endringene i Pariskonvensjonen artikkel 8, jf. endringsprotokollen del II, slik at lovens ytre foreldelsesfrist i utgangspunktet vil være 10 år, men 30 år for personskade eller tap av menneskeliv, jf. punkt 6.8 ovenfor. Fristens utgangspunkt er tidspunktet for den skadevoldende atomulykken.

Konvensjonen artikkel 8 fastsetter videre at et erstatningskrav kan foreldes tre år etter at skadelidte fikk eller burde fått kunnskap om skaden og om den ansvarlige innehaver men ikke senere enn henholdsvis 10 eller 30 år etter ulykkestidspunktet, jf. endringsprotokollen del I I. Denne treårsfristen er i samsvar med den alminnelige regelen i foreldelsesloven § 9 nr. 1, og noen lovendring for å gjennomføre treårsfristen er dermed ikke nødvendig.

I nr. 1 er det videre gjort en tilføyelse slik at det går uttrykkelig frem at bestemmelsen gjelder

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

ansvaret både for en innehaver og for dennes garantist. Konvensjonen artikkel 8 bokstav a taler om «the right of compensation under this Convention», og dette må forstås slik at det gjelder ansvaret ikke bare for innehaveren, men også for dennes garantist.

Atomenergilovens nåværende § 34 nr. 2, med en særlig foreldelsesfrist for erstatningskrav for atomskade voldt ved atomulykke forårsaket av atomsubstans som er ulovlig fjernet, tapt eller oppgitt, og ikke kommet til rette på ulykkestiden, er ikke videreført. Dette følger av bortfallet av regelen, som inntil endringsprotokollen får virkning, står i Pariskonvensjonen artikkel 8 bokstav b. I § 34 nr. 2 er i stedet inntatt en uttrykkelig bestemmelse om at foreldelsesloven § 9 nr. 2 ikke gjelder innenfor virkeområdet for atomenergilovens kapittel III, jf. punkt 6.8 foran.

I § 34 nr. 3 er henvisningen til § 45 endret til § 44. I § 34 nr. 3 bokstav a gjøres en endring uten realitetsbetydning, ved at det henvises direkte til beslutning fattet av Det europeiske atomenergitribunal, jf. også forslaget til ordlyd i lovens nye § 44 nr. 4 bokstav a. I § 34 nr. 3 bokstav b er henvisningen til Wienkonvensjonen foreslått tatt ut, jf. punkt 6.9 foran. I § 34 nr. 4 endres henvisningen til § 44 til § 43.

Til § 39

I § 39 nr. 1 krever ny § 30 nr. 5 en henvisning i sammenheng med henvisningen til § 30 nr. 1, 3 og 4. Henvisningen til § 24 nr. 2 må endres til § 20 nr. 2 i sammenheng med omstruktureringen av lovbestemmelsene.

Til § 40

Nr. 1 er endret. Endringene gjelder først og fremst det geografiske virkeområdet for ytelser etter tilleggskonvensjonen, som er noe annerledes enn virkeområdet for ytelser etter Pariskonvensjonen. Erstatning kan kreves for skader dersom den ansvarlige innehaverens atomanlegg befinner seg i en stat som er tilsluttet tilleggskonvensjonen. Videre må skaden være oppstått her i riket eller i en annen stat tilknyttet tilleggskonvensjonen, eller i eller over nærmere avgrensede havområder. For skader som oppstår i eller over havområder utenfor en konvensjonsstats territorialfarvann, er det også et nærmere krav om tilhørighet til en konvensjonsstat for at skader skal omfattes av tilleggsytelser etter tilleggskonvensjonen. Det kan ikke kreves erstatning for skade som oppstår på territoriet eller i territorialfarvannet til en stat som ikke er part i tilleggskonvensjonen.

Det er også foretatt mindre endringer i nr. 2 og 3 som forutsettes ikke å innebære realitetsendringer, blant annet henvisningsendringer.

Til § 41

Som følge av at tilleggskonvensjonens ansvarsgrenser økes, er nr. 1 endret, jf. om dette også punkt 6.6.1 foran. Den totale ansvarsgrensen for ytelser etter tilleggskonvensjonen settes til 1,5 milliarder euro. Den nærmere fordelingen av ansvaret mellom innehaveren, innehaverstaten og konvensjonsstatene for øvrig fremgår av punkt 2.2.2 ovenfor. Innehaverens ansvar følger av de øvrige regler i kapitlet. Ut over dette ligger ansvaret på den norske stat og andre stater tilsluttet tilleggskonvensjonen, og ansvarfordelingen dem imellom er unødvendig å regulere i norsk lov. Ansvarsgrensen er fastsatt i euro. Tilleggskonvensjonen artikkel 3 bokstav h, jf. endringsprotokollen del I C, bestemmer at omregning til nasjonal valuta først skal gjøres av den kompetente domstol etter valutakursene på tidspunktet for den skadevoldende atomulykken. I tilfelle ansvarsbeløpet for det samlede statsansvaret i fremtiden går opp ut fra tilleggskonvensjonen artikkel 12 bis, er lovteksten gitt en tilføyelse som viser til artikkelen.

Til § 42

Nr. 1 første punktum er tilpasset den endrede foreldelsesfristen i § 34. I forhold til innehaverens garantist blir det gjort samme tilføyelse som i § 34 nr. 1. I andre punktum endres den ytre 30-årsfristen for å rette krav mot staten til en 50-årsfrist, se punkt 6.8 foran.

Til § 43

Nåværende § 43 bortfaller som konsekvens av at det ikke lenger er aktuelt for Norge å slutte seg til Wienkonvensjonen. Nåværende § 44 blir ny § 43.

Til § 44

Nåværende § 45 endrer paragrafnummer til § 44. § 44 nr. 1 er tilpasset bestemmelsen i den reviderte Pariskonvensjonen artikkel 13 bokstav a til f, jf. endringsprotokollen del I M.

Bestemmelsen i § 44 nr. 1 bokstav a viderefører gjeldende hovedregel når det fastslås at norsk domsmyndighet gjelder når atomulykken er skjedd helt eller delvis innenfor norsk territorium, jf. den reviderte Pariskonvensjonen artikkel 13 bokstav a og bokstav f (i), jf. endringsprotokollen del I M. Unntak kan følge av konvensjonen artikkel 13 bokstav f (ii) etter beslutning fra Det europeiske

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

atomenergitribunal, jf. lovforslaget § 44 nr. 4 bokstav a.

Bestemmelsen i § 44 nr. 1 *bokstav b* er ny og reflekterer den reviderte Pariskonvensjonen artikkel 13 bokstav b, med den reservasjon som følger av artikkel 13 bokstav f (i). Norsk domsmyndighet vil gjelde når atomulykken er skjedd helt eller delvis i norsk økonomisk sone, men ikke dersom den også er skjedd innenfor territoriet til en konvensjonsstat. Unntak kan også følge av § 44 nr. 4 bokstav a, jf. konvensjonens artikkel 13 bokstav f (ii), jf. endringsprotokollen del I M. I forbindelse med ratifikasjon av endringsprotokollen til Pariskonvensjonen må Norge melde inn sin økonomiske sone til OECDs generalsekretær etter Pariskonvensjonens artikkel 13 bokstav b.

Bokstav c og d gir på nærmere vilkår domskompetanse når vedkommende atomanlegg ligger her i riket. Disse bestemmelsene viderefører gjeldende bokstav b, men med slik tilføyelse som den reviderte Pariskonvensjon artikkel 13 bokstav c gjør nødvendig.

I *bokstav e* videreføres en særbestemmelse som i gjeldende lov fremgår av § 45 nr.1 bokstav a.

Gjeldende § 45 nr. 2 er videreført som § 44 nr. 2 og endres ikke, bortsett fra ved at språkformen er gjort kjønnsnøytral og henvisningen til § 44 blir til § 43.

Departementet antar at Kongens adgang etter § 18 nr. 3 til å utvide det stedlige virkeområde for reglene i lovens kapittel III, bør suppleres med en adgang for Kongen til i disse tilfeller også å fastsette særlige regler om norsk domsmyndighet. Dette er inntatt i § 44 nr. 3. Slik forskrift kan eventuelt være aktuelt å vurdere i forbindelse med fellesprotokollen artikkel III, som etter forholdene i dag kan kreve at en særlig bestemmelse om domsmyndighet fattes av Kongen i forbindelse med en atomulykke, jf. nedenfor om eksisterende bestemmelser om dette som foreslås videreført i § 44 nr. 4 og 5.

§ 44 nr. 4 viderefører gjeldende § 45 nr. 3 med redaksjonelle justeringer. Nr. 4 *bokstav a* gjør et viktig unntak fra reglene om domsmyndighet foran i nr. 1 til 3. Etter denne vil en avgjørelse fra Det europeiske atomenergitribunal kunne lede til at norsk domsmyndighet ikke gjelder, selv om noe annet skulle følge av nr. 1 til 3, jf. den reviderte Pariskonvensjon artikkel 13 bokstav d og bokstav f (ii), jf. endringsprotokollen del I M. § 44 nr. 4 *bokstav b* fastsetter at Kongen kan beslutte at en (eller flere) saker ikke skal høre under norsk domsmyndighet, selv om den ville gjort det etter paragrafen for øvrig. Vilkåret for å treffe en slik beslutning er at det blir gjort for å etterkomme bestemmelser

om domsmyndighet i overenskomst med fremmed stat. Departementet nevner at fellesprotokollen artikkel III etter forholdene kan gjøre dette nødvendig.

Bestemmelsen i gjeldende § 45 nr. 4 videreføres i § 44 nr. 5, med de henvisningsendringer som følger av omredigeringen av § 45, ny § 44, og av at Kongen får kompetanse til å gi særlige regler om norsk domsmyndighet ved ny § 44 nr. 3. § 44 nr. 5 andre punktum regulerer den motsatte situasjon av den som er regulert i nr. 4 bokstav b. Etter nr. 5 andre punktum kan Kongen beslutte at søksmål om ansvar for atomulykke skal høre under norsk domsmyndighet der reglene ellers ikke gir grunnlag for det, blant annet hvis dette trengs av hensyn til en overenskomst med fremmed stat.

Til § 45

Nåværende § 46 blir ny § 45, og ellers er henvisningene til andre paragrafer endret som følge av omstruktureringene ved lovforslaget ellers.

Til § 46

Bestemmelsen er ny og gjennomfører den reviderte Pariskonvensjonen artikkel 13 bokstav g, jf. endringsprotokollen del I M.

Etter nr. 1 vil en stat kunne fremme krav om erstatning for atomskade på vegne av egne statsborgere eller personer som er bosatt eller har opphold på sitt territorium, og som har samtykket i dette. Av nr. 2 følger det at enhver annen person som har fått seg overdratt et krav om erstatning for personskade eller som har fullmakt fra den skadelidte til å fremme kravet, kan fremme dette.

Særregelen i § 46 vil som en spesialregel gå foran den generelle og delvis motstridende regelen i skadeserstatningsloven § 3-10 og de alminnelige regler i tvisteloven (tvistemålsloven) om hvem som kan reise søksmål. Etter § 46 nr. 2 vil begrensningene i overdragelsesadgangen knyttet til personskadeerstatning ikke gjelde. For øvrig vurderer departementet det slik at en positiv lovbestemmelse i tråd med konvensjonens artikkel 13 bokstav g kan være klargjørende.

Ikrafttredelsen

Del I (endringene i atomenergiloven kapittel III) foreslås satt i kraft når Kongen bestemmer. For at Norge skal oppfylle sine forpliktelser etter endringsprotokollene til Pariskonvensjonen og til leggskonvensjonen, må lovendringene som gjennomfører endringsprotokollene tre i kraft fra den datoen da endringsprotokollene får virkning for Norge. Endringsprotokollen til Pariskonvensjonen

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

vil tre i kraft når to tredjedeler av konvensjonsstatene har ratifisert den, jf. Pariskonvensjonen artikkel 20 og endringsprotokollen til Pariskonvensjonen del II bokstav e. Endringsprotokollen til tilleggskonvensjonen vil først tre i kraft når alle konvensjonsstatene har ratifisert endringene, jf. tilleggskonvensjonen artikkel 21 og endringsprotokollen til tilleggskonvensjonen del II bokstav e.

Ettersom ingen av konvensjonsstatene har ratifisert endringsprotokollene ennå, er det på nåværende tidspunkt ikke mulig å si sikkert når noen av protokollene vil tre i kraft. Siden EU-statene utgjør mer enn to tredeler av partene til Pariskonvensjonen, og sammen med Norge alle konvensjonsstatene til tilleggskonvensjonen, er det imidlertid sannsynlig at ikrafttredelse kan skje til samme tid for begge endringsprotokollene dersom Norge ratifiserer protokollene senest samtidig med EU-statene, jf. punkt 5.1.1 ovenfor der Rådets beslutning om samtidig ratifikasjon for EU-statene ble omtalt. Selv om det etter dette er sannsynlig at samtlige av de foreslåtte lovendringer vil kunne settes i kraft til samme tid, foreslås det likevel at Kongen skal kunne beslutte å sette de enkelte bestemmelser i kraft til ulik tid.

Det foreslås videre at Kongen skal kunne gi nærmere overgangsregler. Endringsprotokollene inneholder ikke særlige bestemmelser om fra hvilket tidspunkt de skal gis anvendelse, og vil dermed måtte antas å få anvendelse for atomskader som skyldes atomulykker inntruffet etter protokollenes ikrafttredelse. I samsvar med dette bør de foreslåtte endringene i atomenergiloven kapittel III gis virkning for atomulykker som inntreffer etter endringslovens ikrafttredelse.

Del II om Stortingets samtykke til at Norge ratifiserer endringsprotokollene til Pariskonvensjonen og tilleggskonvensjonen foreslås satt i kraft straks.

Justis- og politidepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område i samsvar med et vedlagt forslag.

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

Forslag

til lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

I

Lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet endres slik:

§ 1 bokstav e, h, j, k, l, m og n skal lyde:

(e) atomanlegg:

atomreaktoranlegg;

fabrikk for framstilling eller behandling av atomsubstans,

fabrikk for separasjon av isotoper i atombrensel, fabrikk for opparbeiding av bestrålt atombrensel, innretning for lagring av atomsubstans, bortsett fra innretning som er bestemt til bare å brukes til midlertidig oppbevaring under transport,

anlegg for deponering av atomsubstans, reaktor, fabrikk, innretning eller anlegg av nevnte slag som er under nedlegging,

og etter departementets nærmere bestemmelse annen innretning der det fins atombrensel eller radioaktivt produkt;

(h) atomskade:

skade som faller under § 21 nr. 1 og som skyldes ioniserende stråling som et resultat av radioaktive egenskaper eller en forening av radioaktive og giftige, eksplosive eller andre farlige egenskaper ved

(i) atombrensel eller radioaktivt produkt i et atomanlegg,

(ii) annen strålekilde i et atomanlegg,

(iii) atomsubstans som kommer fra, har opphav i eller er sendt til et atomanlegg;

(j) Pariskonvensjonen:

den konvensjon om erstatningsansvar på atomenergiens område som ble inngått i Paris 29 juli 1960 og endret ved *protokoller* 28 januar 1964, 16 november 1982 og 12 februar 2004;

(k) Tilleggskonvensjonen:

den konvensjon til utfylling av Pariskonvensjonen som ble inngått i Brussel 31 januar 1963 og endret ved *protokoller* 28 januar 1964, 16 november 1982 og 12 februar 2004;

(l) Wienkonvensjonen:

den konvensjon om erstatningsansvar for atomskade som ble inngått i Wien 21 mai 1963, og som med virkning for noen stater er endret ved *protokoll* 29 september 1997;

(m) konvensjonsstat:

stat som er tilsluttet *Pariskonvensjonen*;

(n) Fellesprotokollen:

den fellesprotokoll i tilknytning til Wienkonvensjonen og Pariskonvensjonen som ble inngått i Wien 21 september 1988.

§ 8 nr. 2 skal lyde:

2. Departementet kan endre oppstilte vilkår og sette nye vilkår for konsesjon eller *løyve* når det finnes påkrevet av hensyn til sikkerheten eller erstatningsvernet. Dersom de nye *vilkårene* medfører urimelig endring i de økonomiske forutsetninger for den som har fått konsesjon eller *løyve*, og de går ut over det som følger av hans plikt til å holde anlegg og utstyr i forskriftsmessig og forsvarlig stand og til å sikre mot skade, kan domstolen tilkjenne ham erstatning av statskassen i den utstrekning som finnes rimelig.

§ 12 skal lyde:

§ 12 (endringer i anleggs- og driftsforhold)

Dersom en innehaver akter å gjennomføre en endring i anleggets konstruksjon, drift eller ledelse som avviker fra det som lå til grunn for god-

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

kjenning etter § 11 nr. 2, og som kan ha betydning for sikkerheten, plikter han før endringen settes i verk å legge saken frem for Statens strålevern til godkjenning.

§ 13 nr. 1 skal lyde:

1. Driften av et atomanlegg står under løpende tilsyn av Statens strålevern. Strålevernet skal påse at konsesjonsvilkårene blir fulgt, og at kravene i § 11 nr. 2 til enhver tid er oppfylt, og at driften av anlegget (derunder anbringelse av radioaktivt avfall) ligger innenfor driftsforskriftene og for øvrig er forsvarlig.

§ 13 nr. 2 første punktum skal lyde:

Statens strålevern kan gi de pålegg som *trengs* for å sikre at kravene i nr. 1 ovenfor blir oppfylt.

§ 14 nr. 3 skal lyde:

3. Bestemmelsene i nr. 1 og 2 gjelder tilsvarende for tilsynsmyndigheten etter § 13 nr. 3 for virksomhet som er underlagt dens tilsyn.

§ 16 første ledd andre punktum skal lyde:

Tilsvarende gjelder for den som driver virksomhet som er pålagt løyvetvang eller meldeplikt i eller i medhold av § 5, *likevel* slik at tilsynsmyndigheten etter § 13 nr. 3 i tilfelle trer i stedet for Statens strålevern.

§ 18 skal lyde:

§ 18 (stedlig virkeområde)

1. Reglene i dette kapittel gjelder for atomskade som oppstår på et geografisk område eller ombord i et skip eller et fly der Pariskonvensjonen får anvendelse etter konvensjonen artikkel 2 bokstav a.
2. Hvis en atomulykke skjer her i riket og innehaveren av et atomanlegg her er ansvarlig for ulykken etter kapitlets regler ellers, kan det også kreves erstatning for atomskade som oppstår i en stat som ikke er konvensjonstat, og som ligger utenfor det området der Pariskonvensjonen får anvendelse etter konvensjonens artikkel 2 bokstav a, eller om bord i et skip eller fly registrert i en slik stat.
3. Kongen kan bestemme
 - a) at reglene i dette kapittel helt eller delvis skal gjelde atomskade oppstått her i riket eller i en annen konvensjonstat eller på det åpne hav, selv om ulykken er skjedd i en stat som ikke er konvensjonstat. Slik bestemmelse kan gjøres betinget av gjensidighet mellom Norge og vedkommende konvensjonstat der atomskaden er oppstått eller der skadelidte hører hjemme,

b) at en stat som ikke er konvensjonstat, helt eller delvis skal likestilles med konvensjonstat etter reglene i kapitlet her.

4. Kongen kan videre bestemme at det ikke skal ytes erstatning etter reglene i kapitlet her eller etter andre erstatningsregler for atomskade som er oppstått i en stat som ikke er konvensjonstat, uten for så vidt det etter denne stats lovgivning eller etter overenskomst foreligger gjensidighet. Slik bestemmelse kan Kongen treffe generelt eller med virkning i forhold til nærmere bestemte stater.
5. Uten hinder av bestemmelsene i paragrafen her kan regresskrav gjøres gjeldende mot vedkommende innehaver i samsvar med reglene i § 28.

Nåværende § 19 oppheves.

Nåværende § 20 blir ny § 19, som skal lyde:

§ 19 (innehaverens ansvar for ulykke i atomanlegg)

Innehaveren skal erstatte atomskade voldt ved atomulykke som skjer i innehaverens atomanlegg. Dette gjelder likevel ikke atomskade som utelukkende skyldes deltakelse av atomsubstans som bare midlertidig er oppbevart i anlegget under transport, såfremt en annen innehaver er ansvarlig for skaden etter skriftlig avtale og slikt ansvar er forenlig med reglene i § 22, jf. §§ 24 og 25.

Nåværende § 24 blir ny § 20, som skal lyde:

§ 20 (objektivt ansvar m.m.)

1. Innehaveren er ansvarlig selv om han er uten skyld i skaden.
2. Innehaver av atomanlegg her i riket er ikke ansvarlig etter reglene i dette kapittel, dersom atomulykken direkte skyldes krigshandling eller liknende handling under væpnet konflikt, invasjon, borgerkrig eller opprør. Om ansvar for innehaver av atomanlegg i utlandet i tilfelle som nevnt gjelder anleggstatens lovgivning.
3. Erstatning for ikke-økonomisk skade skal bare gis for så vidt anleggets innehaver er ansvarlig for skaden etter reglene i lov 13 juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning kapittel 3.

Nåværende § 25 blir ny § 21, som skal lyde:

§ 21 (tapsposter som omfattes)

1. Erstatning for atomskade etter reglene i dette kapittel omfatter følgende tapsposter:
 - a) skade på person eller en persons død,
 - b) tap av eller skade på fast eiendom eller løsøre,
 - c) ytterligere økonomisk tap som følge av tap, skade eller død som nevnt i bokstav a eller b,

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

når den som kan kreve erstatning etter bokstav a eller b kan kreve dette etter alminnelige erstatningsrettslige regler,

- d) *kostnader ved rimelige tiltak til utbedring av forringet miljø, med mindre miljøforringelsen er ubetydelig, forutsatt at slike tiltak er eller blir iverksatt av, eller etter vedtak av eller samtykke av en forurensningsmyndighet etter forurensningsloven eller av Statens strålevern,*
- e) *tap av inntekt fra en direkte økonomisk interesse i en bruk av eller en fordel av miljøet, med mindre miljøforringelsen er ubetydelig,*
- f) *kostnader ved rimelige forebyggende tiltak og tap eller skade som følger av slike tiltak.*
2. Reglene i kapitlet her gjelder ikke skade på atomanlegget selv, andre atomanlegg på samme anleggsområde, derunder anlegg under bygging, eller skade på ting som på ulykketiden var på anleggsområdet og ble brukt eller var der for å bli brukt i forbindelse med noen av de nevnte anlegg, *jf.* likevel § 27 nr. 3.
3. Med den begrensning som følger av § 30 nr. 3, omfatter ansvaret for *innhaveren* av atomanlegg her i riket også skade som under transport voldes det transportmiddel der den skadevoldende atoms substans befant seg da ulykken skjedde. Er *innhaveren* av anlegg i *en* annen konvensjonstat ansvarlig for ulykken, avgjøres spørsmålet om hans ansvar for skade på transportmiddelet etter anleggstatens lovgivning.

Nåværende § 21 blir ny § 22.

Nåværende § 22 blir ny § 23, som skal lyde:

§ 23 (innhaverens ansvar i andre tilfelle)

Er skadevoldende atoms substans på ulykketiden ikke i noe atomanlegg og heller ikke under transport, skal ansvaret for atomskaden ligge hos den innehaver av atomanlegg i *en* konvensjonstat som på ulykketiden eller senest før ulykken hadde atoms substansen i sin besittelse, eller som uttrykkelig har påtatt seg ansvaret i skriftlig avtale. Men hadde atoms substansen vært under transport uten at noen innehaver i *en* konvensjonstat hadde fått den i sin besittelse mellom transportens avbrytelse og ulykken, skal skaden erstattes av den innehaver eller annen person som ved transportens avbrytelse var ansvarlig etter reglene i § 22 for atomulykke under transporten. Var atoms substansen på annen måte sist kommet fra en *stat som ikke er konvensjonstat*, uten at noen innehaver i *en* konvensjonstat hadde fått substansen i sin besittelse før ulykken, gjelder § 22 nr. 5 tilsvarende.

§ 24 skal lyde:

§ 24 (*krav om økonomisk interesse ved innehaverens overtakelse av ansvar*)

Ansvar etter §§ 22 og 23 går bare over fra en innehaver av et atomanlegg til en annen innehaver dersom den overtakende innehaveren har en direkte økonomisk interesse i den aktuelle atoms substansen.

Nåværende § 23 blir ny § 25, som skal lyde:

§ 25 (fraktførers overtakelse av ansvar)

Kongen kan etter søknad fra en fraktfører eller liknende som utfører transport som omhandlet i § 22, bestemme at søkeren skal være ansvarlig istedenfor innehaveren av et atomanlegg her i riket for atomulykke som måtte skje under transporten. Slik bestemmelse kan ikke treffes uten innehaverens samtykke og ikke uten at det foreligger garantierklæring i samsvar med § 37. Treffes slik bestemmelse, skal det som etter denne lov gjelder for innehaveren, isteden gjelde for søkeren for så vidt angår atomulykke under transporten. Det samme gjelder dersom tilsvarende bestemmelse treffes etter loven i en annen konvensjonstat med hensyn til skade som innehaveren av atomanlegg i den staten ellers skulle være ansvarlig for.

§ 27 nr. 3 skal lyde:

3. Erstatningskrav for atomskade som innehaveren ikke er ansvarlig for etter § 20 nr. 2 eller § 21 nr. 2 eller 3 eller tilsvarende bestemmelser i annen lovgivning eller konvensjon som nevnt foran i nr. 1 eller 2, kan bare gjøres gjeldende mot enkeltperson som selv forsettlig har voldt skaden. For skade på transportmiddel i tilfelle som nevnt i § 21 nr. 3 annet punktum skal *likevel* dessuten innehaveren – uansett bestemmelse om ansvarsfritakelse i anleggstatens lovgivning – være ansvarlig i samsvar med alminnelige erstatningsregler, når ikke annet er avtalt.

§ 27 nr. 5 skal lyde:

5. Om dekning av statsmidler gjelder bestemmelsene i §§ 39 til 43.

§ 28 nr. 2 skal lyde:

2. Er atomulykken skjedd eller skaden oppstått i en *stat som ikke er konvensjonstat*, kan regress hos den innehaveren som bortsett fra § 18 ville vært ansvarlig for skaden, bare kreves av noen som har sitt hovedforretningssted her eller i en annen konvensjonstat, eller av folk i dennes tjeneste. Ved transport som omhandlet i § 22 nr. 1 til mottaker i en *stat som ikke er konvensjonstat*,

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

skal avsenderens ansvar *likevel* ikke i noe tilfelle gjelde atomulykke som inntreffer etter at atomsubstansen er blitt losset i bestemmelseslandets område fra det transportmiddel som har ført substansen til dette land. Ved transport som omhandlet i § 22 nr. 2 fra avsender i *en stat som ikke er konvensjonstat* skal mottakerens ansvar ikke gjelde atomulykke som inntreffer før atomsubstansen er blitt lastet på det transportmiddel som skal føre substansen fra avsenderstatens område.

§ 28 nr. 4 oppheves.

§ 30 nr. 1 skal lyde:

1. Innehaverens samlede ansvar for atomskader som følge av en og samme atomulykke er i alminnelighet begrenset til *700 millioner euro*. Kongen kan i særlige tilfelle under hensyn til anleggets størrelse og art, omfanget av transport og forholdene ellers fastsette et annet begrensingsbeløp, likevel ikke under *80 millioner euro*.

§ 30 nr. 3 skal lyde:

3. Dersom det ved en atomulykke under transport voldes atomskade på det transportmiddel der den skadevoldende atomsustans befant seg da ulykken skjedde, skal ansvaret for slik skade ikke føre til at ansvaret for annen atomskade begrenses til et lavere beløp enn *80 millioner euro*.

§ 30 nytt nr. 5 skal lyde:

5. *Når erstatning kan kreves for skade som oppstår i en stat som nevnt i Pariskonvensjonen artikkel 2 bokstav a (ii) eller (iv), jf. § 18 nr. 1, kan Kongen fastsette et lavere erstatningsbeløp enn nevnt i paragrafen her, i den utstrekning denne staten ikke på gjensidig grunnlag stiller tilsvarende ytelser til rådighet.*

§ 32 nr. 4 tredje punktum skal lyde:

Bestemmelsene i §§ 44 og 45 om stedlig myndighetsområde gjelder tilsvarende for tingretten.

§ 34 skal lyde:

§ 34 (*foreldelse*)

1. Selv om et erstatnings- eller regresskrav mot en innehaver *eller dennes garantist* ikke er foreldet tidligere etter alminnelige foreldelsesregler, faller det iallfall bort dersom det ikke er anerkjent eller gjort gjeldende ved rettslig skritt

a) *innen 30 år etter vedkommende atomulykke dersom det gjelder skade på person eller en persons død, eller*

b) *innen 10 år etter vedkommende atomulykke for annen atomskade enn nevnt i bokstav a.*

2. *Foreldelsesloven § 9 nr. 2 gjelder ikke.*

3. Er det etter konvensjon domsmyndighet for erstatningskravet i flere konvensjonstater (*jf. § 44*), bevares kravet også såfremt

a) det foretas rettslig skritt til inntale av kravet i en slik fremmed konvensjonstat innen de der gjeldende frister og før domsmyndigheten måtte være lagt utelukkende til et annet land ved *beslutning av Det europeiske atomenergitribunal*, eller på annen konvensjonsbestemt *måte, eller*

b) det settes fram rettidig begjæring til rette myndighet i en konvensjonstat om å innlede skritt for å få truffet avgjørelse om domsmyndighet i samsvar med *Pariskonvensjonen*.

Blir domsmyndigheten lagt til Norge ved avgjørelse som nevnt under bokstav a eller b foran, faller virkningen av den rettidige påtale eller begjæring bort, dersom ikke kravet deretter blir gjort gjeldende her i riket innen den frist som måtte bli fastsatt av nevnte internasjonale domstol eller på annen konvensjonsbestemt måte, eller – om noen slik frist ikke blir fastsatt – innen seks måneder etter avgjørelsen.

4. Paragrafen her gjelder ikke statens regressrett mot innehavere i medhold av § 39 nr. 2 bokstav b eller § 43.

§ 39 nr. 1 skal lyde:

1. Innen grensen av ansvarsbeløpet etter § 30 nr. 1, *jf. nr. 3, 4 og 5*, innstår staten for at det ansvar for atomulykker blir oppfylt som innehavere av atomanlegg her i riket har etter dette kapittel eller tilsvarende regler i annen konvensjonstat. Dette gjelder likevel ikke mulig ansvar for atomulykke som nevnt i § 20 nr. 2.

§ 40 nr. 1 skal lyde:

1. I den utstrekning erstatningskrav mot innehaver av atomanlegg til fredelige formål som ligger i *Norge eller annen* stat tilsluttet Tilleggskonvensjonen, ikke kan fyldestgjøres på grunn av ansvarsbegrensningen etter § 30, *jfr. § 31*, men for øvrig kan gjøres – og i tide er gjort – gjeldende mot innehaveren *eller dennes garantist* i samsvar med reglene i kapitlet her, skal kravene dekkes av statsmidler, innen de gren-

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

ser § 41 setter, såfremt kravene gjelder atomskade oppstått

- a) innenfor territoriet til Norge eller en annen stat som er tilsluttet Tilleggskonvensjonen,
 - b) i eller over havområder utenfor territorialfarvannet til Norge eller en annen stat som er tilsluttet Tilleggskonvensjonen, men ikke medregnet andre staters territorialfarvann, og bare dersom skaden har rammet
 - (i) en statsborger i Norge eller en annen stat som er tilsluttet Tilleggskonvensjonen, eller
 - (ii) om bord i eller på et skip som fører flagget til en av disse statene, eller
 - (iii) om bord i eller på et luftfartøy registrert i en av disse statene, eller
 - (iv) i eller på en kunstig øy, installasjon eller byggverk under en slik stats jurisdiksjon,
 - c) innenfor eller over den eksklusive økonomiske sone eller kontinentalsokkelen til Norge eller en annen stat som er tilsluttet Tilleggskonvensjonen, i forbindelse med utnyttning eller utforskning av naturressurser som er der.
- Ansvar for den norske stat etter paragrafen her gjelder bare dersom norske domstoler har domsmyndighet for krav mot innehaveren eller dennes garantist etter § 44, og denne domsmyndigheten bygger på Pariskonvensjonen artikkel 13.

§ 40 nr. 2 første punktum skal lyde:

Med statsborger likestilles i paragrafen her staten selv, dens administrative inndelinger eller enheter samt offentlig eller privat selskap, forening, stiftelse, interessentskap eller enhver annen sammenlutning som har sitt sete eller for øvrig hører hjemme i slik stat.

§ 40 nr. 3 første punktum skal lyde:

Uansett om innehaveren er ansvarlig, kan krav i tilfelle atomulykke som nevnt i § 20 nr. 2 eller skade som nevnt i § 21 nr. 2 og 3 ikke kreves dekket av statsmidler etter paragrafen her.

§ 41 nr. 1 skal lyde:

1. De sammenlagte erstatningssummer som kan kreves utbetalt for atomskader som følge av en og samme atomulykke, dels fra den eller de ansvarlige innehavere etter kapitlets regler, dels av statsmidler etter § 40, skal ikke overstige 1,5 milliarder euro, eller det høyere beløp som måtte følge av tilleggskonvensjonen artikkel 12 bis. I tillegg kommer renter og sakskostnader.

§ 42 nr. 1 skal lyde:

1. Erstatningsansvar som er bortfalt på grunn av 10 års eller 30 års fristene i § 34 eller tilsvarende regler i annen konvensjonstat, skal dekkes av staten når kravet gjelder personskade oppstått her i riket ved atomulykke som en innehaver av atomanlegg her var ansvarlig for, såfremt det er unnskyldelig at kravet ikke i tide ble gjort gjeldende mot innehaveren eller dennes garantist. For å bevares må kravet gjøres gjeldende ved rettslig skritt mot vedkommende departement før innehaverens ansvar ville ha vært foreldet etter alminnelige norske foreldelsesregler, og senest innen 50 år etter atomulykken. Dersom andre krav etter samme ulykke ikke har fått full dekning på grunn av begrensingsreglene i § 32 eller i tilfelle § 41 eller etter tilsvarende regler i annen konvensjonstat, nedsettes erstatningen av statsmidler etter paragrafen her i samme forhold.

Nåværende § 43 oppheves.

§ 44 blir ny § 43 og skal lyde:

§ 43 (statens regressrett)

Om ikke annet er særskilt bestemt i medhold av dette kapittel eller overenskomst med fremmed stat, kan staten for utlegg etter §§ 40 til 42 bare kreve regress hos enkeltperson som selv måtte ha voldt skaden forsettlig, hos den som måtte være ansvarlig for ioniserende stråling som nevnt i § 29 nr. 2, eller i henhold til avtale hos noen som uttrykkelig har påtatt seg å dekke skaden. Tilsvarende gjelder om regress for ytelser som ellers er gitt i medhold av Tilleggskonvensjonens bestemmelser i anledning atomulykke som innehaver av atomanlegg her i riket eller i annen konvensjonstat har ansvaret for etter lovgivningen i noen slik stat.

Nåværende § 45 blir ny § 44 og skal lyde:

§ 44 (norsk domsmyndighet)

1. Søksmål om en innehavers eller dennes garantists ansvar for atomskade etter kapitlet her hører under norsk domstol:
 - a) når atomulykken er skjedd helt eller delvis innenfor norsk territorium,
 - b) når atomulykken er skjedd helt eller delvis i norsk økonomisk sone, uten også å ha skjedd innenfor territoriet til en konvensjonstat,
 - c) når vedkommende atomanlegg ligger her i riket og ulykken er skjedd utenfor noen konvensjonstats territorium, eksklusiv økonomiske sone eller annet område som er notifisert til OECDs generalsekretær etter Pariskonvensjonens artikkel 13 bokstav b,

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

- d) når vedkommende atomanlegg ligger her i riket og ulykkesstedet ikke kan fastslås med sikkerhet, og
- e) i tilfeller som nevnt i § 22 nr. 5, jf. § 23, hvis en atomulykke skjer helt eller delvis på norsk territorium eller i internasjonalt farvann utenfor norsk territorium.
2. Søksmål om krav mot en innehaver eller dennes garantist etter § 27 nr. 3 annet punktum, § 31 nr. 2, § 39 nr. 2 eller § 43 kan dessuten reises i Norge når det er verneting her etter alminnelige prosessregler.
 3. Når Kongen treffer bestemmelse etter § 18 nr. 3, kan Kongen også fastsette særlige regler om norsk domsmyndighet.
 4. Søksmål om ansvaret kan likevel ikke reises eller fortsettes ved norsk domstol etter paragrafen her, dersom
 - a) Det europeiske atomenergitribunal beslutter at et annet lands domsmyndighet gjelder, eller
 - b) Kongen for å etterkomme bestemmelser om domsmyndighet i overenskomst med fremmed stat beslutter at saken ikke skal høre under norsk domsmyndighet.
 5. Vedkommende departement kan av eget tiltak eller etter begjæring av en interessert forelegge for den nevnte internasjonale domstol spørsmålet om i hvilken stat søksmål skal reises. For å etterkomme bestemmelser om domsmyndighet m.m. i overenskomst med fremmed stat eller for å få gjort gjeldende krav mot innehaver her i riket eller dennes garantist i samsvar med reglene i kapitlet her, kan Kongen beslutte at søksmål om ansvar for atomulykke skal høre under norsk domsmyndighet også i tilfelle hvor dette ikke følger av eller i medhold av reglene i nr. 1 til 3 foran.

Nåværende § 46 blir § 45 og skal lyde:

§ 45 (lokalt verneting her i riket)

1. Søksmål som etter § 44 hører under norsk domsmyndighet, kan bare reises i den rettskrets her i riket der atomulykken skjedde, når ikke annet er sagt nedenfor i paragrafen her.
2. Er atomulykken skjedd utenfor riket, kan søksmål bare reises i den rettskrets der vedkommende atomanlegg her i riket ligger, eller – når saken gjelder ansvar for innehaver av atomanlegg i utlandet – i samsvar med domstollovens § 39.
3. Kan søksmål om ansvar for samme atomulykke etter reglene foran reises i mer enn en rettskrets, fastsetter vedkommende departement hvor vernetinget skal være. Søksmål som nevnt

i § 44 nr. 2 kan likevel reises i enhver rettskrets der det er verneting for saken etter alminnelige prosessregler. Etter søknad kan departementet også fastsette vernetinget dersom det ikke kan bringes på det rene i hvilken rettskrets søksmål skal reises etter reglene foran. Domstollovens kap. 2 får anvendelse.

4. Søksmål mot staten etter §§ 39 til 42 skal reises i samme rettskrets der det etter reglene foran i paragrafen her er verneting for søksmål mot innehaveren i anledning samme atomulykke.

Ny § 46 skal lyde:

§ 46 (representasjon på vegne av skadelidte mv.)

1. En stat kan fremme krav om erstatning for atomskade på vegne av egne statsborgere eller personer som er bosatt eller har opphold på sitt territorium, og som har samtykket i dette.
2. En person som har fått overdratt til seg et krav om erstatning for atomskade eller som har fullmakt fra den skadelidte til å fremme kravet, kan fremme dette.

I §§ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 22, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58 og 59 sløyfes avsluttende punktum i paragrafoverskriften.

II

1. Stortinget samtykker i ratifikasjon av endringsprotokoll 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og endringsprotokoll 12. februar 2004 til Brusselkonvensjonen (tilleggskonvensjonen) 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område.
2. Ved ratifikasjonen av endringsprotokollen til Pariskonvensjonen skal Norge ta følgende forbehold:

«Norge tar, uten virkning i forhold til artikkel 2 bokstav a (iii), forbehold om retten til å anvende lavere erstatningsbeløp enn minstebeløpet fastsatt i artikkel 7 bokstav a for atomskade lidet i territoriet til, i havområde etablert i samsvar med folkeretten av, eller ombord på skip eller fly registrert i, annen stat enn Norge, i den utstrekning denne staten ikke på gjensidig grunnlag stiller tilsvarende ytelser til rådighet.»

III

1. Del I trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til ulik tid. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.
2. Del II trer i kraft straks.

Vedlegg 1

Protocol to amend the Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy of 29 July 1960, as amended by the Additional Protocol of 28 January 1964 and by the Protocol of 16 November 1982

THE GOVERNMENTS of the Federal Republic of Germany, the Kingdom of Belgium, the Kingdom of Denmark, the Kingdom of Spain, the Republic of Finland, the French Republic, the Hellenic Republic, the Italian Republic, the Kingdom of Norway, the Kingdom of the Netherlands, the Portuguese Republic, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, the Republic of Slovenia, the Kingdom of Sweden, the Swiss Confederation and the Republic of Turkey;

CONSIDERING that it is desirable to amend the Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy, concluded at Paris on 29 July 1960 within the framework of the Organisation for European Economic Co-operation, now the Organisation for Economic Co-operation and Development, as amended by the Additional Protocol signed at Paris on 28 January 1964 and by the Protocol signed at Paris on 16 November 1982;

HAVE AGREED as follows:

I.
The Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy of 29 July 1960, as amended by the Additional Protocol of 28 January 1964 and by the Protocol of 16 November 1982, shall be amended as follows:

A. Sub-paragraphs (i) and (ii) of paragraph (a) of Article 1 shall be replaced by the following text:

- i) «A nuclear incident» means any occurrence or series of occurrences having the same origin which causes nuclear damage.
- ii) «Nuclear installation» means reactors other than those comprised in any means of transport; factories for the manufacture or processing of nuclear substances; factories for the se-

Protokoll om endring av konvensjonen om erstatningsansvar på atomenergiens område av 29. juli 1960, endret ved tilleggsprotokoll av 28. januar 1964 og ved protokoll av 16. november 1982

REGJERINGENE i Forbundsrepublikken Tyskland, Kongeriket Belgia, Kongeriket Danmark, Kongeriket Spania, Republikken Finland, Republikken Frankrike, Republikken Hellas, Republikken Italia, Kongeriket Norge, Kongeriket Nederland, Republikken Portugal, Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland, Republikken Slovenia, Kongeriket Sverige, Det sveitsiske edsforbund og Republikken Tyrkia,

SOM TARI I BETRAKTNING at det er ønskelig å endre Konvensjonen om erstatningsansvar på atomenergiens område, vedtatt i Paris den 29. juli 1960 innenfor rammen av Organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid, nå Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling, og endret ved tilleggsprotokoll undertegnet i Paris 28. januar 1964 og ved protokoll undertegnet i Paris 16. november 1982,

ER BLITT ENIGE om følgende:

I.
Konvensjonen om erstatningsansvar på atomenergiens område av 29. juli 1960, endret ved tilleggsprotokoll av 28. januar 1964 og ved protokoll 16. november 1982, endres som følger:

A. Bokstav (a) (i) og (ii) i artikkel 1 erstattes med følgende ordlyd:

- i) «Atomulykke»: enhver hendelse eller serie av hendelser med samme opphav som forårsaker atomskade.
- ii) «Atomanlegg»: reaktorer bortsett fra slike som er bestanddeler av et transportmiddel; fabrikker for framstilling eller behandling av atomsubstans; fabrikker for atskillelse av isotoper i

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

paration of isotopes of nuclear fuel; factories for the reprocessing of irradiated nuclear fuel; facilities for the storage of nuclear substances other than storage incidental to the carriage of such substances; installations for the disposal of nuclear substances; any such reactor, factory, facility or installation that is in the course of being decommissioned; and such other installations in which there are nuclear fuel or radioactive products or waste as the Steering Committee for Nuclear Energy of the Organisation (hereinafter referred to as the «Steering Committee») shall from time to time determine; any Contracting Party may determine that two or more nuclear installations of one operator which are located on the same site shall, together with any other premises on that site where nuclear fuel or radioactive products or waste are held, be treated as a single nuclear installation.

B. Four new sub-paragraphs *(vii)*, *(viii)*, *(ix)* and *(x)*, shall be added to paragraph *(a)* of Article 1 as follows:
vii) «Nuclear damage» means,

1. loss of life or personal injury;
 2. loss of or damage to property;
- and each of the following to the extent determined by the law of the competent court,
3. economic loss arising from loss or damage referred to in sub-paragraph 1 or 2 above insofar as not included in those sub-paragraphs, if incurred by a person entitled to claim in respect of such loss or damage;
 4. the costs of measures of reinstatement of impaired environment, unless such impairment is insignificant, if such measures are actually taken or to be taken, and insofar as not included in sub-paragraph 2 above;
 5. loss of income deriving from a direct economic interest in any use or enjoyment of the environment, incurred as a result of a significant impairment of that environment, and insofar as not included in sub-paragraph 2 above;
 6. the costs of preventive measures, and further loss or damage caused by such measures,

in the case of sub-paragraphs 1 to 5 above, to the extent that the loss or damage arises out of or results from ionising radiation emitted by any source of radiation inside a nuclear installation, or emitted from nuclear fuel or radioactive products or waste in, or of nuclear substances coming from, originating in, or sent to, a

atombrensel; fabrikker for opparbeiding av bestrålt atombrensel; innretning for lagring av atomsstans bortsett fra oppbevaring undertransport; anlegg for deponering av atomsstans; reaktor, fabrikk, innretning eller anlegg av nevnte slag som er under nedlegging; og slike andre innretninger der det finnes atombrensel eller radioaktivt produkt eller avfall som Organisasjonens styringskomité for atomenergi (heretter kalt «Styringskomiteen») til enhver tid måtte bestemme; enhver kontraherende part kan bestemme at to eller flere atomanlegg som tilhører en operatør og som er beliggende på samme område, sammen med eventuelle andre anlegg på samme område hvor det finnes atombrensel eller radioaktivt produkt eller avfall, skal behandles som ett atomanlegg.

B. Følgende fire nye underpunkter *(vii)*, *(viii)*, *(ix)* og *(x)* føyes til artikkel 1 bokstav *(a)*:
vii) «Atomskade»:

1. skade på person eller en persons død;
2. tap av eller skade på fast eiendom eller løsøre; og hver av følgende i det omfang nasjonal rett ved den kompetente domstol bestemmer:
3. økonomisk tap som følge av tap eller skade som nevnt i underpunkt 1 eller 2 ovenfor i den utstrekning det ikke omfattes av de nevnte underpunkter, når den som er rammet er berettiget til å reise erstatningskrav for slikt tap eller slik skade;
4. kostnader ved tiltak til utbedring av forringet miljø med mindre forringelsen er ubetydelig, såfremt slike tiltak faktisk iverksettes eller skal iverksettes og i den utstrekning de ikke omfattes av underpunkt 2 ovenfor;
5. tap av inntekt fra en direkte økonomisk interesse i adgangen til å bruke eller nyte godt av miljøet, når tapet skyldes en betydelig forringelse av nevnte miljø og i den utstrekning det ikke omfattes av underpunkt 2 ovenfor;
6. kostnader ved forebyggende tiltak og ytterligere tap eller skade som følge av slike tiltak;

underpunkt 1 til 5 ovenfor gjelder i den utstrekning tapet eller skaden oppstår på grunn av eller er et resultat av ioniserende stråling som utgår fra en strålingskilde i et atomanlegg eller fra atombrensel eller radioaktivt produkt eller avfall i et atomanlegg eller atomsstans som kommer fra, har opphav i eller er sendt til slikt

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

nuclear installation, whether so arising from the radioactive properties of such matter, or from a combination of radioactive properties with toxic, explosive or other hazardous properties of such matter.

viii) «Measures of reinstatement» means any reasonable measures which have been approved by the competent authorities of the State where the measures were taken, and which aim to reinstate or restore damaged or destroyed components of the environment, or to introduce, where reasonable, the equivalent of these components into the environment. The legislation of the State where the nuclear damage is suffered shall determine who is entitled to take such measures.

ix) «Preventive measures» means any reasonable measures taken by any person after a nuclear incident or an event creating a grave and imminent threat of nuclear damage has occurred, to prevent or minimise nuclear damage referred to in sub-paragraphs (a) (*vii*) 1 to 5, subject to any approval of the competent authorities required by the law of the State where the measures were taken.

x) «Reasonable measures» means measures which are found under the law of the competent court to be appropriate and proportionate, having regard to all the circumstances, for example:

1. the nature and extent of the nuclear damage incurred or, in the case of preventive measures, the nature and extent of the risk of such damage;
2. the extent to which, at the time they are taken, such measures are likely to be effective; and
3. relevant scientific and technical expertise.

C. Article 2 shall be replaced by the following text:

a) This Convention shall apply to nuclear damage suffered in the territory of, or in any maritime zones established in accordance with international law of, or, except in the territory of a non-Contracting State not mentioned under (*ii*) to (*iv*) of this paragraph, on board a ship or aircraft registered by,

- i)* a Contracting Party;
- ii)* a non-Contracting State which, at the time of the nuclear incident, is a Contracting Party to the Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage of 21 May 1963 and any amendment thereto which is in

atomanlegg, enten tapet eller skaden skyldes radioaktive egenskaper ved slikt materiale eller en kombinasjon av radioaktive egenskaper og giftige, eksplosive eller andre farlige egenskaper ved slikt materiale.

viii) «Tiltak til utbedring»: rimelige tiltak som er godkjent av de ansvarlige myndigheter i staten der tiltakene iverksettes, og som har til hensikt å utbedre eller fornye skadde eller ødelagte elementer i miljøet eller å sette ut tilsvarende elementer i miljøet der dette er rimelig. Lovgivningen i staten der atomskaden er inntruffet skal bestemme hvem som er berettiget til å iverksette slike tiltak.

ix) «Forebyggende tiltak»: rimelige tiltak som iverksettes etter at det er inntruffet en atomulykke eller en hendelse som medfører alvorlig eller overhengende fare for atomskade, i den hensikt å forhindre atomskade som nevnt i underpunkt (a) (*vii*) 1 til 5 eller å redusere slik skade til et minimum, forutsatt at de ansvarlige myndigheter har gitt den godkjenning som måtte være påkrevd etter loven i staten der tiltakene iverksettes.

x) «Rimelige tiltak»: tiltak som etter nasjonal rett ved den kompetente domstol anses egnede og forholdsmessige alle omstendigheter tatt i betraktning, herunder:

1. atomskadens art og omfang, eller, når det gjelder forebyggende tiltak, art og omfang av risiko for slik skade;
2. i hvilken grad tiltakene på iverksettelsestidspunktet måtte antas å ville være effektive;
3. relevant vitenskapelig og teknisk fagkunnskap.

C. Artikkelen 2 erstattes med følgende ordlyd:

a) Denne konvensjon gjelder for atomskade som inntreffer på territoriet eller i folkerettslig etablert havområde tilhørende, eller, unntatt på territoriet til en ikke-kontraherende stat som ikke er nevnt under (*ii*) til (*iv*) i denne bokstav, om bord på skip eller luftfartøy registrert av:

- i)* en kontraherende part;
- ii)* en ikke-kontraherende stat som idet atomulykken inntreffer, er part i Wienkonvensjonen om sivilt ansvar ved atomskade av 21. mai 1963 med de endringer som eventuelt gjelder for vedkommende

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

force for that Party, and to the Joint Protocol relating to the Application of the Vienna Convention and the Paris Convention of 21 September 1988, provided however, that the Contracting Party to the Paris Convention in whose territory the installation of the operator liable is situated is a Contracting Party to that Joint Protocol;

iii) a non-Contracting State which, at the time of the nuclear incident, has no nuclear installation in its territory or in any maritime zones established by it in accordance with international law; or

iv) any other non-Contracting State which, at the time of the nuclear incident, has in force nuclear liability legislation which affords equivalent reciprocal benefits, and which is based on principles identical to those of this Convention, including, inter alia, liability without fault of the operator liable, exclusive liability of the operator or a provision to the same effect, exclusive jurisdiction of the competent court, equal treatment of all victims of a nuclear incident, recognition and enforcement of judgements, free transfer of compensation, interests and costs.

b) Nothing in this Article shall prevent a Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated from providing for a broader scope of application of this Convention under its legislation.

D. Article 3 shall be replaced by the following text:

a) The operator of a nuclear installation shall be liable, in accordance with this Convention, for nuclear damage other than:

i) damage to the nuclear installation itself and any other nuclear installation, including a nuclear installation under construction, on the site where that installation is located; and

ii) damage to any property on that same site which is used or to be used in connection with any such installation,

upon proof that such damage was caused by a nuclear incident in such installation or involving nuclear substances coming from such installation, except as otherwise provided for in Article 4.

b) Where nuclear damage is caused jointly by a nuclear incident and by an incident other than a nuclear incident, that part of the damage which

part, samt i Fellesprotokollen om anvendelsen av Wienkonvensjonen og Pariskonvensjonen av 21. september 1988, forutsatt at den part i Pariskonvensjonen som har ansvarlig operatørs anlegg beliggende på sitt territorium, er part i nevnte fellesprotokoll;

iii) en ikke-kontraherende stat som idet atomulykken inntreffer, ikke har noe atomanlegg beliggende på sitt territorium eller i sine folkerettslig etablerte havområder; eller

iv) enhver annen ikke-kontraherende stat som idet atomulykken inntreffer, har gjeldende lovgivning om erstatningsansvar ved atomskade som stiller til rådighet tilsvarende gjensidige ytelser og er basert på de samme prinsipper som denne konvensjon, herunder ansvarlig operatørs objektive erstatningsansvar, operatørens eneansvar eller en bestemmelse med tilsvarende virkning, kompetent domstols enejurisdiksjon, likebehandling av alle skadelidte ved en atomulykke, anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer, fri overføring av erstatningsytelser, renter og saksomkostninger.

b) Intet i denne artikkelen skal være til hinder for at en kontraherende part som har den ansvarlige operatørs anlegg beliggende på sitt territorium, i sin lovgivning gir denne konvensjonen et bredere anvendelsesområde.

D. Artikkel 3 erstattes med følgende ordlyd:

a) Operatør av atomanlegg skal etter denne konvensjon være ansvarlig for atomskade med unntak av:

i) skade på atomanlegget selv og ethvert annet atomanlegg på samme anleggsområde, herunder atomanlegg under oppføring; og

ii) skade på fast eiendom eller løsøre som befinner seg på samme område som brukes eller skal brukes i forbindelse med ethvert slikt anlegg,

såfremt det godtgjøres at slik skade er voldt ved en atomulykke i slikt anlegg eller under deltakelse av atomsubstans som kommer fra slikt anlegg, når ikke annet er bestemt i artikkel 4.

b) Når en atomskade skyldes et samvirke mellom en atomulykke og en annen ulykke enn en atomulykke, skal den del av skaden som er

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

is caused by such other incident, shall, to the extent that it is not reasonably separable from the nuclear damage caused by the nuclear incident, be considered to be nuclear damage caused by the nuclear incident. Where nuclear damage is caused jointly by a nuclear incident and by an emission of ionising radiation not covered by this Convention, nothing in this Convention shall limit or otherwise affect the liability of any person in connection with that emission of ionising radiation.

E. Paragraphs (c) and (d) of Article 4 shall be renumbered as paragraphs (d) and (e) respectively and a new paragraph (c) shall be added to read as follows:

c) The transfer of liability to the operator of another nuclear installation pursuant to paragraphs (a) (i) and (ii) and (b) (i) and (ii) of this Article may only take place if that operator has a direct economic interest in the nuclear substances that are in the course of carriage.

F. Paragraphs (b) and (d) of Article 5 shall be replaced by the following text:

b) Where, however, nuclear damage is caused by a nuclear incident occurring in a nuclear installation and involving only nuclear substances stored therein incidentally to their carriage, the operator of the nuclear installation shall not be liable where another operator or person is liable pursuant to Article 4.

d) If nuclear damage gives rise to liability of more than one operator in accordance with this Convention, the liability of these operators shall be joint and several, provided that where such liability arises as a result of nuclear damage caused by a nuclear incident involving nuclear substances in the course of carriage in one and the same means of transport, or, in the case of storage incidental to the carriage, in one and the same nuclear installation, the maximum total amount for which such operators shall be liable shall be the highest amount established with respect to any of them pursuant to Article 7. In no case shall any one operator be required, in respect of a nuclear incident, to pay more than the amount established with respect to him pursuant to Article 7.

G. Paragraphs (c), (e) and (g) of Article 6 shall be replaced by the following text:

c) i) Nothing in this Convention shall affect the liability:

voldt ved en slik annen ulykke, i den utstrekning den ikke med rimelig sikkerhet lar seg skille ut fra atomskaden som er voldt ved atomulykken, anses som atomskade voldt ved atomulykken. Når atomskade skyldes et samvirke mellom en atomulykke og et utslipp av ioniserende stråling som ikke faller inn under denne konvensjon, skal intet i denne konvensjon begrense eller på annen måte innvirke på ansvaret til noen person for så vidt angår nevnte utslipp av ioniserende stråling.

E. Bokstav (c) og (d) i artikkel 4 omnummereres til henholdsvis bokstav (d) og (e), og en ny bokstav (c) tilføyes med følgende ordlyd:

c) Overdragelse av ansvar til operatør av annet atomanlegg i henhold til bokstav (a) (i) og (ii) og bokstav (b) (i) og (ii) i denne artikkel kan bare skje dersom vedkommende operatør har en direkte økonomisk interesse i atomsubstansen som er under transport.

F. Bokstav (b) og (d) i artikkel 5 erstattes med følgende ordlyd:

b) Dersom atomskade derimot skyldes en atomulykke som inntreffer i et atomanlegg og bare vedrører atomsubstans som er oppbevart der i forbindelse med transport, skal operatøren av atomanlegget likevel ikke være ansvarlig når en annen operatør eller person er ansvarlig i henhold til artikkel 4.

d) Dersom atomskade etter denne konvensjon medfører erstatningsansvar for flere enn én operatør, skal operatørene være solidarisk ansvarlige, men når slikt ansvar oppstår som følge av atomskade voldt ved en atomulykke vedrørende atomsubstans under transport enten på ett og samme transportmiddel eller – ved oppbevaring i forbindelse med transport – i ett og samme atomanlegg, skal likevel det høyeste samlede ansvarsbeløp for nevnte operatører være lik det høyeste beløp som etter artikkel 7 er fastsatt for noen enkelt av dem. Ikke i noe tilfelle skal ansvaret for en operatør som følge av en atomulykke kunne overstige det beløp som for hans vedkommende er fastsatt etter artikkel 7.

G. Bokstav (c), (e) og (g) i artikkel 6 erstattes med følgende ordlyd:

c) i) Ingen bestemmelse i denne konvensjon skal være til hinder for ansvar:

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

1. of any individual for nuclear damage caused by a nuclear incident for which the operator, by virtue of Article 3(a) or Article 9, is not liable under this Convention and which results from an act or omission of that individual done with intent to cause damage;
 2. of a person duly authorised to operate a reactor comprised in a means of transport for nuclear damage caused by a nuclear incident when an operator is not liable for such damage pursuant to Article 4(a) (iii) or (b) (iii).
- ii) The operator shall incur no liability outside this Convention for nuclear damage caused by a nuclear incident.
- e) If the operator proves that the nuclear damage resulted wholly or partly either from the gross negligence of the person suffering the damage or from an act or omission of such person done with intent to cause damage, the competent court may, if national law so provides, relieve the operator wholly or partly from his obligation to pay compensation in respect of the damage suffered by such person.
- g) If the operator has a right of recourse to any extent pursuant to paragraph (f) of this Article against any person, that person shall not, to that extent, have a right against the operator under paragraph (d) of this Article.
- H. Article 7 shall be replaced by the following text:
- a) Each Contracting Party shall provide under its legislation that the liability of the operator in respect of nuclear damage caused by any one nuclear incident shall not be less than 700 million euro.
 - b) Notwithstanding paragraph (a) of this Article and Article 21(c), any Contracting Party may,
 - i) having regard to the nature of the nuclear installation involved and to the likely consequences of a nuclear incident originating therefrom, establish a lower amount of liability for that installation, provided that in no event shall any amount so established be less than 70 million euro; and
 - ii) having regard to the nature of the nuclear substances involved and to the likely consequences of a nuclear incident originating therefrom, establish a lower amount of liability for the carriage of nuclear substances, provided that in no event shall any amount so established be less than 80 million euro.
 - c) Compensation for nuclear damage caused to the means of transport on which the nuclear
1. for noen enkeltperson som ved handling eller unnløtelse i skadehensikt har voldt atomskade ved en atomulykke som operatøren i medhold av artikkel 3 a) eller artikkel 9 ikke er ansvarlig for etter denne konvensjon
 2. for en person som er autorisert til å drive (inneha) en reaktor som er bestanddel av et transportmiddel, for atomskade voldt ved en atomulykke når en operatør ikke er ansvarlig for slik skade i henhold til artikkel 4 (a) (iii) eller (b) (iii).
- ii) Operatøren skal ikke ha noe ansvar utover denne konvensjon for atomskade voldt ved en atomulykke.
- e) Dersom operatøren godtgjør at atomskaden helt eller delvis skyldes enten grov uaktsomhet hos skadelidte eller en handling eller unnløtelse i skadehensikt fra dennes side, kan den kompetente domstol, dersom nasjonal lovgivning gir anledning til det, helt eller delvis fritta operatøren for erstatningsplikt for den skade vedkommende er påført.
- g) I den utstrekning operatøren i henhold til bokstav (f) i denne artikkel har anledning til å søke regress hos en person, skal vedkommende være avskåret fra rettigheter overfor operatøren i henhold til bokstav (d) i denne artikkel.
- H. Artikkel 7 erstattes med følgende ordlyd:
- a) Hver kontraherende part skal i sin lovgivning fastsette at operatørens ansvar for atomskade voldt ved en enkelt atomulykke, ikke skal være mindre enn 700 millioner euro.
 - b) Uten hensyn til bokstav (a) i denne artikkel og artikkel 21 (c), kan enhver kontraherende part:
 - i) idet det tas hensyn til vedkommende atomanleggs art og til de mulige konsekvenser av en atomulykke voldt av dette, fastsette et lavere ansvarsbeløp for anlegget, men ikke i noe tilfelle lavere enn 70 millioner euro; og
 - ii) idet det tas hensyn til vedkommende atomsubstansers art og til de mulige konsekvenser av en atomulykke voldt av disse, fastsette et lavere ansvarsbeløp for transport av atomsubstanser, men ikke i noe tilfelle lavere enn 80 millioner euro.
 - c) Erstatning for atomskade på transportmiddel som vedkommende atomsubstanser befant

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

substances involved were at the time of the nuclear incident shall not have the effect of reducing the liability of the operator in respect of other nuclear damage to an amount less than either 80 million euro, or any higher amount established by the legislation of a Contracting Party.

- d) The amount of liability of operators of nuclear installations in the territory of a Contracting Party established in accordance with paragraph (a) or (b) of this Article or with Article 21(c), as well as the provisions of any legislation of a Contracting Party pursuant to paragraph (c) of this Article shall apply to the liability of such operators wherever the nuclear incident occurs.
- e) A Contracting Party may subject the transit of nuclear substances through its territory to the condition that the maximum amount of liability of the foreign operator concerned be increased, if it considers that such amount does not adequately cover the risks of a nuclear incident in the course of the transit, provided that the maximum amount thus increased shall not exceed the maximum amount of liability of operators of nuclear installations situated in its territory.
- f) The provisions of paragraph (e) of this Article shall not apply:
- i) to carriage by sea where, under international law, there is a right of entry in cases of urgent distress into the ports of such Contracting Party or a right of innocent passage through its territory; or
- ii) to carriage by air where, by agreement or under international law, there is a right to fly over or land on the territory of such Contracting Party.
- g) In cases where the Convention is applicable to a non-Contracting State in accordance with Article 2 (a)(iv), any Contracting Party may establish in respect of nuclear damage amounts of liability lower than the minimum amounts established under this Article or under Article 21(c) to the extent that such State does not afford reciprocal benefits of an equivalent amount.
- h) Any interest and costs awarded by a court in actions for compensation under this Convention shall not be considered to be compensation for the purposes of this Convention and shall be payable by the operator in addition to any sum for which he is liable in accordance with this Article.
- i) The sums mentioned in this Article may be converted into national currency in round figures.

seg på idet atomulykken inntraff, skal ikke føre til reduksjon av operatørens ansvar for annen atomskade til et beløp lavere enn enten 80 millioner euro eller eventuelt høyere beløp fastsatt i en kontraherende parts lovgivning.

- d) Det ansvarsbeløp som i henhold til bokstav (a) eller (b) i denne artikkel eller artikkel 21 (c) er fastsatt for operatører av atomanlegg på en kontraherende parts territorium, så vel som bestemmelsene i en kontraherende parts lovgivning i henhold til bokstav (c) i denne artikkel, skal få anvendelse på slike operatørers ansvar uansett hvor atomulykken inntreffer.
- e) En kontraherende part kan sette som vilkår for transitt av atomsubstanser gjennom sitt territorium at det maksimale ansvarsbeløp for vedkommende utenlandske operatør forhøyes, såfremt den mener at slikt beløp ikke tilfredsstillende dekker risikoen for en atomulykke under transitten; men slik at maksimumsbeløpet ikke overstiger det maksimale ansvarsbeløp for operatører av atomanlegg beliggende på den kontraherende partens eget territorium.
- f) Bestemmelsene i bokstav (e) i denne artikkel skal ikke gjelde for:
- i) sjøtransport, når det i medhold av folkeretten er adgang til under overhengende fare å søke nødhavn i vedkommende kontraherende parts havner eller er rett til uskyldig gjennomfart gjennom dens territorium; eller
- ii) lufttransport, når det i medhold av avtale eller etter folkeretten er adgang til å fly over eller lande på vedkommende kontraherende parts territorium.
- g) I tilfeller der Konvensjonen får anvendelse for en ikke-kontraherende stat i samsvar med artikkel 2 (a)(iv), kan enhver kontraherende part fastsette erstatningsbeløp for atomskade som er lavere enn minstebeløpene fastsatt etter denne artikkel eller etter artikkel 21(c), i den utstrekning vedkommende stat ikke på gjensidig grunnlag stiller ytelser av tilsvarende omfang til rådighet.
- h) Renter og saksomkostninger tilkjent av en domstol i søksmål om erstatning etter denne konvensjon skal ikke anses som erstatning i denne konvensjons forstand og skal avkreves operatøren i tillegg til den sum han er ansvarlig for etter denne artikkel.
- i) Beløpene nevnt i denne artikkel kan omregnes til nasjonal valuta i runde tall.

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

- j)* Each Contracting Party shall ensure that persons suffering damage may enforce their rights to compensation without having to bring separate proceedings according to the origin of the funds provided for such compensation.
- j)* Hver kontraherende part skal sikre at personer som lider skade kan håndheve sine erstatningskrav uten å måtte gå til separate søksmål avhengig av kilden for de midler som står til rådighet for slik erstatning.
- I. Article 8 shall be replaced by the following text:
- I. Artikkel 8 erstattes med følgende ordlyd:
- a)* The right of compensation under this Convention shall be subject to prescription or extinction if an action is not brought,
- a)* Rett til erstatning etter denne konvensjon foreldes eller faller bort dersom sak ikke er anlagt:
- i)* with respect to loss of life and personal injury, within thirty years from the date of the nuclear incident;
- i)* når det gjelder personskade og en persons død, innen tretti år etter atomulykken;
- ii)* with respect to other nuclear damage, within ten years from the date of the nuclear incident.
- ii)* når det gjelder annen atomskade, innen ti år etter atomulykken.
- b)* National legislation may, however, establish a period longer than that set out in sub-paragraph *(i)* or *(ii)* of paragraph *(a)* of this Article, if measures have been taken by the Contracting Party within whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated to cover the liability of that operator in respect of any actions for compensation begun after the expiry of the period set out in sub-paragraph *(i)* or *(ii)* of paragraph *(a)* of this Article and during such longer period.
- b)* Nasjonal lovgivning kan likevel fastsette en lengre frist enn angitt i bokstav *(a)* *(i)* eller *(ii)* i denne artikkel dersom den kontraherende part som har den ansvarlige operatørs atomanlegg beliggende på sitt territorium, har tatt forholdsregler for å dekke operatørens ansvar når det gjelder erstatningssøksmål reist etter utløpet av fristen fastsatt i bokstav *(a)* *(i)* eller *(ii)* i denne artikkel og i løpet av den slik forlengede frist.
- c)* If, however, a longer period is established in accordance with paragraph *(b)* of this Article, an action for compensation brought within such period shall in no case affect the right of compensation under this Convention of any person who has brought an action against the operator,
- c)* Dersom forlenget frist fastsettes i samsvar med bokstav *(b)* i denne artikkel, skal likevel erstatningssak reist innen slik frist, ikke i noe tilfelle innvirke på retten til erstatning etter denne konvensjon for noen person som har anlagt erstatningssak mot operatøren
- i)* within a thirty year period in respect of personal injury or loss of life;
- i)* innen en frist på tretti år når det gjelder personskade eller en persons død;
- ii)* within a ten year period in respect of all other nuclear damage.
- ii)* innen en frist på ti år når det gjelder all annen atomskade.
- d)* National legislation may establish a period of not less than three years for the prescription or extinction of rights of compensation under the Convention, determined from the date at which the person suffering nuclear damage had knowledge, or from the date at which that person ought reasonably to have known of both the nuclear damage and the operator liable, provided that the periods established pursuant to paragraphs *(a)* and *(b)* of this Article shall not be exceeded.
- d)* Nasjonal lovgivning kan fastsette en frist på minst tre år for foreldelse eller bortfall av rett til erstatning etter denne konvensjon, regnet fra det tidspunkt skadelidte har fått kjennskap til eller med rimelighet burde ha fått kjennskap til både atomskaden og den ansvarlige operatør, likevel slik at fristene fastsatt etter bokstav *(a)* og *(b)* i denne artikkel ikke skal kunne overskrides.
- e)* Where the provisions of Article 13 *(f)* *(ii)* are applicable, the right of compensation shall not, however, be subject to prescription or extinction if, within the time provided for in paragraphs *(a)*, *(b)* and *(d)* of this Article,
- e)* Når bestemmelsene i artikkel 13 *(f)* *(ii)* får anvendelse, skal retten til erstatning likevel ikke foreldes eller falle bort, såfremt det innen de frister som er fastsatt i bokstav *(a)*, *(b)* og *(d)* i denne artikkel,
- i)* prior to the determination by the Tribunal referred to in Article 17, an action has been
- i)* er anlagt sak ved en av de domstoler som tribunalet etter artikkel 17 kan velge mel-

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

brought before any of the courts from which the Tribunal can choose; if the Tribunal determines that the competent court is a court other than that before which such action has already been brought, it may fix a date by which such action has to be brought before the competent court so determined; or

ii) a request has been made to a Contracting Party concerned to initiate a determination by the Tribunal of the competent court pursuant to Article 13(*f*)(*ii*) and an action is brought subsequent to such determination within such time as may be fixed by the Tribunal.

f) Unless national law provides to the contrary, any person suffering nuclear damage caused by a nuclear incident who has brought an action for compensation within the period provided for in this Article may amend his claim in respect of any aggravation of the nuclear damage after the expiry of such period, provided that final judgement has not been entered by the competent court.

J. Article 9 shall be replaced by the following text:

The operator shall not be liable for nuclear damage caused by a nuclear incident directly due to an act of armed conflict, hostilities, civil war, or insurrection.

K. Article 10 shall be replaced by the following text:

a) To cover the liability under this Convention, the operator shall be required to have and maintain insurance or other financial security of the amount established pursuant to Article 7(*a*) or 7(*b*) or Article 21(*c*) and of such type and terms as the competent public authority shall specify.

b) Where the liability of the operator is not limited in amount, the Contracting Party within whose territory the nuclear installation of the liable operator is situated shall establish a limit upon the financial security of the operator liable, provided that any limit so established shall not be less than the amount referred to in Article 7(*a*) or 7(*b*).

c) The Contracting Party within whose territory the nuclear installation of the liable operator is situated shall ensure the payment of claims for compensation for nuclear damage which have been established against the operator by providing the necessary funds to the extent that the insurance or other financial security is not available or sufficient to satisfy such claims, up to

lom før nevnte tribunal har truffet beslutning; dersom det nevnte tribunalet beslutter at den kompetente domstol er en annen domstol enn den som sak allerede er anlagt ved, kan det fastsette en frist for å anlegge sak ved den således utpekte kompetente domstol; eller

ii) er rettet en begjæring til en berørt kontraherende part om å innlede skritt for å få truffet avgjørelse ved det nevnte tribunal om hvilken domstol som er kompetent i samsvar med artikkel 13(*f*)(*ii*), og sak anlegges etter slik avgjørelse innen den frist som det nevnte tribunal måtte fastsette.

f) Med mindre det motsatte bestemmes ved nasjonal lov, kan enhver person som har lidt atomskade voldt ved en atomulykke og har reist erstatningssak innen den frist som er fastsatt i denne artikkel, endre sitt krav dersom atomskaden forverres etter utløpet av denne frist, forutsatt at endelig dom ikke er avsagt av den kompetente domstol.

J. Artikkel 9 erstattes med følgende ordlyd:

Operatøren skal ikke være ansvarlig for atomskade voldt ved en atomulykke som direkte skyldes handling i forbindelse med væpnet konflikt, fiendtligheter, borgerkrig eller opprør.

K. Artikkel 10 erstattes med følgende ordlyd:

a) Til dekning av ansvaret etter denne konvensjon, skal operatøren pålegges å ha og opprettholde forsikring eller annen finansiell sikkerhet med det beløp som er fastsatt i samsvar med artikkel 7(*a*) eller 7(*b*) eller artikkel 21(*c*) og av slik art og på slike vilkår som den kompetente offentlige myndighet bestemmer.

b) Når operatørens ansvar ikke er begrenset til et maksimumsbeløp, skal den kontraherende part som har den ansvarlige operatørs atomanlegg beliggende på sitt territorium, fastsette en grense for den ansvarlige operatørs finansielle sikkerhet; den fastsatte grensen skal ikke være lavere enn beløpet nevnt i artikkel 7(*a*) eller 7(*b*).

c) Den kontraherende part som har den ansvarlige operatørs atomanlegg beliggende på sitt territorium, skal sikre dekning av erstatningskrav for atomskade som operatøren svarer for ved å stille de nødvendige midler til rådighet i den utstrekning forsikring eller annen finansiell sikkerhet ikke foreligger eller er tilstrekkelig til å dekke slike krav, inntil et beløp minst tilsvaren-

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

an amount not less than the amount referred to in Article 7(a) or Article 21(c).

- d) No insurer or other financial guarantor shall suspend or cancel the insurance or other financial security provided for in paragraph (a) or (b) of this Article without giving notice in writing of at least two months to the competent public authority or, in so far as such insurance or other financial security relates to the carriage of nuclear substances, during the period of the carriage in question.
- e) The sums provided as insurance, reinsurance, or other financial security may be drawn upon only for compensation for nuclear damage caused by a nuclear incident.

L. Article 12 shall be replaced by the following text:

Compensation payable under this Convention, insurance and reinsurance premiums, sums provided as insurance, reinsurance, or other financial security required pursuant to Article 10, and interest and costs referred to in Article 7(h), shall be freely transferable between the monetary areas of the Contracting Parties.

M. Article 13 shall be replaced by the following text:

- a) Except as otherwise provided in this Article, jurisdiction over actions under Articles 3, 4 and 6(a) shall lie only with the courts of the Contracting Party in whose territory the nuclear incident occurred.
- b) Where a nuclear incident occurs within the area of the exclusive economic zone of a Contracting Party or, if such a zone has not been established, in an area not exceeding the limits of an exclusive economic zone were one to be established, jurisdiction over actions concerning nuclear damage from that nuclear incident shall, for the purposes of this Convention, lie only with the courts of that Party, provided that the Contracting Party concerned has notified the Secretary-General of the Organisation of such area prior to the nuclear incident. Nothing in this paragraph shall be interpreted as permitting the exercise of jurisdiction or the delimitation of a maritime zone in a manner which is contrary to the international law of the sea.
- c) Where a nuclear incident occurs outside the territory of the Contracting Parties, or where it occurs within an area in respect of which no notification has been given pursuant to paragraph (b) of this Article, or where the place of the nuclear incident cannot be determined with certainty, jurisdiction over such actions shall lie

de det som er nevnt i artikkel 7 (a) eller artikkel 21 (c).

- d) Ingen forsikringsgiver eller annen finansiell garantist skal suspendere eller bringe til opphør den forsikring eller finansielle sikkerhet som er foreskrevet i bokstav (a) eller (b) i denne artikkel uten å ha gitt minst to måneders skriftlig varsel til den kompetente offentlige myndighet, eller, for så vidt forsikringen eller den finansielle garanti gjelder transport av atoms substans, så lenge vedkommende transport varer.
- e) De beløp som stilles til rådighet ved forsikring, gjenforsikring eller annen finansiell sikkerhet, kan bare brukes til erstatning for atomskade voldt ved en atomulykke

L. Artikkelen 12 erstattes med følgende ordlyd:

Erstatning som skal betales etter denne konvensjon, forsikrings- og gjenforsikringspremier, beløp som er skaffet ved forsikring, gjenforsikring eller annen finansiell sikkerhet etter artikkel 10, samt renter og saksomkostninger som nevnt i artikkel 7(h), skal fritt kunne overføres mellom de kontraherende parters valutaområder.

M. Artikkelen 13 erstattes med følgende ordlyd:

- a) Når ikke annet er bestemt i denne artikkel, skal domsmyndighet i søksmål etter artiklene 3, 4 og 6(a) bare høre under domstolene til den kontraherende part på hvis territorium atomulykken inntraff.
- b) Når en atomulykke inntreffer innenfor området for en kontraherende parts eksklusive økonomiske sone, eller, dersom slik sone ikke er etablert, i et område som ikke overskrider grensene for en eksklusiv økonomisk sone dersom en slik skulle etableres, skal domsmyndighet i saker vedrørende atomskade voldt ved denne atomulykken, for så vidt gjelder denne konvensjon, bare høre inn under vedkommende kontraherende parts domstoler, såfremt den berørte kontraherende part har underrettet Organisasjonens generalsekretær om slikt område forut for vedkommende atomulykke. Intet i dette avsnitt skal forstås som et grunnlag for å utøve domsmyndighet eller å avgrense et havområde på en måte som er i strid med internasjonal havrett.
- c) Når en atomulykke inntreffer utenfor de kontraherende parters territorium, eller når den inntreffer innenfor et område som det ikke er gitt underretning om i henhold til bokstav (b) i denne artikkel, eller når stedet for atomulykken ikke kan fastslås med sikkerhet, skal domsmyndigheten i slike søksmål høre under dom-

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

- with the courts of the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated.
- d) Where a nuclear incident occurs in an area in respect of which the circumstances of Article 17(d) apply, jurisdiction shall lie with the courts determined, at the request of a Contracting Party concerned, by the Tribunal referred to in Article 17 as being the courts of that Contracting Party which is most closely related to and affected by the consequences of the incident.
- e) The exercise of jurisdiction under this Article as well as the notification of an area made pursuant to paragraph (b) of this Article shall not create any right or obligation or set a precedent with respect to the delimitation of maritime areas between States with opposite or adjacent coasts.
- f) Where jurisdiction would lie with the courts of more than one Contracting Party by virtue of paragraph (a), (b) or (c) of this Article, jurisdiction shall lie,
- i) if the nuclear incident occurred partly outside the territory of any Contracting Party and partly in the territory of a single Contracting Party, with the courts of that Contracting Party; and
- ii) in any other case, with the courts determined, at the request of a Contracting Party concerned, by the Tribunal referred to in Article 17 as being the courts of that Contracting Party which is most closely related to and affected by the consequences of the incident.
- g) The Contracting Party whose courts have jurisdiction shall ensure that in relation to actions for compensation of nuclear damage:
- i) any State may bring an action on behalf of persons who have suffered nuclear damage, who are nationals of that State or have their domicile or residence in its territory, and who have consented thereto; and
- ii) any person may bring an action to enforce rights under this Convention acquired by subrogation or assignment.
- h) The Contracting Party whose courts have jurisdiction under this Convention shall ensure that only one of its courts shall be competent to rule on compensation for nuclear damage arising from any one nuclear incident, the criteria for such selection being determined by the national legislation of such Contracting Party.
- stolene hos den kontraherende part som har den ansvarlige operatørs atomanlegg beliggende på sitt territorium.
- d) Når en atomulykke inntreffer i et område der omstendighetene i artikkel 17(d) gjør seg gjeldende, skal domsmyndigheten høre inn under de domstoler som det tribunal som er nevnt i artikkel 17, på en berørt kontraherende parts begjæring, utpeker som domstolene til den kontraherende part som er nærmest knyttet til og berøres mest av følgene av ulykken.
- e) Utøvelse av domsmyndighet etter denne artikkel og underretning om område i henhold til bokstav (b) i denne artikkel skal ikke stifte noen rett eller forpliktelse eller skape presedens med hensyn til avgrensningen av havområder mellom stater med motstående eller tilstøtende kyster.
- f) Når domsmyndigheten i kraft av bokstav (a), (b) eller (c) i denne artikkel ville høre inn under mer enn én kontraherende parts domstoler, skal domsmyndigheten,
- i) dersom atomulykken inntreffer dels utenfor territoriet til noen kontraherende part og dels på territoriet til én enkelt kontraherende part, høre under denne kontraherende parts domstoler; og
- ii) i ethvert annet tilfelle høre under de domstoler som det tribunal som er nevnt i artikkel 17, på en berørt kontraherende parts anmodning, utpeker som domstolene til den kontraherende part som er nærmest knyttet til og mest berørt av følgene av ulykken.
- g) Den kontraherende part hvis domstoler har domsmyndighet, skal i forbindelse med søksmål om erstatning for atomskade
- i) sikre at enhver stat kan reise søksmål på vegne av personer som er påført atomskade og som er borgere av slik stat eller har bopel eller opphold på dens territorium, og som har samtykket i dette;
- ii) sikre at enhver person kan reise søksmål for å håndheve rettigheter etter denne artikkel som er ervervet ved inntredelse eller overdragelse.
- h) Den kontraherende part hvis domstoler har domsmyndighet etter denne konvensjon, skal sikre at bare én av dens domstoler skal være kompetent til å pådømme spørsmål om erstatning for atomskade voldt ved en bestemt atomulykke, og kriteriene for slik utvelgelse skal være fastsatt i vedkommende kontraherende parts nasjonale lovgivning.

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

- i)* Judgements entered by the competent court under this Article after trial, or by default, shall, when they have become enforceable under the law applied by that court, become enforceable in the territory of any of the other Contracting Parties as soon as the formalities required by the Contracting Party concerned have been complied with. The merits of the case shall not be the subject of further proceedings. The foregoing provisions shall not apply to interim judgements.
- j)* If an action is brought against a Contracting Party under this Convention, such Contracting Party may not, except in respect of measures of execution, invoke any jurisdictional immunities before the court competent in accordance with this Article.
- i)* Dommer som etter kontradiktorisk domshandling eller uteblivelse er avsagt av den kompetente domstol etter denne artikkel, skal, når de kan fullbyrdes etter den lovgivning nevnte domstol har anvendt, kunne fullbyrdes på territoriet til enhver av de øvrige kontraherende parter så snart de formaliteter vedkommende kontraherende part krever er oppfylt. Sakens realitet skal ikke undergis videre prøving. Foranstående bestemmelser gjelder ikke for midlertidige avgjørelser.
- j)* Dersom søksmål reises mot en kontraherende part i medhold av denne konvensjon, kan denne kontraherende part ikke påberope noen søksmålsimmunitet ved den domstol som er kompetent etter denne artikkel, dog med unntak for eksekusjonstiltak.

N. Paragraph (b) of Article 14 shall be replaced by the following text:

- b)* «National law» and «national legislation» mean the law or the national legislation of the court having jurisdiction under this Convention over claims arising out of a nuclear incident, excluding the rules on conflict of laws relating to such claims. That law or legislation shall apply to all matters both substantive and procedural not specifically governed by this Convention.

N. Artikkel 14 (b) erstattes med følgende ordlyd:

- b)* «Nasjonal rett» og «nasjonal lovgivning» betyr nasjonal rett eller nasjonal lovgivning ved den domstol som etter denne konvensjon har domsmyndighet over krav som oppstår ved en atomulykke, med unntak av lovvalgsreglene som gjelder for slike krav. Retten eller lovgivningen skal gjelde for alle materielle og prosessuelle spørsmål som ikke uttrykkelig er regulert i denne konvensjon.

O. Paragraph (b) of Article 15 shall be replaced by the following text:

- b)* In so far as compensation for nuclear damage is in excess of the 700 million euro referred to in Article 7(a), any such measure in whatever form may be applied under conditions which may derogate from the provisions of this Convention.

O. Artikkel 15(b) erstattes med følgende ordlyd:

- b)* I den utstrekning erstatning for atomskade overstiger de 700 millioner euro som nevnt i artikkel 7(a), kan ethvert slikt tiltak i hvilken som helst form anvendes på vilkår som kan avvike fra bestemmelsene i denne konvensjon.

P. A new Article 16bis shall be added after Article 16 as follows:

Article 16bis

This Convention shall not affect the rights and obligations of a Contracting Party under the general rules of public international law.

P. Ny artikkel 16bis settes inn etter artikkel 16 med følgende ordlyd:

Artikkel 16bis

Denne konvensjon skal ikke innvirke på en kontraherende parts rettigheter og forpliktelser etter folkerettens alminnelige regler.

Q. Article 17 shall be replaced by the following text:

- a)* In the event of a dispute arising between two or more Contracting Parties concerning the interpretation or application of this Convention, the parties to the dispute shall consult with a view to settling the dispute by negotiation or other amicable means.

Q. Artikkel 17 erstattes med følgende ordlyd:

- a)* Dersom det oppstår tvist mellom to eller flere kontraherende parter om tolkningen eller anvendelsen av denne konvensjon, skal partene i tvisten rådføre seg med hverandre med sikte på å løse tvisten ved forhandlinger eller med andre vennskapelige midler.

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

- b) Where a dispute referred to in paragraph (a) is not settled within six months from the date upon which such dispute is acknowledged to exist by any party thereto, the Contracting Parties shall meet in order to assist the parties to the dispute to reach a friendly settlement.
- c) Where no resolution to the dispute has been reached within three months of the meeting referred to in paragraph (b), the dispute shall, upon the request of any party thereto, be submitted to the European Nuclear Energy Tribunal established by the Convention of 20 December 1957 on the Establishment of a Security Control in the Field of Nuclear Energy.
- d) Disputes concerning the delimitation of maritime boundaries are outside the scope of this Convention.
- R. Article 18 shall be replaced by the following text:
- a) Reservations to one or more of the provisions of this Convention may be made at any time prior to ratification, acceptance or approval of, or accession to, this Convention or prior to the time of notification under Article 23 in respect of any territory or territories mentioned in the notification, and shall be admissible only if the terms of these reservations have been expressly accepted by the Signatories.
- b) Such acceptance shall not be required from a Signatory which has not itself ratified, accepted or approved this Convention within a period of twelve months after the date of notification to it of such reservation by the Secretary-General of the Organisation in accordance with Article 24.
- c) Any reservation admitted in accordance with this Article may be withdrawn at any time by notification addressed to the Secretary-General of the Organisation.
- S. Article 19 shall be replaced by the following text:
- a) This Convention shall be subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary-General of the Organisation.
- b) This Convention shall come into force upon the deposit of instruments of ratification, acceptance or approval by not less than five of the Signatories. For each Signatory ratifying, accepting or approving thereafter, this Convention shall come into force upon the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval.
- b) Dersom en tvist som nevnt i bokstav (a) ikke er løst innen seks måneder fra datoen da en av partene i tvisten erkjente at tvist forelå, skal de kontraherende parter møtes for å bistå partene i tvisten i å komme til en minnelig ordning.
- c) Dersom det ikke er oppnådd noen løsning på tvisten innen tre måneder etter møtet som nevnt i bokstav (b), skal tvisten, på anmodning av enhver av dens parter, bringes inn for det europeiske atomenergitribunal som ble opprettet ved konvensjon av 20. desember 1957 om opprettelse av sikkerhetskontroll på atomenergiens område.
- d) Tvister om fastsetting av grenser til havs faller utenfor denne konvensjons virkeområde.
- R. Artikkel 18 erstattes med følgende ordlyd:
- a) Forbehold vedrørende en eller flere av denne konvensjons bestemmelser kan tas på et hvilket som helst tidspunkt før ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning av eller tiltredelse til denne konvensjon eller før underretning er gitt i henhold til artikkel 23 for så vidt angår det territorium eller de territorier som er nevnt i underretningen, og skal bare være tillatt dersom ordlyden i slike forbehold er blitt uttrykkelig godtatt av signatarmaktene.
- b) Slik godtakelse skal ikke kreves fra en signatarmakt som ikke selv har ratifisert, godtatt eller godkjent denne konvensjon innen tolv måneder etter datoen da Organisasjonens generalsekretær har underrettet vedkommende signatarmakt om slikt forbehold i samsvar med artikkel 24.
- c) Ethvert forbehold som er godtatt i samsvar med denne artikkel, kan på et hvilket som helst tidspunkt tilbakekalles ved underretning til Organisasjonens generalsekretær.
- S. Artikkel 19 erstattes med følgende ordlyd:
- a) Denne konvensjon skal ratifiseres, godtas eller godkjennes. Ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssdokumenter skal deponeres hos Organisasjonens generalsekretær.
- b) Denne konvensjon trer i kraft når minst fem av signatarmaktene har deponert sine ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssdokumenter. For hver signatarmakt som ratifiserer, godtar eller godkjenner etter dette, skal konvensjon tre i kraft ved deponeringen av dens ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssdokument.

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

T. Article 20 shall be replaced by the following text:

Amendments to this Convention shall be adopted by mutual agreement of all the Contracting Parties. They shall come into force when ratified, accepted or approved by two-thirds of the Contracting Parties. For each Contracting Party ratifying, accepting or approving thereafter, they shall come into force at the date of such ratification, acceptance or approval.

U. A new paragraph (c) shall be added to Article 21 to read as follows:

c) Notwithstanding Article 7(a), where a Government which is not a Signatory to this Convention accedes to this Convention after 1 January 1999, it may provide under its legislation that the liability of an operator in respect of nuclear damage caused by any one nuclear incident may be limited, for a maximum period of five years from the date of the adoption of the Protocol of 12 February 2004 to amend this Convention, to a transitional amount of not less than 350 million euro in respect of a nuclear incident occurring within that period.

V. Paragraph (c) of Article 22 shall be renumbered as paragraph (d) and a new paragraph (c) shall be added to read as follows:

c) The Contracting Parties shall consult each other at the expiry of each five year period following the date upon which this Convention comes into force, upon all problems of common interest raised by the application of this Convention, and in particular, to consider whether increases in the liability and financial security amounts under this Convention are desirable.

W. Paragraph (b) of Article 23 shall be replaced by the following text:

b) Any Signatory or Contracting Party may, at the time of signature, ratification, acceptance or approval of, or accession to, this Convention or at any later time, notify the Secretary-General of the Organisation that this Convention shall apply to those of its territories, including the territories for whose international relations it is responsible, to which this Convention is not applicable in accordance with paragraph (a) of this Article and which are mentioned in the notification. Any such notification may, in respect of any territory or territories mentioned therein, be withdrawn by giving twelve months' notice to that effect to the Secretary-General of the Organisation.

T. Artikkel 20 erstattes med følgende ordlyd:

Endringer i denne konvensjon skal vedtas ved gjensidig enighet mellom alle de kontraherende parter. De skal tre i kraft når de er ratifisert, godtatt eller godkjent av to tredjedeler av de kontraherende parter. For hver kontraherende part som ratifiserer, godtar eller godkjenner etter dette, skal de tre i kraft på tidspunktet for slik ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning.

U. Ny bokstav (c) føyes til artikkel 21 med følgende ordlyd:

c) Uten hensyn til artikkel 7(a) kan en regjering som ikke er signatarmakt til denne konvensjon, når den tiltrer denne konvensjon etter 1. januar 1999, i sin lovgivning bestemme at en operatørs ansvar med hensyn til atomskade voldt ved en enkelt atomulykke, i inntil fem år fra vedtaksdatoen for protokollen av 12. februar 2004 om endring av denne konvensjon, kan begrenses til et overgangsbeløp på minst 350 millioner euro med hensyn til en atomulykke som inntrer i nevnte tidsrom.

V. Bokstav (c) i artikkel 22 omnummereres til bokstav (d), og en ny bokstav (c) tilføyes med følgende ordlyd:

c) De kontraherende parter skal ved utløpet av hver femårsperiode etter datoen da denne konvensjon trer i kraft, rådføre seg med hverandre om alle problemer av felles interesse som oppstår ved anvendelsen av denne konvensjon, særlig for å vurdere om beløpsøkninger for ansvar og finansiell sikkerhet etter denne konvensjon er ønskelige.

W. Artikkel 23 bokstav (b) erstattes med følgende ordlyd:

b) Enhver signatarmakt eller kontraherende part kan idet den undertegner, ratifiserer, godtar, godkjenner eller tiltrer denne konvensjon, eller på et hvilket som helst senere tidspunkt, underrette Organisasjonens generalsekretær om at denne konvensjon skal gjelde for de av dens territorier, herunder de territorier hvis internasjonale forbindelser den er ansvarlig for, som denne konvensjon ikke får anvendelse for i henhold til bokstav (a) i denne artikkel og som er nevnt i underretningen. Enhver slik underretning kan, for så vidt angår det territorium eller de territorier som er nevnt i underretningen, tilbakekalles med tolv måneders forhåndsvarsel om dette til Organisasjonens generalsekretær.

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

X. Article 24 shall be replaced with the following text:

The Secretary-General of the Organisation shall give notice to all Signatories and acceding Governments of the receipt of any instrument of ratification, acceptance, approval, accession or withdrawal, of any notification under Articles 13(b) and 23, of decisions of the Steering Committee under Article 1(a)(ii), 1(a)(iii) and 1(b), of the date on which this Convention comes into force, of the text of any amendment thereto and the date on which such amendment comes into force, and of any reservation made in accordance with Article 18.

Y. The term «damage» appearing in the following articles shall be replaced by the term «nuclear damage»:

Article 4(a) and (b)

Article 5(a) and (c)

Article 6(a), (b), (d), (f) and (h)

Z. In the first sentence of Article 4 of the French text the word «stockage» shall be replaced by the word «entreposage», and in this same Article the word «transportées» is replaced by the words «en cours de transport». In paragraph (h) of Article 6 of the English text, the word «workmen's» shall be replaced by the word «workers».

AA. Annex II of the Convention shall be deleted.

II.

- a) The provisions of this Protocol shall, as between the Parties thereto, form an integral part of the Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy of 29 July 1960, as amended by the Additional Protocol of 28 January 1964 and by the Protocol of 16 November 1982 (hereinafter referred to as the «Convention»), which shall be known as the «Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy of 29 July 1960, as amended by the Additional Protocol of 28 January 1964, by the Protocol of 16 November 1982 and by the Protocol of 12 February 2004».
- b) This Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval. An instrument of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary-General of the Organisation for Economic Cooperation and Development.
- c) The Signatories of this Protocol who have already ratified or acceded to the Convention express their intention to ratify, accept or approve this Protocol as soon as possible. The other Signatories of this Protocol undertake to ratify, ac-

X. Artikkel 24 erstattes med følgende ordlyd:

Organisasjonens generalsekretær skal varsle alle signatarmakter og tiltredende regjeringer om mottakelsen av ethvert dokument om ratifikasjon, godtakelse, godkjenning, tiltredelse eller tilbakekall, om enhver underretning etter artikkel 13(b) og 23, om Styringskomiteens beslutninger etter artikkel 1 (a)(ii), 1 (a)(iii) og 1(b), om datoen da denne konvensjon trer i kraft, om ordlyden i enhver endring i Konvensjonen og om datoen da slik endring trer i kraft, og om eventuelle forbehold som er tatt i samsvar med artikkel 18.

Y. Uttrykket «skade» som forekommer i følgende artikler, erstattes med uttrykket «atomskade»:

Artikkel 4(a) og (b)

Artikkel 5(a) og (c)

Artikkel 6(a), (b), (d), (f) og (h)

Z. I første setning i artikkel 4 i den franske teksten erstattes ordet «stockage» med ordet «entreposage», og i samme artikkel erstattes ordet «transportées» med ordene «en cours de transport». I artikkel 6 bokstav (h) i den engelske teksten erstattes ordet «workmen's» med ordet «workers».

AA. Vedlegg II til Konvensjonen strykes.

II.

- a) Bestemmelsene i denne protokoll skal, i forholdet mellom partene i protokollen, utgjøre en integrert del av Konvensjonen om erstatningsansvar på atomenergiens område av 29. juli 1960, endret ved tilleggsprotokoll av 28. januar 1964 og ved protokoll av 16. november 1982 (heretter kalt «Konvensjonen»), som skal betegnes som «Konvensjonen om erstatningsansvar på atomenergiens område av 29. juli 1960, endret ved tilleggsprotokoll av 28. januar 1964, ved protokoll av 16. november 1982 og ved protokoll av 12. februar 2004».
- b) Denne protokoll skal ratifiseres, godtas eller godkjennes. Ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssdokument skal deponeres hos generalsekretæren i Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling.
- c) De signatarmakter til denne protokoll som allerede har ratifisert eller tiltrådt Konvensjonen, uttrykker sin intensjon om å ratifisere, godta eller godkjenne denne protokoll så snart som mulig. De andre signatarmakter til denne protokoll

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

- cept or approve it at the same time as they ratify the Convention.
- d)* This Protocol shall be open for accession in accordance with the provisions of Article 21 of the Convention. Accessions to the Convention will be accepted only if they are accompanied by accession to this Protocol.
- e)* This Protocol shall come into force in accordance with the provisions of Article 20 of the Convention.
- f)* The Secretary-General of the Organisation for Economic Co-operation and Development shall give notice to all Signatories and acceding Governments of the receipt of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession to this Protocol.
- påtar seg å ratifisere, godta eller godkjenne den til samme tid som de ratifiserer Konvensjonen.
- d)* Denne protokoll skal være åpen for tiltredelse i samsvar med bestemmelsene i artikkel 21 i Konvensjonen. Tiltredelser til Konvensjonen vil bare bli godtatt hvis de ledsages av tiltredelse til denne protokoll.
- e)* Denne protokoll skal tre i kraft i samsvar med bestemmelsene i artikkel 20 i Konvensjonen.
- f)* Generalsekretæren i Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling skal gi underretning til alle signatarmakter og tiltredende regjeringer om mottakelsen av ethvert ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokument for denne protokoll.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned Plenipotentiaries, duly empowered, have signed this Protocol.

DONE at Paris, this 12th day of February 2004 in the English, Dutch, French, German, Italian and Spanish languages, the six texts being equally authoritative, in a single copy which shall be deposited with the Secretary-General of the Organisation for Economic Co-operation and Development by whom certified copies will be communicated to all Signatories and acceding Governments.

TIL VITNE OM DETTE har de undertegnede med riktig fullmakt undertegnet denne protokoll.

UTFERDIGET i Paris den 12. februar 2004 på engelsk, nederlandsk, fransk, tysk, italiensk og spansk, hvorav alle tekster har samme gyldighet, i ett eksemplar som skal deponeres hos generalsekretæren i Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling, som vil sende bekreftede kopier til alle signatarmakter og tiltredende regjeringer.

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

Vedlegg 2

Protocol to amend the Convention of 31 January 1963 Supplementary to the Paris Convention of 29 July 1960 on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy, as amended by the Additional Protocol of 28 January 1964 and by the Protocol of 16 November 1982

THE GOVERNMENTS of the Federal Republic of Germany, the Kingdom of Belgium, the Kingdom of Denmark, the Kingdom of Spain, the Republic of Finland, the French Republic, the Italian Republic, the Kingdom of Norway, the Kingdom of the Netherlands, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, the Republic of Slovenia, the Kingdom of Sweden and the Swiss Confederation;

CONSIDERING that certain provisions of the Convention of 29 July 1960 on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy, as amended by the Additional Protocol of 28 January 1964 and by the Protocol of 16 November 1982, have been amended by the Protocol concluded at Paris on 12 February 2004 and of which they are Signatories;

CONSIDERING that it is desirable to amend also the Convention of 31 January 1963 Supplementary to the Paris Convention of 29 July 1960, as amended by the Additional Protocol of 28 January 1964 and by the Protocol of 16 November 1982;

HAVE AGREED as follows:

I.
The Convention of 31 January 1963 Supplementary to the Paris Convention of 29 July 1960 on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy, as amended by the Additional Protocol of 28 January 1964 and by the Protocol of 16 November 1982, is amended as follows:

A. The second paragraph of the Preamble shall be replaced by the following text:

BEING PARTIES to the Convention of 29 July 1960 on Third Party Liability in the Field of

Protokoll om endring av tilleggskonvensjonen av 31. januar 1963 til Pariskonvensjonen av 29. juli 1960 om erstatningsansvar på atomenergiens område, endret ved tilleggsprotokoll av 28. januar 1964 og ved protokoll av 16. november 1982

REGJERINGENE i Forbundsrepublikken Tyskland, Kongeriket Belgia, Kongeriket Danmark, Kongeriket Spania, Republikken Finland, Republikken Frankrike, Republikken Italia, Kongeriket Norge, Kongeriket Nederland, Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland, Republikken Slovenia, Kongeriket Sverige og Det sveitsiske edsforbund;

SOM TAR I BETRAKTNING at enkelte bestemmelser i Konvensjonen av 29. juli 1960 om erstatningsansvar på atomenergiens område, endret ved tilleggsprotokoll av 28. januar 1964 og ved protokoll av 16. november 1982, er endret ved protokollen som ble vedtatt i Paris 12. februar 2004 og som de er signatarmakter til;

SOM TAR I BETRAKTNING at det er ønskelig å endre også Tilleggskonvensjonen av 31. januar 1963 til Pariskonvensjonen av 29. juli 1960, endret ved tilleggsprotokoll av 28. januar 1964 og ved protokoll av 16. november 1982;

ER BLITT ENIGE om følgende:

I.
Tilleggskonvensjonen av 31. januar 1963 til Pariskonvensjonen av 29. juli 1960 om erstatningsansvar på atomenergiens område, endret ved tilleggsprotokoll av 28. januar 1964 og ved protokoll av 16. november 1982, endres som følger:

A. Annet avsnitt i innledningen erstattes med følgende ordlyd:

SOM ER PARTER i Konvensjonen av 29. juli 1960 om erstatningsansvar på atomenergiens

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

Nuclear Energy, concluded within the framework of the Organisation for European Economic Cooperation, now the Organisation for Economic Cooperation and Development, and as amended by the Additional Protocol concluded at Paris on 28 January 1964, by the Protocol concluded at Paris on 16 November 1982 and by the Protocol concluded at Paris on 12 February 2004 (hereinafter referred to as the «Paris Convention»);

B. Article 2 shall be replaced by the following text:

Article 2

a) The system of this Convention shall apply to nuclear damage for which an operator of a nuclear installation, used for peaceful purposes, situated in the territory of a Contracting Party to this Convention (hereinafter referred to as a «Contracting Party»), is liable under the Paris Convention, and which is suffered:

- i) in the territory of a Contracting Party; or
- ii) in or above maritime areas beyond the territorial sea of a Contracting Party

1. on board or by a ship flying the flag of a Contracting Party, or on board or by an aircraft registered in the territory of a Contracting Party, or on or by an artificial island, installation or structure under the jurisdiction of a Contracting Party, or

2. by a national of a Contracting Party, excluding damage suffered in or above the territorial sea of a State not Party to this Convention; or

- iii) in or above the exclusive economic zone of a Contracting Party or on the continental shelf of a Contracting Party in connection with the exploitation or the exploration of the natural resources of that exclusive economic zone or continental shelf,

provided that the courts of a Contracting Party have jurisdiction pursuant to the Paris Convention.

b) Any Signatory or acceding Government may, at the time of signature of or accession to this Convention or on the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval, declare that, for the purposes of the application of paragraph (a) (ii) 2 of this Article, individuals or certain categories thereof, considered under its law as having their habitual residence in its territory, are assimilated to its own nationals.

c) In this Article, the expression «a national of a Contracting Party» shall include a Contracting

område, vedtatt innen rammen av Organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid, nå Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling, og endret ved tilleggsprotokoll vedtatt i Paris 28. januar 1964, ved protokoll vedtatt i Paris 16. november 1982 og ved protokoll vedtatt i Paris 12. februar 2004 (heretter kalt «Pariskonvensjonen»);

B. Artikkel 2 erstattes med følgende ordlyd:

Artikkel 2

a) Ordningen i henhold til denne konvensjon gjelder for atomskade som operatør av atomanlegg brukt til fredelige formål, beliggende på territoriet til en part i denne konvensjon (heretter kalt «kontraherende part»), er ansvarlig for i henhold til Pariskonvensjonen, og som lides:

- i) på en kontraherende parts territorium; eller
- ii) i eller over havområder utenfor en kontraherende parts territorialfarvann

1. om bord i eller av skip som fører en kontraherende parts flagg, eller om bord i eller av luftfartøy registrert på en kontraherende parts territorium, eller på eller av kunstig øy, installasjon eller byggverk under en kontraherende parts jurisdiksjon, eller

2. av borger av en kontraherende part, unntatt skade som lides i eller over territorialfarvannet til en stat som ikke er part i denne konvensjon; eller

- iii) i eller over en kontraherende parts eksklusive økonomiske sone eller på en kontraherende parts kontinentalsokkel i forbindelse med utnyttning eller utforskning av naturressurser i slik eksklusiv økonomisk sone eller på slik kontinentalsokkel,

såfremt en kontraherende parts domstoler har domsmyndighet etter Pariskonvensjonen.

b) Enhver signatarmakt eller tiltredende regjering kan, idet den undertegner eller tiltrer denne konvensjon eller deponerer sitt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokument, erklære at enkeltpersoner eller visse grupper av enkeltpersoner som etter dens lovgivning regnes for å ha sitt vanlige bosted på dens territorium, likestilles med dens egne borgere hva gjelder anvendelsen av bokstav (a) (ii) 2 i denne artikkel.

c) I denne artikkel omfatter uttrykket «borger av en kontraherende part» en kontraherende part

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

Party or any of its constituent sub-divisions, or a partnership, or any public or private body whether corporate or not, established in the territory of a Contracting Party.

eller enhver av dens underavdelinger, samt enhver offentlig eller privat enhet, enten den er eget rettssubjekt eller ikke, som har sete på en kontraherende parts territorium.

C. Article 3 shall be replaced by the following text:

C. Artikkelen 3 erstattes med følgende ordlyd:

Article 3

- a) Under the conditions established by this Convention, the Contracting Parties undertake that compensation in respect of nuclear damage referred to in Article 2 shall be provided up to the amount of 1 500 million euro per nuclear incident, subject to the application of Article 12bis.
- b) Such compensation shall be provided as follows:
- i) up to an amount of at least 700 million euro, out of funds provided by insurance or other financial security or out of public funds provided pursuant to Article 10(c) of the Paris Convention, such amount to be established under the legislation of the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated, and to be distributed, up to 700 million euro, in accordance with the Paris Convention;
 - ii) between the amount referred to in paragraph (b) (i) of this Article and 1 200 million euro, out of public funds to be made available by the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated;
 - iii) between 1 200 million euro and 1 500 million euro, out of public funds to be made available by the Contracting Parties according to the formula for contributions referred to in Article 12, subject to such amount being increased in accordance with the mechanism referred to in Article 12bis.
- c) For this purpose, each Contracting Party shall either:
- i) establish under its legislation that the liability of the operator shall not be less than the amount referred to in paragraph (a) of this Article, and provide that such liability shall be covered by all the funds referred to in paragraph (b) of this Article; or
 - ii) establish under its legislation the liability of the operator at an amount at least equal to that established pursuant to paragraph (b) (i) of this Article or Article 7(b) of the Paris Convention, and provide that, in excess of such amount and up to the amount referred to in paragraph (a) of this Article, the public funds referred to in paragraphs (b) (i), (ii) and (iii) of this Article shall be made available by some means

Artikkel 3

- a) I samsvar med de vilkår som er fastsatt i denne konvensjon, påtar de kontraherende parter seg å sørge for at erstatning for atomskade som nevnt i artikkel 2 blir ytt opp til et beløp av 1 500 millioner euro per atomulykke, med forbehold for anvendelsen av artikkel 12bis.
- b) Slik erstatning skal ytes som følger:
- i) inntil et beløp på minst 700 millioner euro, av midler fra forsikring eller annen finansiell sikkerhet, eller av offentlige midler stilt til rådighet i henhold til artikkel 10(c) i Pariskonvensjonen; beløpet fastsettes i samsvar med lovgivningen i den kontraherende part som har den ansvarlige operatørs atomanlegg beliggende på sitt territorium og fordeles, opp til 700 millioner euro, i samsvar med Pariskonvensjonen;
 - ii) mellom beløpet som er nevnt i bokstav (b) (i) i denne artikkel og 1 200 millioner euro, av offentlige midler stilt til rådighet av den kontraherende part som har den ansvarlige operatørs atomanlegg beliggende på sitt territorium;
 - iii) mellom 1 200 millioner euro og 1 500 millioner euro, av offentlige midler stilt til rådighet av de kontraherende parter i samsvar med formelen i artikkel 12; slikt beløp økes i samsvar med mekanismen nevnt i artikkel 12bis.
- c) Til dette formål skal hver kontraherende part enten:
- i) i sin lovgivning fastsette at operatørens ansvar ikke skal være lavere enn beløpet nevnt i bokstav (a) i denne artikkel, og sørge for at slikt ansvar skal være dekket av samtlige midler som er nevnt i bokstav (b) i denne artikkel; eller
 - ii) i sin lovgivning fastsette operatørens ansvar til et beløp som minst tilsvarer det som er fastsatt i bokstav (b) (i) i denne artikkel eller artikkel 7(b) i Pariskonvensjonen, og bestemme at, utover dette beløp og opp til beløpet nevnt i bokstav (a) i denne artikkel, skal de offentlige midler nevnt i bokstav (b) (i), (ii) og (iii) i denne artikkel stilles til rådighet i annen form enn som dekning for operatørens ansvar, såfremt de materielle

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

other than as cover for the liability of the operator, provided that the rules of substance and procedure laid down in this Convention are not thereby affected.

- d) The obligation of the operator to pay compensation, interest or costs out of public funds made available pursuant to paragraphs (b) (ii) and (iii) and (g) of this Article shall only be enforceable against the operator as and when such funds are in fact made available.
- e) Where a State makes use of the option provided for under Article 21(c) of the Paris Convention, it may only become a Contracting Party to this Convention if it ensures that funds will be available to cover the difference between the amount for which the operator is liable and 700 million euro.
- f) The Contracting Parties, in carrying out this Convention, undertake not to make use of the right provided for in Article 15(b) of the Paris Convention to apply special conditions, other than those laid down in this Convention, in respect of compensation for nuclear damage provided out of the funds referred to in paragraph (a) of this Article.
- g) The interest and costs referred to in Article 7(h) of the Paris Convention are payable in addition to the amounts referred to in paragraph (b) of this Article, and shall be borne in so far as they are awarded in respect of compensation payable out of the funds referred to in:
 - i) paragraph (b) (i) of this Article, by the operator liable;
 - ii) paragraph (b) (ii) of this Article, by the Contracting Party in whose territory the installation of the operator liable is situated to the extent of the funds made available by that Contracting Party;
 - iii) paragraph (b) (iii) of this Article, by the Contracting Parties together.
- h) The amounts mentioned in this Convention shall be converted into the national currency of the Contracting Party whose courts have jurisdiction in accordance with the value of that currency at the date of the incident, unless another date is fixed for a given incident by agreement between the Contracting Parties.

D. Article 4 shall be deleted.

E. Article 5 shall be replaced by the following text:

Article 5

Where the operator liable has a right of recourse pursuant to Article 6(f) of the Paris Convention, the Contracting Parties to this Convention

og prosessuelle regler som er fastsatt i denne konvensjon ikke berøres av dette.

- d) Operatørens forpliktelse til å betale erstatning, rente eller omkostninger av offentlige midler som stilles til rådighet etter bokstav (b) (ii) og (iii) samt (g) i denne artikkel, skal bare kunne gjennomtvinges mot operatøren dersom slike midler faktisk er stilt til rådighet.
- e) Når en stat benytter seg av alternativet som det er gitt bestemmelser om i artikkel 21(c) i Pariskonvensjonen, kan den bare bli kontraherende part i denne konvensjon hvis den sikrer at midler vil stilles til rådighet til å dekke differansen mellom beløpet som operatøren er ansvarlig for og 700 millioner euro.
- f) De kontraherende parter forplikter seg, ved gjennomføringen av denne konvensjon, til ikke å benytte seg av retten i henhold til artikkel 15(b) i Pariskonvensjonen til å fastsette særskilte vilkår, ut over de som er fastsatt i denne konvensjon, med hensyn til erstatning for atomskade som ytes av de midler som er nevnt i bokstav (a) i denne artikkel.
- g) Renter og saksomkostninger som nevnt i artikkel 7(h) i Pariskonvensjonen skal betales i tillegg til de beløp som er nevnt i bokstav (b) i denne artikkel, og skal dekkes, i den utstrekning de er tilkjent i tilknytning til erstatning av midler nevnt i
 - i) bokstav (b) (i) i denne artikkel, av den ansvarlige operatør;
 - ii) bokstav (b) (ii) i denne artikkel, av den kontraherende part som har den ansvarlige operatørs anlegg beliggende på sitt territorium i den utstrekning midler stilles til rådighet av denne kontraherende part;
 - iii) bokstav (b) (iii) i denne artikkel, av de kontraherende parter i fellesskap.
- h) De beløp som er nevnt i denne konvensjon skal omregnes til nasjonal valuta hos den kontraherende part hvis domstoler har domsmyndighet etter verdien av vedkommende valuta på tidspunktet for ulykken, med mindre en annen dato er fastsatt for en gitt ulykke etter avtale mellom de kontraherende parter.

D. Artikkel 4 strykes.

E. Artikkel 5 erstattes med følgende ordlyd:

Artikkel 5

Når den ansvarlige operatør har regressrett i henhold til artikkel 6(f) i Pariskonvensjonen, skal partene i denne konvensjon ha samme regressrett

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

shall have the same right of recourse, to the extent that public funds have been made available pursuant to Article 3(b) and (g).

F. Article 6 shall be replaced by the following text:

Article 6

In calculating the public funds to be made available pursuant to this Convention, account shall be taken only of those rights to compensation exercised within thirty years from the date of the nuclear incident in the case of loss of life or personal injury, and ten years from the date of the nuclear incident in the case of all other nuclear damage. Such period is, moreover, extended in the cases and under the conditions laid down in Article 8(e) of the Paris Convention. Amendments made to claims after the expiry of this period, under the conditions laid down in Article 8(f) of the Paris Convention, shall also be taken into account.

G. Article 7 shall be replaced by the following text:

Article 7

Where a Contracting Party makes use of the right provided for in Article 8(d) of the Paris Convention, the period which it establishes shall be a period of prescription of at least three years either from the date at which the person suffering damage has knowledge or from the date at which he ought reasonably to have known of both the damage and the operator liable.

H. Article 8 shall be replaced by the following text:

Article 8

Any person who is entitled to benefit from the provisions of this Convention shall have the right to full compensation in accordance with national law for nuclear damage suffered, provided that where the amount of such damage exceeds or is likely to exceed 1 500 million euro, a Contracting Party may establish equitable criteria for apportioning the amount of compensation that is available under this Convention. Such criteria shall be applied whatever the origin of the funds and, subject to the provisions of Article 2, without discrimination based on the nationality, domicile or residence of the person suffering the damage.

I. Article 9 shall be replaced by the following text:

Article 9

a) The system of payment of public funds made available pursuant to this Convention shall be

i den utstrekning offentlige midler er stilt til rådighet i henhold til artikkel 3(b) og (g).

F. Artikkel 6 erstattes med følgende ordlyd:

Artikkel 6

Ved beregningen av de offentlige midler som skal stilles til rådighet i henhold til denne konvensjon, skal bare tas i betraktning de erstatningskrav som er reist innen tretti år fra datoen for atomulykken når det gjelder personskade eller tap av menneskeliv, og ti år fra datoen for atomulykken når det gjelder all annen atomskade. Fristen forlenges i de tilfeller og på de vilkår som er fastsatt i artikkel 8(e) i Pariskonvensjonen. Endringer i krav foretatt etter utløpet av dette tidsrom, på de vilkår som er fastsatt i artikkel 8(f) i Pariskonvensjonen, skal også tas i betraktning.

G. Artikkel 7 erstattes med følgende ordlyd:

Artikkel 7

Når en kontraherende part gjør bruk av retten etter artikkel 8(d) i Pariskonvensjonen, skal den frist som den fastsetter være en foreldelsesfrist på minst tre år regnet enten fra tidspunktet da skadelidte fikk kjennskap til så vel skaden som den ansvarlige operatør eller fra det tidspunkt han med rimelighet burde ha fått slik kjennskap.

H. Artikkel 8 erstattes med følgende ordlyd:

Artikkel 8

Enhver som er berettiget til å dra fordel av bestemmelsene i denne konvensjon, skal ha rett til full erstatning for lidt atomskade i samsvar med nasjonal lov, men dersom skadeomfanget overstiger eller må antas å ville overstige 1 500 millioner euro, kan en kontraherende part fastsette rimelige kriterier for fordeling av erstatningsbeløpet som er tilgjengelig etter denne konvensjon. Slike kriterier skal anvendes uten hensyn til midlernes opprinnelse og, med forbehold for bestemmelsene i artikkel 2, uten diskriminering på grunnlag av skadelidtes statsborgerskap, bopel eller oppholdssted.

I. Artikkel 9 erstattes med følgende ordlyd:

Artikkel 9

a) Systemet for utbetaling fra offentlige midler som stilles til rådighet etter denne konvensjon,

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

that of the Contracting Party whose courts have jurisdiction.

- b) Each Contracting Party shall ensure that persons suffering nuclear damage may enforce their rights to compensation without having to bring separate proceedings according to the origin of the funds provided for such compensation.
- c) A Contracting Party shall be required to make available the funds referred to in Article 3(b) (iii) once the amount of compensation under this Convention reaches the total of the amounts referred to in Article 3(b) (i) and (ii), irrespective of whether funds to be provided by the operator remain available or whether the liability of the operator is not limited in amount.

J. Article 10 shall be replaced by the following text:

Article 10

- a) The Contracting Party whose courts have jurisdiction shall be required to inform the other Contracting Parties of a nuclear incident and its circumstances as soon as it appears that the nuclear damage caused by such incident exceeds, or is likely to exceed the sum of the amounts provided for under Article 3(b) (i) and (ii). The Contracting Parties shall, without delay, make all the necessary arrangements to settle the procedure for their relations in this connection.
- b) Only the Contracting Party whose courts have jurisdiction shall be entitled to request the other Contracting Parties to make available the public funds required under Article 3(b) (iii) and (g) and shall have competence to disburse such funds.
- c) Such Contracting Party shall, when the occasion arises, exercise the right of recourse provided for in Article 5 on behalf of the other Contracting Parties who have made available public funds pursuant to Article 3(b) (iii) and (g).
- d) Settlements effected in respect of the payment of compensation for nuclear damage out of the public funds referred to in Article 3(b) (ii) and (iii) in accordance with the conditions established by national legislation shall be recognised by the other Contracting Parties, and judgments entered by the competent courts in respect of such compensation shall become enforceable in the territory of the other Contracting Parties in accordance with the provisions of Article 13(i) of the Paris Convention.

skal være det som benyttes av den kontraherende part hvis domstoler har domsmyndighet.

- b) Enhver kontraherende part skal sikre at personer som lider atomskade kan gjøre sine krav på erstatning gjeldende uten å måtte reise separate søksmål avhengig av opprinnelsen av de midler erstatningen skal dekkes av.
- c) En kontraherende part pålegges å stille til rådighet de midler som er nevnt i artikkel 3(b) (iii) når erstatningsbeløpet etter denne konvensjon kommer opp i summen av de beløp som er nevnt i artikkel 3(b) (i) og (ii), uansett om midlene som skal stilles til rådighet av operatøren fortsatt er tilgjengelige eller om operatørens ansvar ikke er begrenset til et bestemt beløp.

J. Artikkel 10 erstattes med følgende ordlyd:

Artikkel 10

- a) Den kontraherende part hvis domstoler har domsmyndighet, pålegges å informere de andre kontraherende parter om en atomulykke og omstendighetene rundt denne straks det er klart at den atomskade som er voldt ved ulykken, overstiger eller kan forventes å overstige summen av de beløp det er gitt bestemmelser om i artikkel 3(b) (i) og (ii). De kontraherende parter skal omgående treffe alle nødvendige tiltak for å fastsette hvordan deres innbyrdes forhold skal ordnes i denne sammenheng.
- b) Bare den kontraherende part hvis domstoler har domsmyndighet, skal ha rett til å anmode de andre kontraherende parter om å stille til rådighet de offentlige midler som kreves etter artikkel 3(b) (iii) og (g) og til å utbetale slike midler.
- c) Slik kontraherende part skal, når situasjonen oppstår, utøve regressretten som det er gitt bestemmelser om i artikkel 5 på vegne av de øvrige kontraherende parter som har stilt til rådighet offentlige midler i henhold til artikkel 3(b) (iii) og (g).
- d) Forlik om utbetaling av erstatning for atomskade av offentlige midler som nevnt i artikkel 3(b) (ii) og (iii), som er inngått i samsvar med de vilkår som er fastsatt i nasjonal lovgivning, skal anerkjennes av de øvrige kontraherende parter, og dommer angående slik erstatning avsagt av de kompetente domstoler skal kunne fullbyrdes på territoriet til de øvrige kontraherende parter i samsvar med bestemmelsene i artikkel 13(i) i Pariskonvensjonen.

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

K. Article 11 shall be replaced by the following text:

Article 11

- a) If the courts having jurisdiction are those of a Contracting Party other than the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated, the public funds required under Article 3(b) (ii) and (g) shall be made available by the first-named Contracting Party. The Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated shall reimburse to the other Contracting Party the sums paid. These two Contracting Parties shall agree on the procedure for reimbursement.
- b) If more than one Contracting Party is required to make available public funds pursuant to Article 3(b) (ii) and (g), the provisions of paragraph (a) of this Article shall apply mutatis mutandis. Reimbursement shall be based on the extent to which each operator has contributed to the nuclear incident.
- c) In adopting all legislative, regulatory or administrative provisions, after the nuclear incident has occurred, concerning the nature, form and extent of the compensation, the procedure for making available the public funds required under Article 3(b) (ii) and (g) and, if necessary, the criteria for the apportionment of such funds, the Contracting Party whose courts have jurisdiction shall consult the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated. It shall further take all measures necessary to enable the latter to intervene in proceedings and to participate in any settlement concerning compensation.

L. Article 12 shall be replaced by the following text:

Article 12

- a) The formula for contributions according to which the Contracting Parties shall make available the public funds referred to in Article 3(b) (iii) shall be determined as follows:
 - i) as to 35%, on the basis of the ratio between the gross domestic product at current prices of each Contracting Party and the total of the gross domestic products at current prices of all Contracting Parties as shown by the official statistics published by the Organisation for Economic Co-operation and Development for the year preceding the year in which the nuclear incident occurs;
 - ii) as to 65%, on the basis of the ratio between the thermal power of the reactors situated in the territory of each Contracting Party and

K. Artikkel 11 erstattes med følgende ordlyd:

Artikkel 11

- a) Dersom de domstoler som har domsmyndighet er domstolene til en annen kontraherende part enn den som har den ansvarlige operatørs atomanlegg beliggende på sitt territorium, skal de offentlige midler som kreves etter artikkel 3(b) (ii) og (g) stilles til rådighet av førstnevnte kontraherende part. Den kontraherende part som har den ansvarlige operatørs atomanlegg beliggende på sitt territorium, skal refundere utbetalte beløp til den andre kontraherende part. Disse to kontraherende parter skal bli enige om framgangsmåten for refusjon.
- b) Dersom mer enn én kontraherende part pålegges å stille til rådighet offentlige midler i henhold til artikkel 3(b) (ii) og (g), gjelder bestemmelsene i bokstav (a) i denne artikkel tilsvarende. Refusjonen skal baseres på i hvilken utstrekning hver enkelt operatør har bidratt til atomulykken.
- c) Når den kontraherende part hvis domstoler har domsmyndighet, etter at atomulykken har inntruffet vedtar lovgivning, regler eller administrative bestemmelser vedrørende erstatningens art, form og omfang, framgangsmåten for å stille til rådighet de offentlige midler som kreves etter artikkel 3(b) (ii) og (g) og, om nødvendig, kriteriene for fordeling av slike midler, skal den rådføre seg med den kontraherende part som har den ansvarlige operatørs atomanlegg beliggende på sitt territorium. Den skal videre treffe alle nødvendige tiltak for å sette sistnevnte i stand til å intervensere i rettergang og å delta i ethvert forlik angående erstatning.

L. Artikkel 12 erstattes med følgende ordlyd:

Artikkel 12

- a) Formelen for tilskudd hvoretter de kontraherende parter skal stille til rådighet de offentlige midler som er nevnt i artikkel 3(b) (iii), fastsettes på følgende måte:
 - i) for 35 %, på grunnlag av forholdet mellom brutto nasjonalprodukt ved gjeldende priser for hver kontraherende part og totalsummen av brutto nasjonalprodukt ved gjeldende priser for alle kontraherende parter slik disse fremgår av den offisielle statistikk offentliggjort av Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling for året forut for året da atomulykken inntraff;
 - ii) for 65 %, på grunnlag av forholdet mellom den termiske effekt til de reaktorer som er beliggende på hver kontraherende parts

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

the total thermal power of the reactors situated in the territories of all the Contracting Parties. This calculation shall be made on the basis of the thermal power of the reactors shown at the date of the nuclear incident in the lists referred to in Article 13, provided that for the purposes of this calculation, a reactor shall only be taken into consideration as from the date when it first reaches criticality and a reactor shall be excluded from the calculation when all nuclear fuel has been removed permanently from the reactor core and has been stored safely in accordance with approved procedures.

- b) For the purposes of this Convention, «thermal power» means:
- i) before the issue of a final operating licence, the planned thermal power;
 - ii) after the issue of such licence, the thermal power authorised by the competent national authorities.

M. A new Article 12bis shall be added after Article 12 as follows:

Article 12bis

- a) In case of accession to this Convention, the public funds mentioned in Article 3(b)(iii) are increased by:
- i) 35% of an amount determined by applying to the above-mentioned sum the ratio between the gross domestic product at current prices of the acceding Party and the total of the gross domestic products at current prices of all the Contracting Parties, excluding that of the acceding Party, and
 - ii) 65% of an amount determined by applying to the above-mentioned sum the ratio between the thermal power of the reactors situated in the territory of the acceding Party and the total thermal power of the reactors situated in the territories of all the Contracting Parties, excluding that of the acceding Party.
- b) The increased amount referred to in paragraph (a) shall be rounded up to the nearest amount expressed in thousands of euro.
- c) The gross domestic product of the acceding Party shall be determined in accordance with the official statistics published by the Organisation for Economic Co-operation and Development for the year preceding the year in which the accession comes into force.
- d) The thermal power of the acceding Party shall be determined in accordance with the list of nuclear installations communicated by that Go-

territorium og den totale termiske effekt til de reaktorer som er beliggende på alle kontraherende parters territorier. Denne beregningen skal foretas på grunnlag av den termiske effekten til de reaktorer som på tidspunktet for atomulykken fremgår av fortegnelsen nevnt i artikkel 13, men en reaktor skal bare tas med i beregningen fra og med den dato da den først oppnår kritikalitet, og en reaktor skal holdes utenfor beregningen når alt atombrensel er fjernet permanent fra reaktorkjernen og er trygt lagret i samsvar med godkjente prosedyrer.

- b) I denne konvensjon betyr «termisk effekt»,
- i) før utstedelsen av en endelig driftstillatelse for operatøren, den planlagte termiske effekt;
 - ii) etter utstedelsen av slik tillatelse, den termiske effekt som er godkjent av de kompetente nasjonale myndigheter.

M. Ny artikkel 12bis tilføyes etter artikkel 12 med følgende ordlyd:

Artikkel 12bis

- a) I tilfelle av tiltredelse til denne konvensjon økes de offentlige midlene som nevnt i artikkel 3(b)(iii) med:
- i) 35 % av et beløp fastsatt ved at ovennevnte sum multipliseres med forholdstallet mellom tiltredende parts brutto nasjonalprodukt ved gjeldende priser og totalsummen av brutto nasjonalprodukt ved gjeldende priser for alle kontraherende parter unntatt den tiltredende part, og
 - ii) 65 % av et beløp fastsatt ved at ovennevnte sum multipliseres med forholdstallet mellom den termiske effekt for de reaktorer som ligger på tiltredende parts territorium og den totale termiske effekt for de reaktorer som ligger på territoriene til alle kontraherende parter unntatt den tiltredende part.
- b) Det økede beløpet nevnt i bokstav (a) rundes av oppover til nærmeste beløp i tusen euro.
- c) Den tiltredende parts brutto nasjonalprodukt fastsettes ut fra den offisielle statistikk offentliggjort av Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling for året forut for det året da tiltredelsen trer i kraft.
- d) Den tiltredende parts termiske effekt fastsettes ut fra fortegnelsen over atomanlegg som dens regjering meddeler den belgiske regjering i

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

vernment to the Belgian Government pursuant to Article 13(b), provided that for the purpose of calculating the contributions under paragraph (a)(ii) of this Article, a reactor shall only be taken into consideration as from the date when it first reaches criticality and a reactor shall be excluded from the calculation when all nuclear fuel has been removed permanently from the reactor core and has been stored safely in accordance with approved procedures.

N. Paragraphs (a), (b), (f) and (i) of Article 13 shall be replaced by the following text:

Article 13

- a) Each Contracting Party shall ensure that all nuclear installations used for peaceful purposes situated in its territory, and falling within the definition in Article 1 of the Paris Convention, appear on a list.
- b) For this purpose, each Signatory or acceding Government shall, on the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, communicate to the Belgian Government full particulars of such installations.
- f) If a Contracting Party is of the opinion that the particulars, or any modification to be made to the list, communicated by another Contracting Party do not comply with the provisions of this Article, it may raise objections thereto only by addressing them to the Belgian Government within three months from the date on which it has received notice pursuant to paragraph (h) of this Article.
- i) The list referred to in this Article shall consist of all the particulars and modifications referred to in paragraphs (b), (c), (d) and (e) of this Article, it being understood that objections submitted pursuant to paragraphs (f) and (g) of this Article shall have effect retrospective to the date on which they were raised, if they are sustained.

O. Article 14 shall be replaced by the following text:

Article 14

- a) Except in so far as this Convention otherwise provides, each Contracting Party may exercise the powers vested in it by virtue of the Paris Convention, and any provisions made thereunder may be invoked against the other Contracting Parties in order that the public funds referred to in Article 3(b)(ii) and (iii) be made available.

henhold til artikkel 13(b); men ved beregningen av bidrag etter bokstav (a)(ii) i denne artikkel skal en reaktor bare tas i betraktning fra og med datoen da den først oppnår kritikalitet, og en reaktor skal holdes utenfor beregningen når alt atombrensel er fjernet permanent fra reaktorkjernen og er trygt lagret i samsvar med godkjente prosedyrer.

N. Bokstav (a), (b) (f) og (i) i artikkel 13 erstattes med følgende ordlyd:

Artikkel 13

- a) Hver kontraherende part skal påse at alle atomanlegg beliggende på dens territorium som brukes til fredelige formål og som faller inn under definisjonen i artikkel 1 i Pariskonvensjonen, går frem av en fortegnelse.
- b) For dette formål skal hver signatarmakt eller tiltredende regjering, ved deponeringen av sine ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokumenter, meddele den belgiske regjering fullstendige opplysninger om slike anlegg.
- f) Dersom en kontraherende part er av den oppfatning at opplysninger, eller enhver endring som skal gjøres i fortegnelsen, meddelt av en annen kontraherende part, ikke etterkommer bestemmelsene i denne artikkel, kan den bare reise innsigelser mot dette ved å rette dem til den belgiske regjering innen tre måneder etter datoen da den mottok underretning etter bokstav (h) i denne artikkel.
- i) Fortegnelsen som er nevnt i denne artikkel skal inneholde alle de opplysninger og endringer som er nevnt i bokstav (b), (c), (d) og (e) i denne artikkel, idet det forutsettes at innsigelser som reises i samsvar med bokstav (f) og (g) i denne artikkel, dersom de tas til følge, skal ha tilbakevirkende kraft fra datoen da de ble reist.

O. Artikkel 14 erstattes med følgende ordlyd:

Artikkel 14

- a) Når ikke denne konvensjon bestemmer annet, kan hver kontraherende part utøve den myndighet som tilkommer den etter Pariskonvensjonen, og enhver bestemmelse gitt i den forbindelse kan gjøres gjeldende mot de andre kontraherende parter for å få de offentlige midler nevnt i artikkel 3(b)(ii) og (iii) stilt til rådighet.

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

b) Any such provisions made by a Contracting Party pursuant to Article 2(b) of the Paris Convention as a result of which the public funds referred to in Article 3(b) (ii) and (iii) are required to be made available may not be invoked against any other Contracting Party unless it has consented thereto. c) Nothing in this Convention shall prevent a Contracting Party from making provisions outside the scope of the Paris Convention and of this Convention, provided that such provisions shall not involve any further obligation on the part of the Contracting Parties in so far as their public funds are concerned. d) Where all of the Contracting Parties to this Convention ratify, accept, approve or accede to any other international agreement in the field of supplementary compensation for nuclear damage, a Contracting Party to this Convention may use the funds to be provided pursuant to Article 3(b) (iii) of this Convention to satisfy any obligation it may have under such other international agreement to provide supplementary compensation for nuclear damage out of public funds.	b) Enhver slik bestemmelse fastsatt av en kontraherende part i henhold til artikkel 2 (b) i Pariskonvensjonen og som fører til at de offentlige midler nevnt i artikkel 3(b) (ii) og (iii) kreves stilt til rådighet, kan ikke gjøres gjeldende mot noen annen kontraherende part med mindre den har samtykket i dette. c) Intet i denne konvensjon skal være til hinder for at en kontraherende part fastsetter bestemmelser utenfor virkeområdet for Pariskonvensjonen og denne konvensjon, forutsatt at slike bestemmelser ikke skal innebære noen ytterligere forpliktelse for de kontraherende parter for så vidt angår deres offentlige midler. d) Når alle de kontraherende parter til denne konvensjon ratifiserer, godtar, godkjenner eller tiltrer enhver annen internasjonal avtale om tilleggserstatning for atomskade, kan en kontraherende part i denne konvensjon bruke de midler som skal stilles til rådighet i henhold til artikkel 3(b) (iii) i denne konvensjon til å etterkomme enhver forpliktelse den må ha etter slik annen internasjonal avtale for å yte tilleggserstatning for atomskade av offentlige midler.

P. Article 15 shall be replaced by the following text:

Article 15

- a) Any Contracting Party may conclude an agreement with a State which is not a Party to this Convention concerning compensation out of public funds for damage caused by a nuclear incident. Any Contracting Party intending to conclude such an agreement shall notify the other Contracting Parties of its intention. Agreements concluded shall be notified to the Belgian Government.
- b) To the extent that the conditions for payment of compensation under any such agreement are not more favourable than those which result from the measures adopted by the Contracting Party concerned for the application of the Paris Convention and of this Convention, the amount of damage caused by a nuclear incident covered by this Convention and for which compensation is payable by virtue of such an agreement may be taken into consideration, where the proviso to Article 8 applies, in calculating the total amount of damage caused by that incident.
- c) The provisions of paragraphs (a) and (b) of this Article shall in no case affect the obligations under Article 3(b) (ii) and (iii) of those Contracting Parties which have not given their consent to such agreement.

P. Artikkel 15 erstattes med følgende ordlyd:

Artikkel 15

- a) Enhver kontraherende part kan inngå avtale med en stat som ikke er part i denne konvensjon om erstatning av offentlige midler for skade voldt ved en atomulykke. Enhver kontraherende part som har til hensikt å inngå slik avtale, skal underrette de andre kontraherende parter om sin hensikt. Om inngåtte avtaler skal det gis underretning til den belgiske regjering.
- b) I den utstrekning vilkårene for betaling av erstatning etter slik avtale ikke er gunstigere enn de som følger av de regler som er vedtatt av vedkommende kontraherende part til gjennomføring av Pariskonvensjonen og denne konvensjon, kan summen for skade voldt ved en atomulykke som omfattes av denne konvensjon og som erstatning skal betales for i henhold til slik avtale, når forbeholdet til artikkel 8 kommer til anvendelse, tas i betraktning ved beregningen av den samlede sum av skader voldt ved ulykken.
- c) Bestemmelsene i bokstav (a) og (b) i denne artikkel skal ikke i noe tilfelle innvirke på forpliktelsene etter artikkel 3(b) (ii) og (iii) for de kontraherende parter som ikke har samtykket i slik avtale.

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

Q. Article 17 shall be replaced by the following text:

Article 17

- a) In the event of a dispute arising between two or more Contracting Parties concerning the interpretation or application of this Convention, the parties to the dispute shall consult with a view to settling the dispute by negotiation or other amicable means.
- b) Where a dispute referred to in paragraph (a) is not settled within six months from the date upon which such dispute is acknowledged to exist by any party thereto, the Contracting Parties shall meet in order to assist the parties to the dispute to reach a friendly settlement.
- c) Where no resolution to the dispute has been reached within three months of the meeting referred to in paragraph (b), the dispute shall, upon the request of any party thereto, be submitted to the European Nuclear Energy Tribunal established by the Convention of 20th December 1957 on the Establishment of a Security Control in the Field of Nuclear Energy.
- d) Where a nuclear incident gives rise to a dispute between two or more Contracting Parties concerning the interpretation or application of the Paris Convention and of this Convention, the procedure for resolving such dispute shall be the procedure provided for under Article 17 of the Paris Convention.

R. Article 18 shall be replaced by the following text:

Article 18

- a) Reservations to one or more of the provisions of this Convention may be made at any time prior to ratification, acceptance or approval of this Convention if the terms of these reservations have been expressly accepted by all Signatories or, at the time of accession or of the application of the provisions of Articles 21 and 24, if the terms of these reservations have been expressly accepted by all Signatories and acceding Governments.
- b) Such acceptance shall not be required from a Signatory which has not itself ratified, accepted or approved this Convention within a period of twelve months after the date of notification to it of such reservation by the Belgian Government in accordance with Article 25.
- c) Any reservation accepted in accordance with the provisions of paragraph (a) of this Article may be withdrawn at any time by notification addressed to the Belgian Government.

Q. Artikkel 17 erstattes med følgende ordlyd:

Artikkel 17

- a) I tilfelle av tvist mellom to eller flere kontraherende parter om tolkningen eller anvendelsen av denne konvensjon, skal partene i tvisten rådføre seg med hverandre med sikte på løsning av tvisten gjennom forhandlinger eller med andre vennskapelige midler.
- b) Dersom en tvist som nevnt i bokstav (a) ikke er løst innen seks måneder fra datoen da en av partene i tvisten erkjente at tvist forelå, skal de kontraherende parter møtes for å bistå partene i tvisten i å komme til en minnelig ordning.
- c) Dersom det ikke er oppnådd noen løsning på tvisten innen tre måneder etter møtet som nevnt i bokstav (b), skal tvisten, på anmodning av enhver av partene i tvisten, bringes inn for det europeiske atomenergitribunal som er opprettet ved Konvensjon av 20. desember 1957 om opprettelse av sikkerhetskontroll på atomenergiens område.
- d) Dersom en atomulykke gir opphav til en tvist mellom to eller flere kontraherende parter angående tolkningen eller anvendelsen av Pariskonvensjonen og av denne konvensjon, skal framgangsmåten for løsning av slik tvist være den som er fastsatt i artikkel 17 i Pariskonvensjonen.

R. Artikkel 18 erstattes med følgende ordlyd:

Artikkel 18

- a) Forbehold vedrørende en eller flere av bestemmelsene i denne konvensjon kan tas på et hvilket som helst tidspunkt før ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning av denne konvensjon dersom ordlyden i disse forbeholdene er blitt uttrykkelig godtatt av alle signatarmakter, eller, på tidspunktet for tiltredelse eller for anvendelse av bestemmelsene i artikkel 21 og 24, dersom ordlyden i disse forbeholdene er uttrykkelig godtatt av alle signatarmakter og tiltredende regjeringer.
- b) Slik godtakelse skal ikke kreves av en signatarmakt som ikke selv har ratifisert, godtatt eller godkjent denne konvensjon innen tolv måneder etter datoen da den er underrettet om slikt forbehold av den belgiske regjering i samsvar med artikkel 25.
- c) Ethvert forbehold som er godtatt i samsvar med bestemmelsene i bokstav (a) i denne artikkel, kan trekkes tilbake på et hvilket som helst tidspunkt ved underretning til den belgiske regjering.

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

S. Article 20 shall be replaced by the following text:

Article 20

- a) The Annex to this Convention shall form an integral part thereof.
- b) This Convention shall be subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Belgian Government.
- c) This Convention shall come into force three months after the deposit of the sixth instrument of ratification, acceptance or approval.
- d) For each Signatory ratifying, accepting or approving this Convention after the deposit of the sixth instrument of ratification, acceptance or approval, it shall come into force three months after the date of the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval.

T. Article 21 shall be replaced by the following text:

Article 21

Amendments to this Convention shall be adopted by agreement among all the Contracting Parties. They shall come into force on the date when all Contracting Parties have ratified, accepted or approved them.

U. Article 25 shall be replaced by the following text:

Article 25

The Belgian Government shall notify all Signatories and acceding Governments of the receipt of any instrument of ratification, acceptance, approval, accession or withdrawal, and shall also notify them of the date on which this Convention comes into force, the text of any amendment thereto and the date on which such amendment comes into force, any reservations made in accordance with Article 18, any increase in the compensation to be provided under Article 3(a) as a result of the application of Article 12bis, and all notifications which it has received.

S. Artikkel 20 erstattes med følgende ordlyd:

Artikkel 20

- a) Vedlegget til denne konvensjon utgjør en integrert del av konvensjonen.
- b) Denne konvensjon skal ratifiseres, godtas eller godkjennes. Ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssdokumenter skal deponeres hos den belgiske regjering.
- c) Denne konvensjon trer i kraft tre måneder etter at det sjette ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssdokument er deponert.
- d) For hver signatarmakt som ratifiserer, godtar eller godkjenner denne konvensjon etter at det sjette ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssdokument er deponert, trer den i kraft tre måneder etter datoen da den har deponert sitt ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssdokument.

T. Artikkel 21 erstattes med følgende ordlyd:

Artikkel 21

Endringer i denne konvensjon skal vedtas ved enighet mellom alle kontraherende parter. De trer i kraft på datoen da alle kontraherende parter har ratifisert, godtatt eller godkjent dem.

U. Artikkel 25 erstattes med følgende ordlyd:

Artikkel 25

Den belgiske regjering skal underrette alle signatarmakter og tiltredende regjeringer om mottakelsen av ethvert ratifikasjons-, godtakelses-, godkjenningss-, tiltredelses- eller tilbakekallelsesdokument, og skal også underrette dem om datoen da denne konvensjon trer i kraft, om ordlyden i enhver endring i den, om ethvert forbehold som tas i samsvar med artikkel 18, om enhver økning i den erstatning som ytes etter artikkel 3(a) som følge av anvendelsen av artikkel 12bis, samt om alle underretninger som den har mottatt.

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

V. The Annex shall be replaced by the following text:

Annex

To the Convention of 31 January 1963 Supplementary to the Paris Convention of 29 July 1960 on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy, as amended by the Additional Protocol of 28 January 1964, by the Protocol of 16 November 1982 and by the Protocol of 12 February 2004

THE GOVERNMENTS OF THE CONTRACTING PARTIES declare that compensation for nuclear damage caused by a nuclear incident not covered by the Supplementary Convention solely by reason of the fact that the relevant nuclear installation, on account of its utilisation, is not on the list referred to in Article 13 of the Supplementary Convention (including the case where such installation, which is not on the list, is considered by one or more but not all of the Governments to be outside the Paris Convention):

- shall be provided without discrimination among the nationals of the Contracting Parties to the Supplementary Convention; and
- shall not be limited to less than 1 500 million euro.

In addition, if they have not already done so, they shall endeavour to make the rules for compensation of persons suffering damage caused by such incidents as similar as possible to those established in respect of nuclear incidents occurring in connection with nuclear installations covered by the Supplementary Convention.

II.

- a) The provisions of this Protocol shall, as between the Parties thereto, form an integral part of the Convention of 31 January 1963 Supplementary to the Paris Convention of 29 July 1960 on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy, as amended by the Additional Protocol of 28 January 1964 and by the Protocol of 16 November 1982 (hereinafter referred to as the «Convention»), which shall be known as the «Convention of 31 January 1963 Supplementary to the Paris Convention of 29 July 1960, as amended by the Additional Protocol of 28 January 1964, by the Protocol of 16 November 1982 and by the Protocol of 12 February 2004».
- b) This Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval of this Protocol shall be deposited with the Belgian Government.

V. Vedlegget erstattes med følgende ordlyd:

Vedlegg

Til tilleggskonvensjonen av 31. januar 1963 til Pariskonvensjonen av 29. juli 1960 om erstatningsansvar på atomenergiens område, endret ved tilleggsprotokoll av 28. januar 1964, ved protokoll av 16. november 1982 og ved protokoll av 12. februar 2004

DE KONTRAHERENDE PARTERS REGJERINGER erklærer at erstatning for atomskade forårsaket av en atomulykke som ikke omfattes av Tilleggskonvensjonen utelukkende på grunn av at vedkommende atomanlegg som følge av sin bruksmåte ikke er oppført på fortegnelsen som nevnt i artikkel 13 i Tilleggskonvensjonen (medregnet det tilfellet hvor slikt anlegg, som ikke er oppført på fortegnelsen, av en eller flere men ikke av alle regjeringene anses for å falle utenfor Pariskonvensjonen):

- skal ytes uten diskriminering mellom borgere av de kontraherende partene til Tilleggskonvensjonen; og
- ikke skal begrenses til mindre enn 1 500 millioner euro.

Dersom de ikke allerede har gjort det, skal de i tillegg arbeide for å gjøre reglene om erstatning til personer som lider skade ved slike ulykker så like som mulig de regler som er fastsatt for atomulykker som inntreffer i forbindelse med atomanlegg som omfattes av Tilleggskonvensjonen.

II.

- a) Bestemmelsene i denne protokoll skal, i forholdet mellom partene i protokollen, utgjøre en integrert del av Tilleggskonvensjonen av 31. januar 1963 til Pariskonvensjonen av 29. juli 1960 om erstatningsansvar på atomenergiens område, endret ved tilleggsprotokoll av 28. januar 1964 og ved protokoll av 16. november 1982 (heretter kalt «Konvensjonen»), som skal betegnes som «Tilleggskonvensjonen av 31. januar 1963 til Pariskonvensjonen av 29. juli 1960, endret ved tilleggsprotokoll av 28. januar 1964, ved protokoll av 16. november 1982 og ved protokoll av 12. februar 2004».
- b) Denne protokoll skal ratifiseres, godtas eller godkjennes. Ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssdokumenter for denne protokoll skal deponeres hos den belgiske regjering.

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

- c) The Signatories of this Protocol who have already ratified or acceded to the Convention express their intention to ratify, accept or approve this Protocol as soon as possible. The other Signatories of this Protocol undertake to ratify, accept or approve it at the same time as they ratify the Convention.
- d) This Protocol shall be open for accession in accordance with the provisions of Article 22 of the Convention. Accessions to the Convention will be accepted only if they are accompanied by accession to this Protocol.
- e) This Protocol shall come into force in accordance with the provisions of Article 21 of the Convention.
- f) The Belgian Government shall give notice to all Signatories and acceding Governments of the receipt of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession.
- c) De signatarmakter til denne protokoll som allerede har ratifisert eller tiltrådt Konvensjonen, uttrykker sin intensjon om å ratifisere, godta eller godkjenne denne protokoll så snart som mulig. De andre signatarmakter til denne protokoll påtar seg å ratifisere, godta eller godkjenne den til samme tid som de ratifiserer Konvensjonen.
- d) Denne protokoll skal være åpen for tiltredelse i samsvar med bestemmelsene i artikkel 22 i Konvensjonen. Tiltredelser til Konvensjonen vil bare bli godtatt dersom de ledsages av tiltredelse til denne protokoll.
- e) Denne protokoll skal tre i kraft i samsvar med bestemmelsene i artikkel 21 i Konvensjonen.
- f) Den belgiske regjering skal gi underretning til alle signatarmakter og tiltredende regjeringer om mottakelsen av ethvert ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokument.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned Plenipotentiaries, duly empowered, have signed this Protocol.

DONE at Paris, this 12th day of February 2004 in the English, Dutch, French, German, Italian and Spanish languages, the six texts being equally authoritative, in a single copy which shall be deposited with the Belgian Government by whom certified copies will be communicated to all Signatories and acceding Governments.

TIL VITNE OM DETTE har de undertegnede med riktig fullmakt undertegnet denne protokoll.

UTFERDIGET i Paris 12. februar 2004 på engelsk, nederlandsk, fransk, tysk, italiensk og spansk, hvorav alle seks tekster har samme gyldighet, i ett enkelt eksemplar som skal deponeres hos den belgiske regjering, som vil sende bekreftede kopier til alle signatarmakter og tiltredende regjeringer.

Vedlegg 3

Unofficial Consolidated Texts of the Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy of 29 July 1960 (Paris Convention) and of the Convention of 31 January 1963 Supplementary to the Paris Convention (Brussels Supplementary Convention), as amended on 28 January 1964, 16 November 1982 and 12 February 2004

OECD/Nuclear Energy Agency. August 18, 2004

Convention on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy of 29 July 1960, as amended by the Additional Protocol of 28 January 1964, by the Protocol of 16 November 1982, and by the Protocol of 12 February 2004

Unofficial Consolidated Text of the Paris Convention Incorporating the Provisions of the Three Amending Protocols Referred to Above

The GOVERNMENTS of the Federal Republic of Germany, the Kingdom of Belgium, the Kingdom of Denmark, the Kingdom of Spain, the Republic of Finland, the French Republic, the Hellenic Republic, the Italian Republic, the Kingdom of Norway, the Kingdom of the Netherlands, the Portuguese Republic, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, the Republic of Slovenia, the Kingdom of Sweden, the Swiss Confederation and the Turkish Republic;¹

CONSIDERING that the OECD Nuclear Energy Agency, established within the framework of the Organisation for Economic Co-operation and Development (hereinafter referred to as the «Organisation»)², is charged with encouraging the elaboration and harmonisation of legislation relating to nuclear energy in participating countries, in

particular with regard to third party liability and insurance against atomic risks;

DESIROUS of ensuring adequate and equitable compensation for persons who suffer damage caused by nuclear incidents whilst taking the necessary steps to ensure that the development of the production and uses of nuclear energy for peaceful purposes is not thereby hindered;

CONVINCED of the need for unifying the basic rules applying in the various countries to the liability incurred for such damage, whilst leaving these countries free to take, on a national basis, any additional measures which they deem appropriate;

HAVE AGREED as follows:

Article 1

- a) For the purposes of this Convention:
- i. «A nuclear incident» means any occurrence or series of occurrences having the same origin which causes nuclear damage.
 - ii. «Nuclear installation» means reactors other than those comprised in any means of transport; factories for the manufacture or processing of nuclear substances; factories for the separation of isotopes of nuclear fuel; factories for the reprocessing of irradiated nuclear fuel; facilities for the storage of nuclear substances other than storage incidental to the carriage of such substances;

¹ The designation of the Signatories is the same as that in the Protocol of 12 February 2004. It should be noted that the Republic of Austria and the Grand Duchy of Luxembourg signed the Paris Convention and its Additional Protocol of 1964 and its Protocol of 1982 but have not ratified these instruments. In addition, they have not signed the Protocol of 12 February 2004. The Republic of Slovenia acceded to the Paris Convention, as amended by the Additional Protocol of 1964 and the Protocol of 1982, with effect as of 16 October 2002 and has signed the Protocol of 12 February 2004.

² The Organisation for European Economic Co-operation and Development (OEEC) was reconstituted as the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) on 30 September 1961, in accordance with the provisions of the Convention on the Organisation for Economic Co-operation and Development of 14 December 1960. In addition, following the Decision of the OECD Council dated 17 May 1972 [C(72)106(Final)], the European Nuclear Energy Agency (ENEA) is now called the OECD Nuclear Energy Agency (NEA).

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

- installations for the disposal of nuclear substances; any such reactor, factory, facility or installation that is in the course of being decommissioned; and such other installations in which there are nuclear fuel or radioactive products or waste as the Steering Committee for Nuclear Energy of the Organisation (hereinafter referred to as the «Steering Committee») shall from time to time determine; any Contracting Party may determine that two or more nuclear installations of one operator which are located on the same site shall, together with any other premises on that site where nuclear fuel or radioactive products or waste are held, be treated as a single nuclear installation.
- iii. «Nuclear fuel» means fissionable material in the form of uranium metal, alloy, or chemical compound (including natural uranium), plutonium metal, alloy, or chemical compound, and such other fissionable material as the Steering Committee shall from time to time determine.
- iv. «Radioactive products or waste» means any radioactive material produced in or made radioactive by exposure to the radiation incidental to the process of producing or utilising nuclear fuel, but does not include (1) nuclear fuel, or (2) radioisotopes outside a nuclear installation which have reached the final stage of fabrication so as to be usable for any industrial, commercial, agricultural, medical, scientific or educational purpose.
- v. «Nuclear substances» means nuclear fuel (other than natural uranium and other than depleted uranium) and radioactive products or waste.
- vi. «Operator» in relation to a nuclear installation means the person designated or recognised by the competent public authority as the operator of that installation.
- vii. «Nuclear damage» means,
1. loss of life or personal injury;
 2. loss of or damage to property;
- and each of the following to the extent determined by the law of the competent court,
3. economic loss arising from loss or damage referred to in sub-paragraph 1 or 2 above insofar as not included in those sub-paragraphs, if incurred by a person entitled to claim in respect of such loss or damage;
 4. the costs of measures of reinstatement of impaired environment, unless such impairment is insignificant, if such measures are actually taken or to be taken, and insofar as not included in sub-paragraph 2 above;
5. loss of income deriving from a direct economic interest in any use or enjoyment of the environment, incurred as a result of a significant impairment of that environment, and insofar as not included in sub-paragraph 2 above;
6. the costs of preventive measures, and further loss or damage caused by such measures,
- in the case of sub-paragraphs 1 to 5 above, to the extent that the loss or damage arises out of or results from ionising radiation emitted by any source of radiation inside a nuclear installation, or emitted from nuclear fuel or radioactive products or waste in, or of nuclear substances coming from, originating in, or sent to, a nuclear installation, whether so arising from the radioactive properties of such matter, or from a combination of radioactive properties with toxic, explosive or other hazardous properties of such matter.
- viii. «Measures of reinstatement» means any reasonable measures which have been approved by the competent authorities of the State where the measures were taken, and which aim to reinstate or restore damaged or destroyed components of the environment, or to introduce, where reasonable, the equivalent of these components into the environment. The legislation of the State where the nuclear damage is suffered shall determine who is entitled to take such measures.
- ix. «Preventive measures» means any reasonable measures taken by any person after a nuclear incident or an event creating a grave and imminent threat of nuclear damage has occurred, to prevent or minimise nuclear damage referred to in sub-paragraphs (a) (vii) 1 to 5, subject to any approval of the competent authorities required by the law of the State where the measures were taken.
- x. «Reasonable measures» means measures which are found under the law of the competent court to be appropriate and proportionate, having regard to all the circumstances, for example:
1. the nature and extent of the nuclear damage incurred or, in the case of pre-

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

- ventive measures, the nature and extent of the risk of such damage;
 - 2. the extent to which, at the time they are taken, such measures are likely to be effective; and
 - 3. relevant scientific and technical expertise.
- b) The Steering Committee may, if in its view the small extent of the risks involved so warrants, exclude any nuclear installation, nuclear fuel, or nuclear substances from the application of this Convention.

Article 2

- a) This Convention shall apply to nuclear damage suffered in the territory of, or in any maritime zones established in accordance with international law of, or, except in the territory of a non-Contracting State not mentioned under (ii) to (iv) of this paragraph, on board a ship or aircraft registered by,
- i. a Contracting Party;
 - ii. a non-Contracting State which, at the time of the nuclear incident, is a Contracting Party to the Vienna Convention on Civil Liability for Nuclear Damage of 21 May 1963 and any amendment thereto which is in force for that Party, and to the Joint Protocol relating to the Application of the Vienna Convention and the Paris Convention of 21 September 1988, provided however, that the Contracting Party to the Paris Convention in whose territory the installation of the operator liable is situated is a Contracting Party to that Joint Protocol;
 - iii. a non-Contracting State which, at the time of the nuclear incident, has no nuclear installation in its territory or in any maritime zones established by it in accordance with international law; or
 - iv. any other non-Contracting State which, at the time of the nuclear incident, has in force nuclear liability legislation which affords equivalent reciprocal benefits, and which is based on principles identical to those of this Convention, including, *inter alia*, liability without fault of the operator liable, exclusive liability of the operator or a provision to the same effect, exclusive jurisdiction of the competent court, equal treatment of all victims of a nuclear incident, recognition and enforcement of judgements, free transfer of compensation, interests and costs.

- b) Nothing in the Article shall prevent a Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated from providing for a broader scope of application of this Convention under its legislation.

Article 3

- a) The operator of a nuclear installation shall be liable, in accordance with this Convention, for nuclear damage other than
- i. damage to the nuclear installation itself and any other nuclear installation, including a nuclear installation under construction, on the site where that installation is located; and
 - ii. damage to any property on that same site which is used or to be used in connection with any such installation,
- upon proof that such damage was caused by a nuclear incident in such installation or involving nuclear substances coming from such installation, except as otherwise provided for in Article 4.
- b) Where nuclear damage is caused jointly by a nuclear incident and by an incident other than a nuclear incident, that part of the damage which is caused by such other incident, shall, to the extent that it is not reasonably separable from the nuclear damage caused by the nuclear incident, be considered to be nuclear damage caused by the nuclear incident. Where nuclear damage is caused jointly by a nuclear incident and by an emission of ionising radiation not covered by this Convention, nothing in this Convention shall limit or otherwise affect the liability of any person in connection with that emission of ionising radiation.

Article 4

In the case of carriage of nuclear substances, including storage incidental thereto, without prejudice to Article 2:

- a) The operator of a nuclear installation shall be liable, in accordance with this Convention, for nuclear damage upon proof that it was caused by a nuclear incident outside that installation and involving nuclear substances in the course of carriage therefrom, only if the incident occurs:
- i. before liability with regard to nuclear incidents involving the nuclear substances has been assumed, pursuant to the express terms of a contract in writing, by the operator of another nuclear installation;

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

- ii. in the absence of such express terms, before the operator of another nuclear installation has taken charge of the nuclear substances; or
 - iii. where the nuclear substances are intended to be used in a reactor comprised in a means of transport, before the person duly authorised to operate that reactor has taken charge of the nuclear substances; but
 - iv. where the nuclear substances have been sent to a person within the territory of a non-Contracting State, before they have been unloaded from the means of transport by which they have arrived in the territory of that non-Contracting State.
- b) The operator of a nuclear installation shall be liable, in accordance with this Convention, for nuclear damage upon proof that it was caused by a nuclear incident outside that installation and involving nuclear substances in the course of carriage thereto, only if the incident occurs:
- i. after liability with regard to nuclear incidents involving the nuclear substances has been assumed by him, pursuant to the express terms of a contract in writing, from the operator of another nuclear installation;
 - ii. in the absence of such express terms, after he has taken charge of the nuclear substances; or
 - iii. after he has taken charge of the nuclear substances from a person operating a reactor comprised in a means of transport; but
 - iv. where the nuclear substances have, with the written consent of the operator, been sent from a person within the territory of a non-Contracting State, after they have been loaded on the means of transport by which they are to be carried from the territory of that State.
- c) The transfer of liability to the operator of another nuclear installation pursuant to paragraphs (a)(i) and (ii) and (b)(i) and (ii) of this Article may only take place if that operator has a direct economic interest in the nuclear substances that are in the course of carriage.
- d) The operator liable in accordance with this Convention shall provide the carrier with a certificate issued by or on behalf of the insurer or other financial guarantor furnishing the security required pursuant to Article 10. However, a Contracting Party may exclude this obligation in relation to carriage which takes place wholly within its own territory. The certificate shall state the name and address of that operator and the amount, type and duration of the security, and these statements may not be disputed by the person by whom or on whose behalf the certificate was issued. The certificate shall also indicate the nuclear substances and the carriage in respect of which the security applies and shall include a statement by the competent public authority that the person named is an operator within the meaning of this Convention.
- e) A Contracting Party may provide by legislation that, under such terms as may be contained therein and upon fulfilment of the requirements of Article 10(a), a carrier may, at his request and with the consent of an operator of a nuclear installation situated in its territory, by decision of the competent public authority, be liable in accordance with this Convention in place of that operator. In such case for all the purposes of this Convention the carrier shall be considered, in respect of nuclear incidents occurring in the course of carriage of nuclear substances, as an operator of a nuclear installation on the territory of the Contracting Party whose legislation so provides.

Article 5

- a) If the nuclear fuel or radioactive products or waste involved in a nuclear incident have been in more than one nuclear installation and are in a nuclear installation at the time nuclear damage is caused, no operator of any nuclear installation in which they have previously been shall be liable for the nuclear damage.
- b) Where, however, nuclear damage is caused by a nuclear incident occurring in a nuclear installation and involving only nuclear substances stored therein incidentally to their carriage, the operator of the nuclear installation shall not be liable where another operator or person is liable pursuant to Article 4.
- c) If the nuclear fuel or radioactive products or waste involved in a nuclear incident have been in more than one nuclear installation and are not in a nuclear installation at the time nuclear damage is caused, no operator other than the operator of the last nuclear installation in which they were before the nuclear damage was caused or an operator who has subsequently taken them in charge, or has assumed liability therefor pursuant to the express terms of a contract in writing shall be liable for the nuclear damage.
- d) If nuclear damage gives rise to liability of more than one operator in accordance with this Convention, the liability of these operators shall be

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

joint and several, provided that where such liability arises as a result of nuclear damage caused by a nuclear incident involving nuclear substances in the course of carriage in one and the same means of transport, or, in the case of storage incidental to the carriage, in one and the same nuclear installation, the maximum total amount for which such operators shall be liable shall be the highest amount established with respect to any of them pursuant to Article 7. In no case shall any one operator be required, in respect of a nuclear incident, to pay more than the amount established with respect to him pursuant to Article 7.

Article 6

- a) The right to compensation for nuclear damage caused by a nuclear incident may be exercised only against an operator liable for the nuclear damage in accordance with this Convention, or, if a direct right of action against the insurer or other financial guarantor furnishing the security required pursuant to Article 10 is given by national law, against the insurer or other financial guarantor.
- b) Except as otherwise provided in this Article, no other person shall be liable for nuclear damage caused by a nuclear incident, but this provision shall not affect the application of any international agreement in the field of transport in force or open for signature, ratification or accession at the date of this Convention.
- c)
 - i. Nothing in this Convention shall affect the liability:
 1. of any individual for nuclear damage caused by a nuclear incident for which the operator, by virtue of Article 3(a) or Article 9, is not liable under this Convention and which results from an act or omission of that individual done with intent to cause damage;
 2. of a person duly authorised to operate a reactor comprised in a means of transport for nuclear damage caused by a nuclear incident when an operator is not liable for such damage pursuant to Article 4(a)(iii) or (b)(iii).
 - ii. The operator shall incur no liability outside this Convention for nuclear damage caused by a nuclear incident.
- d) Any person who has paid compensation in respect of nuclear damage caused by a nuclear incident under any international agreement refer-

red to in paragraph (b) of this Article or under any legislation of a non-Contracting State shall, up to the amount which he has paid, acquire by subrogation the rights under this Convention of the person suffering nuclear damage whom he has so compensated.

- e) If the operator proves that the nuclear damage resulted wholly or partly either from the gross negligence of the person suffering the damage or from an act or omission of such person done with intent to cause damage, the competent court may, if national law so provides, relieve the operator wholly or partly from his obligation to pay compensation in respect of the damage suffered by such person.
- f) The operator shall have a right of recourse only:
 - i. if the nuclear damage caused by a nuclear incident results from an act or omission done with intent to cause damage, against the individual acting or omitting to act with such intent;
 - ii. if and to the extent that it is so provided expressly by contract.
- g) If the operator has a right of recourse to any extent pursuant to paragraph (f) of this Article against any person, that person shall not, to that extent, have a right against the operator under paragraph (d) of this Article.
- h) Where provisions of national or public health insurance, social security, workers' compensation or occupational disease compensation systems include compensation for nuclear damage caused by a nuclear incident, rights of beneficiaries of such systems and rights of recourse by virtue of such systems shall be determined by the law of the Contracting Party or by the regulations of the inter-governmental organisation which has established such systems.

Article 7

- a) Each Contracting Party shall provide under its legislation that the liability of the operator in respect of nuclear damage caused by any one nuclear incident shall not be less than 700 million euro.
- b) Notwithstanding paragraph (a) of this Article and Article 21(c), any Contracting Party may,
 - i. having regard to the nature of the nuclear installation involved and to the likely consequences of a nuclear incident originating therefrom, establish a lower amount of liability for that installation, provided that in no

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

- event shall any amount so established be less than 70 million euro; and
- ii. having regard to the nature of the nuclear substances involved and to the likely consequences of a nuclear incident originating therefrom, establish a lower amount of liability for the carriage of nuclear substances, provided that in no event shall any amount so established be less than 80 million euro.
- c) Compensation for nuclear damage caused to the means of transport on which the nuclear substances involved were at the time of the nuclear incident shall not have the effect of reducing the liability of the operator in respect of other nuclear damage to an amount less than either 80 million euro, or any higher amount established by the legislation of a Contracting Party.
 - d) The amount of liability of operators of nuclear installations in the territory of a Contracting Party established in accordance with paragraph (a) or (b) of this Article or with Article 21(c), as well as the provisions of any legislation of a Contracting Party pursuant to paragraph (c) of this Article shall apply to the liability of such operators wherever the nuclear incident occurs.
 - e) A Contracting Party may subject the transit of nuclear substances through its territory to the condition that the maximum amount of liability of the foreign operator concerned be increased, if it considers that such amount does not adequately cover the risks of a nuclear incident in the course of the transit, provided that the maximum amount thus increased shall not exceed the maximum amount of liability of operators of nuclear installations situated in its territory.
 - f) The provisions of paragraph (e) of this Article shall not apply:
 - i. to carriage by sea where, under international law, there is a right of entry in cases of urgent distress into the ports of such Contracting Party or a right of innocent passage through its territory; or
 - ii. to carriage by air where, by agreement or under international law, there is a right to fly over or land on the territory of such Contracting Party.
 - g) In cases where the Convention is applicable to a non-Contracting State in accordance with Article 2(a)(iv), any Contracting Party may establish in respect of nuclear damage amounts of liability lower than the minimum amounts established under this Article or under Article 21(c) to the extent that such State does not afford reciprocal benefits of an equivalent amount.
- h) Any interest and costs awarded by a court in actions for compensation under this Convention shall not be considered to be compensation for the purposes of this Convention and shall be payable by the operator in addition to any sum for which he is liable in accordance with this Article.
 - i) The sums mentioned in this Article may be converted into national currency in round figures.
 - j) Each Contracting Party shall ensure that persons suffering damage may enforce their rights to compensation without having to bring separate proceedings according to the origin of the funds provided for such compensation.
- Article 8*
- a) The right of compensation under this Convention shall be subject to prescription or extinction if an action is not brought,
 - i. with respect to loss of life and personal injury, within thirty years from the date of the nuclear incident;
 - ii. with respect to other nuclear damage, within ten years from the date of the nuclear incident.
 - b) National legislation may, however, establish a period longer than that set out in sub-paragraph (i) or (ii) of paragraph (a) of this Article, if measures have been taken by the Contracting Party within whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated to cover the liability of that operator in respect of any actions for compensation begun after the expiry of the period set out in sub-paragraph (i) or (ii) of paragraph (a) of this Article and during such longer period.
 - c) If, however, a longer period is established in accordance with paragraph (b) of this Article, an action for compensation brought within such period shall in no case affect the right of compensation under this Convention of any person who has brought an action against the operator,
 - i. within a thirty year period in respect of personal injury or loss of life;
 - ii. within a ten year period in respect of all other nuclear damage.
 - d) National legislation may establish a period of not less than three years for the prescription or extinction of rights of compensation under the Convention, determined from the date at which the person suffering nuclear damage had knowledge, or from the date at which that person

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

ought reasonably to have known of both the nuclear damage and the operator liable, provided that the periods established pursuant to paragraphs (a) and (b) of this Article shall not be exceeded.

- e) Where the provisions of Article 13(f)(ii) are applicable, the right of compensation shall not, however, be subject to prescription or extinction if, within the time provided for in paragraphs (a), (b) and (d) of this Article,
 - i. prior to the determination by the Tribunal referred to in Article 17, an action has been brought before any of the courts from which the Tribunal can choose; if the Tribunal determines that the competent court is a court other than that before which such action has already been brought, it may fix a date by which such action has to be brought before the competent court so determined; or
 - ii. a request has been made to a Contracting Party concerned to initiate a determination by the Tribunal of the competent court pursuant to Article 13(f)(ii) and an action is brought subsequent to such determination within such time as may be fixed by the Tribunal.
- f) Unless national law provides to the contrary, any person suffering nuclear damage caused by a nuclear incident who has brought an action for compensation within the period provided for in this Article may amend his claim in respect of any aggravation of the nuclear damage after the expiry of such period, provided that final judgement has not been entered by the competent court.

Article 9

The operator shall not be liable for nuclear damage caused by a nuclear incident directly due to an act of armed conflict, hostilities, civil war, or insurrection.

Article 10

- a) To cover the liability under this Convention, the operator shall be required to have and maintain insurance or other financial security of the amount established pursuant to Article 7(a) or 7(b) or Article 21(c) and of such type and terms as the competent public authority shall specify.
- b) Where the liability of the operator is not limited in amount, the Contracting Party within whose territory the nuclear installation of the liable

operator is situated shall establish a limit upon the financial security of the operator liable, provided that any limit so established shall not be less than the amount referred to in Article 7(a) or 7(b).

- c) The Contracting Party within whose territory the nuclear installation of the liable operator is situated shall ensure the payment of claims for compensation for nuclear damage which have been established against the operator by providing the necessary funds to the extent that the insurance or other financial security is not available or sufficient to satisfy such claims, up to an amount not less than the amount referred to in Article 7(a) or Article 21(c).
- d) No insurer or other financial guarantor shall suspend or cancel the insurance or other financial security provided for in paragraph (a) or (b) of this Article without giving notice in writing of at least two months to the competent public authority or, in so far as such insurance or other financial security relates to the carriage of nuclear substances, during the period of the carriage in question.
- e) The sums provided as insurance, reinsurance, or other financial security may be drawn upon only for compensation for nuclear damage caused by a nuclear incident.

Article 11

The nature, form and extent of the compensation, within the limits of this Convention, as well as the equitable distribution thereof, shall be governed by national law.

Article 12

Compensation payable under this Convention, insurance and reinsurance premiums, sums provided as insurance, reinsurance, or other financial security required pursuant to Article 10, and interest and costs referred to in Article 7(h), shall be freely transferable between the monetary areas of the Contracting Parties.

Article 13

- a) Except as otherwise provided in this Article, jurisdiction over actions under Articles 3, 4 and 6(a) shall lie only with the courts of the Contracting Party in whose territory the nuclear incident occurred.
- b) Where a nuclear incident occurs within the area of the exclusive economic zone of a Contracting Party or, if such a zone has not been established, in an area not exceeding the limits

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

- of an exclusive economic zone were one to be established, jurisdiction over actions concerning nuclear damage from that nuclear incident shall, for the purposes of this Convention, lie only with the courts of that Party, provided that the Contracting Party concerned has notified the Secretary-General of the Organisation of such area prior to the nuclear incident. Nothing in this paragraph shall be interpreted as permitting the exercise of jurisdiction or the delimitation of a maritime zone in a manner which is contrary to the international law of the sea.
- c) Where a nuclear incident occurs outside the territory of the Contracting Parties, or where it occurs within an area in respect of which no notification has been given pursuant to paragraph (b) of this Article, or where the place of the nuclear incident cannot be determined with certainty, jurisdiction over such actions shall lie with the courts of the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated.
- d) Where a nuclear incident occurs in an area in respect of which the circumstances of Article 17(d) apply, jurisdiction shall lie with the courts determined, at the request of a Contracting Party concerned, by the Tribunal referred to in Article 17 as being the courts of that Contracting Party which is most closely related to and affected by the consequences of the incident.
- e) The exercise of jurisdiction under this Article as well as the notification of an area made pursuant to paragraph (b) of this Article shall not create any right or obligation or set a precedent with respect to the delimitation of maritime areas between States with opposite or adjacent coasts.
- f) Where jurisdiction would lie with the courts of more than one Contracting Party by virtue of paragraph (a), (b) or (c) of this Article, jurisdiction shall lie,
- i. if the nuclear incident occurred partly outside the territory of any Contracting Party and partly in the territory of a single Contracting Party, with the courts of that Contracting Party; and
 - ii. in any other case, with the courts determined, at the request of a Contracting Party concerned, by the Tribunal referred to in Article 17 as being the courts of that Contracting Party which is most closely related to and affected by the consequences of the incident.
- g) The Contracting Party whose courts have jurisdiction shall ensure that in relation to actions for compensation of nuclear damage:
- i. any State may bring an action on behalf of persons who have suffered nuclear damage, who are nationals of that State or have their domicile or residence in its territory, and who have consented thereto; and
 - ii. any person may bring an action to enforce rights under this Convention acquired by subrogation or assignment.
- h) The Contracting Party whose courts have jurisdiction under this Convention shall ensure that only one of its courts shall be competent to rule on compensation for nuclear damage arising from any one nuclear incident, the criteria for such selection being determined by the national legislation of such Contracting Party.
- i) Judgements entered by the competent court under this Article after trial, or by default, shall, when they have become enforceable under the law applied by that court, become enforceable in the territory of any of the other Contracting Parties as soon as the formalities required by the Contracting Party concerned have been complied with. The merits of the case shall not be the subject of further proceedings. The foregoing provisions shall not apply to interim judgements.
- j) If an action is brought against a Contracting Party under this Convention, such Contracting Party may not, except in respect of measures of execution, invoke any jurisdictional immunities before the court competent in accordance with this Article.

Article 14

- a) This Convention shall be applied without any discrimination based upon nationality, domicile, or residence.
- b) «National law» and «national legislation» mean the law or the national legislation of the court having jurisdiction under this Convention over claims arising out of a nuclear incident, excluding the rules on conflict of laws relating to such claims. That law or legislation shall apply to all matters both substantive and procedural not specifically governed by this Convention.
- c) That law and legislation shall be applied without any discrimination based upon nationality, domicile, or residence.

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

Article 15

- a) Any Contracting Party may take such measures as it deems necessary to provide for an increase in the amount of compensation specified in this Convention.
- b) In so far as compensation for nuclear damage is in excess of the 700 million euro referred to in Article 7(a), any such measure in whatever form may be applied under conditions which may derogate from the provisions of this Convention.

Article 16

Decisions taken by the Steering Committee under Articles 1(a)(ii), 1(a)(iii) and 1(b) shall be adopted by mutual agreement of the members representing the Contracting Parties.

Article 16bis

This Convention shall not affect the rights and obligations of a Contracting Party under the general rules of public international law.

Article 17

- a) In the event of a dispute arising between two or more Contracting Parties concerning the interpretation or application of this Convention, the parties to the dispute shall consult with a view to settling the dispute by negotiation or other amicable means.
- b) Where a dispute referred to in paragraph (a) is not settled within six months from the date upon which such dispute is acknowledged to exist by any party thereto, the Contracting Parties shall meet in order to assist the parties to the dispute to reach a friendly settlement.
- c) Where no resolution to the dispute has been reached within three months of the meeting referred to in paragraph (b), the dispute shall, upon the request of any party thereto, be submitted to the European Nuclear Energy Tribunal established by the Convention of 20 December 1957 on the Establishment of a Security Control in the Field of Nuclear Energy.
- d) Disputes concerning the delimitation of maritime boundaries are outside the scope of this Convention.

Article 18

- a) Reservations to one or more of the provisions of this Convention may be made at any time prior to ratification, acceptance or approval of, or accession to, this Convention or prior to the time

of notification under Article 23 in respect of any territory or territories mentioned in the notification, and shall be admissible only if the terms of these reservations have been expressly accepted by the Signatories.

- b) Such acceptance shall not be required from a Signatory which has not itself ratified, accepted or approved this Convention within a period of twelve months after the date of notification to it of such reservation by the Secretary-General of the Organisation in accordance with Article 24.
- c) Any reservation admitted in accordance with this Article may be withdrawn at any time by notification addressed to the Secretary-General of the Organisation.

Article 19

- a) This Convention shall be subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary-General of the Organisation.
- b) This Convention shall come into force upon the deposit of instruments of ratification, acceptance or approval by not less than five of the Signatories. For each Signatory ratifying, accepting or approving thereafter, this Convention shall come into force upon the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 20

Amendments to this Convention shall be adopted by mutual agreement of all the Contracting Parties. They shall come into force when ratified, accepted or approved by two-thirds of the Contracting Parties. For each Contracting Party ratifying, accepting or approving thereafter, they shall come into force at the date of such ratification, acceptance or approval.

Article 21

- a) The Government of any Member or Associate country of the Organisation which is not a Signatory to this Convention may accede thereto by notification addressed to the Secretary-General of the Organisation.
- b) The Government of any other country which is not a Signatory to this Convention may accede thereto by notification addressed to the Secretary-General of the Organisation and with the unanimous assent of the Contracting Parties. Such accession shall take effect from the date of such assent.
- c) Notwithstanding Article 7(a), where a Government which is not a Signatory to this Conven-

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

tion accedes to this Convention after 1 January 1999, it may provide under its legislation that the liability of an operator in respect of nuclear damage caused by any one nuclear incident may be limited, for a maximum of five years from the date of the adoption of the Protocol of ... 12 February 2004 to amend this Convention, to a transitional amount of not less than 350 million euro in respect of a nuclear incident occurring within that period.

Article 22

- a) This Convention shall remain in effect for a period of ten years as from the date of its coming into force. Any Contracting Party may, by giving twelve months' notice to the Secretary-General of the Organisation, terminate the application of this Convention to itself at the end of the period of ten years.
- b) This Convention shall, after the period of ten years, remain in force for a period of five years for such Contracting Parties as have not terminated its application in accordance with paragraph (a) of this Article, and thereafter for successive periods of five years for such Contracting Parties as have not terminated its application at the end of one of such periods of five years by giving twelve months' notice to that effect to the Secretary-General of the Organisation.
- c) The Contracting Parties shall consult each other at the expiry of each five year period following the date upon which this Convention comes into force, upon all problems of common interest raised by the application of this Convention, and in particular, to consider whether increases in the liability and financial security amounts under this Convention are desirable.
- d) A conference shall be convened by the Secretary-General of the Organisation in order to consider revisions to this Convention after a period of five years as from the date of its coming into force or, at any other time, at the request of a Contracting Party, within six months from the date of such request.

Article 23

- a) This Convention shall apply to the metropolitan territories of the Contracting Parties.
- b) Any Signatory or Contracting Party may, at the time of signature, ratification, acceptance or approval of, or accession to, this Convention or at any later time, notify the Secretary-General of the Organisation that this Convention shall ap-

ply to those of its territories, including the territories for whose international relations it is responsible, to which this Convention is not applicable in accordance with paragraph (a) of this Article and which are mentioned in the notification. Any such notification may, in respect of any territory or territories mentioned therein, be withdrawn by giving twelve months' notice to that effect to the Secretary-General of the Organisation.

- c) Any territories of a Contracting Party, including the territories for whose international relations it is responsible, to which this Convention does not apply shall be regarded for the purposes of this Convention as being a territory of a non-Contracting State.

Article 24

The Secretary-General of the Organisation shall give notice to all Signatories and acceding Governments of the receipt of any instrument of ratification, acceptance, approval, accession or withdrawal, of any notification under Articles 13(b) and 23, of decisions of the Steering Committee under Article 1(a)(ii), 1(a)(iii) and 1(b), of the date on which this Convention comes into force, of the text of any amendment thereto and the date on which such amendment comes into force, and of any reservation made in accordance with Article 18.

ANNEX

The following reservations were accepted either at the time of signature of the Convention or at the time of signature of the Additional Protocol:

1. Article 6(a) and (c) (i):

Reservation by the Government of the Federal Republic of Germany, the Government of the Republic of Austria and the Government of the Hellenic Republic.

Reservation of the right to provide, by national law, that persons other than the operator may continue to be liable for damage caused by a nuclear incident on condition that these persons are fully covered in respect of their liability, including defence against unjustified actions, by insurance or other financial security obtained by the operator or out of State funds.

2. Article 6(b) and (d):

Reservation by the Government of the Republic of Austria, the Government of the Hellenic Republic, the Government of the Kingdom of Nor-

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

way, the Government of the Kingdom of Sweden and the Government of the Republic of Finland.

Reservation of the right to consider their national legislation which includes provisions equivalent to those included in the international agreements referred to in Article 6(b) as being international agreements within the meaning of Articles 6(b) and (d).

3. Article 8(a):

Reservation by the Government of the Federal Republic of Germany and the Government of the Republic of Austria.

Reservation of the right to establish, in respect of nuclear incidents occurring in the Federal Republic of Germany and in the Republic of Austria respectively, a period longer than ten years if measures have been taken to cover the liability of the operator in respect of any actions for compensation begun after the expiry of the period of ten years and during such longer period.

4. Article 9:

Reservation by the Government of the Federal Republic of Germany and the Government of the Republic of Austria.

Reservation of the right to provide, in respect of nuclear incidents occurring in the Federal Republic of Germany and in the Republic of Austria respectively, that the operator shall be liable for damage caused by a nuclear incident directly due to an act of armed conflict, hostilities, civil war, insurrection or a grave natural disaster of an exceptional character.

5. Article 19:

Reservation by the Government of the Federal Republic of Germany, the Government of the Republic of Austria, and the Government of the Hellenic Republic.

Reservation of the right to consider ratification of this Convention as constituting an obligation under international law to enact national legislation on third party liability in the field of nuclear energy in accordance with the provisions of this Convention.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned Plenipotentiaries, duly empowered, have signed this Convention.

DONE in Paris, this 29 day of July 1960, in the English, French, German, Spanish, Italian and Dutch languages in a single copy which shall remain deposited with the Secretary-General of the Organisation for Economic Co-operation and

Development by whom certified copies will be communicated to all Signatories.

The Decisions, Recommendations and Interpretations relating to the application of the Paris Convention are set forth in a brochure published by the OECD Nuclear Energy Agency in 1990.

Convention of 31 January 1963 Supplementary to the Paris Convention of 29 July 1960 on Third Party Liability in the field of Nuclear Energy, as amended by the Additional Protocol of 28 January 1964, by the Protocol of 16 November 1982 and by the Protocol of 12 February 2004

*Unofficial Consolidated Text of the Brussels Supplementary Convention
Incorporating the Provisions of the Three Amending Protocols Referred to Above*

THE GOVERNMENTS of the Federal Republic of Germany, the Kingdom of Belgium, the Kingdom of Denmark, the Kingdom of Spain, the Republic of Finland, the French Republic, the Italian Republic, the Kingdom of Norway, the Kingdom of the Netherlands, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, the Republic of Slovenia, the Kingdom of Sweden and the Swiss Confederation;³

BEING PARTIES to the Convention of 29 July 1960 on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy, concluded within the framework of the Organisation for European Economic Co-operation, now the Organisation for Economic Co-operation and Development, and as amended by the Additional Protocol concluded at Paris on 28 January 1964, by the Protocol concluded at Paris on 16 November 1982 and by the Protocol concluded at Paris on 12 February 2004 (hereinafter referred to as the «Paris Convention»);

DESIROUS of supplementing the measures provided in that Convention with a view to increasing the amount of compensation for damage which might result from the use of nuclear energy for peaceful purposes;

³ The designation of the Signatories is the same as that in the Protocol of 12 February 2004. It should be noted that the Republic of Austria and the Grand Duchy of Luxembourg signed the Brussels Supplementary Convention, its Additional Protocol of 1964 and its Protocol of 1982 but have not ratified these instruments. In addition, they have not signed the Protocol of 12 February 2004. The Republic of Slovenia acceded to the Brussels Supplementary Convention, as amended by the Additional Protocol of 1964 and the Protocol of 1982, with effect as of 5 June 2003 and has signed the Protocol of 12 February 2004.

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

HAVE AGREED as follows:

Article 1

The system instituted by this Convention is supplementary to that of the Paris Convention, shall be subject to the provisions of the Paris Convention, and shall be applied in accordance with the following Articles.

Article 2

a) The system of this Convention shall apply to nuclear damage for which an operator of a nuclear installation, used for peaceful purposes, situated in the territory of a Contracting Party to this Convention (hereinafter referred to as a «Contracting Party»), is liable under the Paris Convention, and which is suffered:

- i. in the territory of a Contracting Party; or
- ii. in or above maritime areas beyond the territorial sea of a Contracting Party

1. on board or by a ship flying the flag of a Contracting Party, or on board or by an aircraft registered in the territory of a Contracting Party, or on or by an artificial island, installation or structure under the jurisdiction of a Contracting Party, or

2. by a national of a Contracting Party, excluding damage suffered in or above the territorial sea of a State not Party to this Convention; or

- iii. in or above the exclusive economic zone of a Contracting Party or on the continental shelf of a Contracting Party in connection with the exploitation or the exploration of the natural resources of that exclusive economic zone or continental shelf,

provided that the courts of a Contracting Party have jurisdiction pursuant to the Paris Convention.

- b) Any Signatory or acceding Government may, at the time of signature of or accession to this Convention or on the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval declare that, for the purposes of the application of paragraph (a) (ii) 2 of this Article, individuals or certain categories thereof, considered under its law as having their habitual residence in its territory, are assimilated to its own nationals.
- c) In this Article, the expression «a national of a Contracting Party» shall include a Contracting Party or any of its constituent sub-divisions, or a partnership, or any public or private body

whether corporate or not, established in the territory of a Contracting Party.

Article 3

- a) Under the conditions established by this Convention, the Contracting Parties undertake that compensation in respect of nuclear damage referred to in Article 2 shall be provided up to the amount of 1 500 million euro per nuclear incident, subject to the application of Article 12bis.
- b) Such compensation shall be provided as follows:
 - i. up to an amount of at least 700 million euro, out of funds provided by insurance or other financial security or out of public funds provided pursuant to Article 10(c) of the Paris Convention, such amount to be established under the legislation of the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated, and to be distributed, up to 700 million euro, in accordance with the Paris Convention;
 - ii. between the amount referred to in paragraph (b) (i) of this Article and 1 200 million euro out of public funds to be made available by the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated;
 - iii. between 1 200 million euro and 1 500 million euro, out of public funds to be made available by the Contracting Parties according to the formula for contributions referred to in Article 12, subject to such amount being increased in accordance with the mechanism referred to in Article 12bis.
- c) For this purpose, each Contracting Party shall either:
 - i. establish under its legislation that the liability of the operator shall not be less than the amount referred to in paragraph (a) of this Article, and provide that such liability shall be covered by all the funds referred to in paragraph (b) of this Article; or
 - ii. establish under its legislation the liability of the operator at an amount at least equal to that established pursuant to paragraph (b) (i) of this Article or Article 7(b) of the Paris Convention, and provide that, in excess of such amount and up to the amount referred to in paragraph (a) of this Article, the public funds referred to in paragraphs (b) (i), (ii) and (iii) of this Article shall be made available by some means other than as cover for the liability of the operator, pro-

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

vided that the rules of substance and procedure laid down in this Convention are not thereby affected.

- d) The obligation of the operator to pay compensation, interest or costs out of public funds made available pursuant to paragraphs (b) (ii) and (iii) and (g) of this Article shall only be enforceable against the operator as and when such funds are in fact made available.
- e) Where a State makes use of the option provided for under Article 21 (c) of the Paris Convention, it may only become a Contracting Party to this Convention if it ensures that funds will be available to cover the difference between the amount for which the operator is liable and 700 million euro.
- f) The Contracting Parties, in carrying out this Convention, undertake not to make use of the right provided for in Article 15 (b) of the Paris Convention to apply special conditions, other than those laid down in this Convention, in respect of compensation for nuclear damage provided out of the funds referred to in paragraph (a) of this Article.
- g) The interest and costs referred to in Article 7 (h) of the Paris Convention are payable in addition to the amounts referred to in paragraph (b) of this Article, and shall be borne in so far as they are awarded in respect of compensation payable out of the funds referred to in:
 - i. paragraph (b) (i) of this Article, by the operator liable;
 - ii. paragraph (b) (ii) of this Article, by the Contracting Party in whose territory the installation of the operator liable is situated to the extent of the funds made available by that Contracting Party;
 - iii. paragraph (b) (iii) of this Article, by the Contracting Parties together.
- h) The amounts mentioned in this Convention shall be converted into the national currency of the Contracting Party whose courts have jurisdiction in accordance with the value of that currency at the date of the incident, unless another date is fixed for a given incident by agreement between the Contracting Parties.

*Article 4 (deleted)*⁴

Article 5

Where the operator liable has a right of recourse pursuant to Article 6 (f) of the Paris Conven-

tion, the Contracting Parties to this Convention shall have the same right of recourse, to the extent that public funds have been made available pursuant to Article 3 (b) and (g).

Article 6

In calculating the public funds to be made available pursuant to this Convention, account shall be taken only of those rights to compensation exercised within thirty years from the date of the nuclear incident in the case of loss of life or personal injury, and ten years from the date of the nuclear incident in the case of all other nuclear damage. Such period is, moreover, extended in the cases and under the conditions laid down in Article 8 (e) of the Paris Convention. Amendments made to claims after the expiry of this period, under the conditions laid down in Article 8 (f) of the Paris Convention, shall also be taken into account.

Article 7

Where a Contracting Party makes use of the right provided for in Article 8 (d) of the Paris Convention, the period which it establishes shall be a period of prescription of at least three years either from the date at which the person suffering damage has knowledge or from the date at which he ought reasonably to have known of both the damage and the operator liable.

Article 8

Any person who is entitled to benefit from the provisions of this Convention shall have the right to full compensation in accordance with national law for nuclear damage suffered, provided that where the amount of such damage exceeds or is likely to exceed 1 500 million euro, a Contracting Party may establish equitable criteria for apportioning the amount of compensation that is available under this Convention. Such criteria shall be applied whatever the origin of the funds and, subject to the provisions of Article 2, without discrimination based on the nationality, domicile or residence of the person suffering the damage.

Article 9

- a) The system of payment of public funds made available pursuant to this Convention shall be that of the Contracting Party whose courts have jurisdiction.
- b) Each Contracting Party shall ensure that persons suffering nuclear damage may enforce their rights to compensation without having to

⁴ Article 4 was deleted by the Protocol of 12 February 2004.

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

bring separate proceedings according to the origin of the funds provided for such compensation.

- c) A Contracting Party shall be required to make available the funds referred to in Article 3(b) (iii) once the amount of compensation under this Convention reaches the total of the amounts referred to in Article 3(b) (i) and (ii), irrespective of whether funds to be provided by the operator remain available or whether the liability of the operator is not limited in amount.

Article 10

- a) The Contracting Party whose courts have jurisdiction shall be required to inform the other Contracting Parties of a nuclear incident and its circumstances as soon as it appears that the nuclear damage caused by such incident exceeds, or is likely to exceed the sum of the amounts provided for under Article 3(b) (i) and (ii). The Contracting Parties shall, without delay, make all the necessary arrangements to settle the procedure for their relations in this connection.
- b) Only the Contracting Party whose courts have jurisdiction shall be entitled to request the other Contracting Parties to make available the public funds required under Article 3(b) (iii) and (g) and shall have competence to disburse such funds.
- c) Such Contracting Party shall, when the occasion arises, exercise the right of recourse provided for in Article 5 on behalf of the other Contracting Parties who have made available public funds pursuant to Article 3(b) (iii) and (g).
- d) Settlements effected in respect of the payment of compensation for nuclear damage out of the public funds referred to in Article 3(b) (ii) and (iii) in accordance with the conditions established by national legislation shall be recognised by the other Contracting Parties, and judgements entered by the competent courts in respect of such compensation shall become enforceable in the territory of the other Contracting Parties in accordance with the provisions of Article 13(i) of the Paris Convention.

Article 11

- a) If the courts having jurisdiction are those of a Contracting Party other than the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated, the public funds required under Article 3(b) (ii) and (g) shall be made available by the first-named Contracting Party. The Contracting Party in whose

territory the nuclear installation of the operator liable is situated shall reimburse to the other Contracting Party the sums paid. These two Contracting Parties shall agree on the procedure for reimbursement.

- b) If more than one Contracting Party is required to make available public funds pursuant to Article 3(b) (ii) and (g), the provisions of paragraph (a) of this Article shall apply mutatis mutandis. Reimbursement shall be based on the extent to which each operator has contributed to the nuclear incident.
- c) In adopting all legislative, regulatory or administrative provisions, after the nuclear incident has occurred, concerning the nature, form and extent of the compensation, the procedure for making available the public funds required under Article 3(b) (ii) and (g) and, if necessary, the criteria for the apportionment of such funds, the Contracting Party whose courts have jurisdiction shall consult the Contracting Party in whose territory the nuclear installation of the operator liable is situated. It shall further take all measures necessary to enable the latter to intervene in proceedings and to participate in any settlement concerning compensation.

Article 12

- a) The formula for contributions according to which the Contracting Parties shall make available the public funds referred to in Article 3(b) (iii) shall be determined as follows:
- i. as to 35%, on the basis of the ratio between the gross domestic product at current prices of each Contracting Party and the total of the gross domestic products at current prices of all Contracting Parties as shown by the official statistics published by the Organisation for Economic Co-operation and Development for the year preceding the year in which the nuclear incident occurs;
 - ii. as to 65%, on the basis of the ratio between the thermal power of the reactors situated in the territory of each Contracting Party and the total thermal power of the reactors situated in the territories of all the Contracting Parties. This calculation shall be made on the basis of the thermal power of the reactors shown at the date of the nuclear incident in the lists referred to in Article 13, provided that for the purposes of this calculation, a reactor shall only be taken into consideration as from the date when it first reaches criticality and a reactor

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

shall be excluded from the calculation when all nuclear fuel has been removed permanently from the reactor core and has been stored safely in accordance with approved procedures.

- b) For the purposes of this Convention, «thermal power» means:
- i. before the issue of a final operating licence, the planned thermal power;
 - ii. after the issue of such licence, the thermal power authorised by the competent national authorities.

Article 12bis

- a) In case of accession to this Convention, the public funds mentioned in Article 3(b) (iii) are increased by:
- i. 35% of an amount determined by applying to the above-mentioned sum the ratio between the gross domestic product at current prices of the acceding Party and the total of the gross domestic products at current prices of all the Contracting Parties, excluding that of the acceding Party, and
 - ii. 65% of an amount determined by applying to the above-mentioned sum the ratio between the thermal power of the reactors situated in the territory of the acceding Party and the total thermal power of the reactors situated in the territories of all the Contracting Parties, excluding that of the acceding Party.
- b) The increased amount referred to in paragraph (a) shall be rounded up to the nearest amount expressed in thousands of euro.
- c) The gross domestic product of the acceding Party shall be determined in accordance with the official statistics published by the Organisation for Economic Co-operation and Development for the year preceding the year in which the accession comes into force.
- d) The thermal power of the acceding Party shall be determined in accordance with the list of nuclear installations communicated by that Government to the Belgian Government pursuant to Article 13(b), provided that for the purpose of calculating the contributions under paragraph (a) (ii) of this Article, a reactor shall only be taken into consideration as from the date when it first reaches criticality and a reactor shall be excluded from the calculation when all nuclear fuel has been removed permanently from the reactor core and has been stored safely in accordance with approved procedures.

Article 13

- a) Each Contracting Party shall ensure that all nuclear installations used for peaceful purposes situated in its territory, and falling within the definition in Article 1 of the Paris Convention, appear on a list.
- b) For this purpose, each Signatory or acceding Government shall, on the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, communicate to the Belgian Government full particulars of such installations.
- c) Such particulars shall indicate:
- i. in the case of all installations not yet completed, the expected date on which the risk of a nuclear incident will exist;
 - ii. and further, in the case of reactors, the expected date on which they will first reach criticality, and also their thermal power.
- d) Each Contracting Party shall also communicate to the Belgian Government the exact date of the existence of the risk of a nuclear incident and, in the case of reactors, the date on which they first reached criticality.
- e) Each Contracting Party shall also communicate to the Belgian Government all modifications to be made to the list. Where such modifications include the addition of a nuclear installation, the communication must be made at least three months before the expected date on which the risk of a nuclear incident will exist.
- f) If a Contracting Party is of the opinion that the particulars, or any modification to be made to the list, communicated by another Contracting Party do not comply with the provisions of this Article, it may raise objections thereto only by addressing them to the Belgian Government within three months from the date on which it has received notice pursuant to paragraph (h) of this Article.
- g) If a Contracting Party is of the opinion that a communication required in accordance with this Article has not been made within the time prescribed in this Article, it may raise objections only by addressing them to the Belgian Government within three months from the date on which it knew of the facts which, in its opinion, ought to have been communicated.
- h) The Belgian Government shall give notice as soon as possible to each Contracting Party of the communications and objections which it has received pursuant to this Article.
- i) The list referred to in this Article shall consist of all the particulars and modifications referred to in paragraphs (b), (c), (d) and (e) of this Article.

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

cle, it being understood that objections submitted pursuant to paragraphs (f) and (g) of this Article shall have effect retrospective to the date on which they were raised, if they are sustained.

- j) The Belgian Government shall supply any Contracting Party on demand with an up-to-date statement of the nuclear installations covered by this Convention and the details supplied in respect of them pursuant to this Article.

Article 14

- a) Except in so far as this Convention otherwise provides, each Contracting Party may exercise the powers vested in it by virtue of the Paris Convention, and any provisions made thereunder may be invoked against the other Contracting Parties in order that the public funds referred to in Article 3(b) (ii) and (iii) be made available.
- b) Any such provisions made by a Contracting Party pursuant to Article 2(b) of the Paris Convention as a result of which the public funds referred to in Article 3(b) (ii) and (iii) are required to be made available may not be invoked against any other Contracting Party unless it has consented thereto.
- c) Nothing in this Convention shall prevent a Contracting Party from making provisions outside the scope of the Paris Convention and of this Convention, provided that such provisions shall not involve any further obligation on the part of the Contracting Parties in so far as their public funds are concerned.
- d) Where all of the Contracting Parties to this Convention ratify, accept, approve or accede to any other international agreement in the field of supplementary compensation for nuclear damage, a Contracting Party to this Convention may use the funds to be provided pursuant to Article 3(b) (iii) of this Convention to satisfy any obligation it may have under such other international agreement to provide supplementary compensation for nuclear damage out of public funds.

Article 15

- a) Any Contracting Party may conclude an agreement with a State which is not a Party to this Convention concerning compensation out of public funds for damage caused by a nuclear incident. Any Contracting Party intending to conclude such an agreement shall notify the other Contracting Parties of its intention. Agree-

ments concluded shall be notified to the Belgian Government.

- b) To the extent that the conditions for payment of compensation under any such agreement are not more favourable than those which result from the measures adopted by the Contracting Party concerned for the application of the Paris Convention and of this Convention, the amount of damage caused by a nuclear incident covered by this Convention and for which compensation is payable by virtue of such an agreement may be taken into consideration, where the proviso to Article 8 applies, in calculating the total amount of damage caused by that incident.
- c) The provisions of paragraphs (a) and (b) of this Article shall in no case affect the obligations under Article 3(b) (ii) and (iii) of those Contracting Parties which have not given their consent to such agreement.

Article 16

- a) The Contracting Parties shall consult each other upon all problems of common interest raised by the application of this Convention and of the Paris Convention, especially Articles 20 and 22(c) of the latter Convention.
- b) They shall consult each other on the desirability of revising this Convention after a period of five years from the date of its coming into force, and at any other time upon the request of a Contracting Party.

Article 17

- a) In the event of a dispute arising between two or more Contracting Parties concerning the interpretation or application of this Convention, the parties to the dispute shall consult with a view to settling the dispute by negotiation or other amicable means.
- b) Where a dispute referred to in paragraph (a) is not settled within six months from the date upon which such dispute is acknowledged to exist by any party thereto, the Contracting Parties shall meet in order to assist the parties to the dispute to reach a friendly settlement.
- c) Where no resolution to the dispute has been reached within three months of the meeting referred to in paragraph (b), the dispute shall, upon the request of any party thereto, be submitted to the European Nuclear Energy Tribunal established by the Convention of 20th December 1957 on the Establishment of a

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

Security Control in the Field of Nuclear Energy.

- d) Where a nuclear incident gives rise to a dispute between two or more Contracting Parties concerning the interpretation or application of the Paris Convention and of this Convention, the procedure for resolving such dispute shall be the procedure provided for under Article 17 of the Paris Convention.

Article 18

- a) Reservations to one or more of the provisions of this Convention may be made at any time prior to ratification, acceptance or approval of this Convention if the terms of these reservations have been expressly accepted by all Signatories or, at the time of accession or of the application of the provisions of Articles 21 and 24, if the terms of these reservations have been expressly accepted by all Signatories and acceding Governments.
- b) Such acceptance shall not be required from a Signatory which has not itself ratified, accepted or approved this Convention within a period of twelve months after the date of notification to it of such reservation by the Belgian Government in accordance with Article 25.
- c) Any reservation accepted in accordance with the provisions of paragraph (a) of this Article may be withdrawn at any time by notification addressed to the Belgian Government.

Article 19

No State may become or continue to be a Contracting Party to this Convention unless it is a Contracting Party to the Paris Convention.

Article 20

- a) The Annex to this Convention shall form an integral part thereof.
- b) This Convention shall be subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Belgian Government.
- c) This Convention shall come into force three months after the deposit of the sixth instrument of ratification, acceptance or approval.
- d) For each Signatory ratifying, accepting or approving this Convention after the deposit of the sixth instrument of ratification, acceptance or approval, it shall come into force three months after the date of the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 21

Amendments to this Convention shall be adopted by agreement among all the Contracting Parties. They shall come into force on the date when all Contracting Parties have ratified, accepted or approved them.

Article 22

- a) After the coming into force of this Convention, any Contracting Party to the Paris Convention which has not signed this Convention may request accession to this Convention by notification addressed to the Belgian Government.
- b) Such accession shall require the unanimous assent of the Contracting Parties.
- c) Once such assent has been given, the Contracting Party to the Paris Convention requesting accession shall deposit its instrument of accession with the Belgian Government.
- d) The accession shall take effect three months from the date of deposit of the instrument of accession.

Article 23

- a) This Convention shall remain in force until the expiry of the Paris Convention.
- b) Any Contracting Party may, by giving twelve months' notice to the Belgian Government, terminate the application of this Convention to itself after the end of the period of ten years specified in Article 22(a) of the Paris Convention. Within six months after receipt of such notice, any other Contracting Party may, by notice to the Belgian Government, terminate the application of this Convention to itself as from the date when it ceases to have effect in respect of the Contracting Party which first gave notice.
- c) The expiry of this Convention or the withdrawal of a Contracting Party shall not terminate the obligations assumed by each Contracting Party under this Convention to pay compensation for damage caused by nuclear incidents occurring before the date of such expiry or withdrawal.
- d) The Contracting Parties shall, in good time, consult each other on what measures should be taken after the expiry of this Convention or the withdrawal of one or more of the Contracting Parties, to provide compensation comparable to that accorded by this Convention for damage caused by nuclear incidents occurring after the date of such expiry or withdrawal and for which the operator of a nuclear installation in opera-

Om lov om endringer i lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet og om samtykke til ratifikasjon av endringsprotokoller 12. februar 2004 til Pariskonvensjonen 29. juli 1960 og Brusselkonvensjonen 31. januar 1963 om erstatningsansvar på atomenergiens område

tion before such date within the territories of the Contracting Parties is liable.

Article 24

- a) This Convention shall apply to the metropolitan territories of the Contracting Parties.
- b) Any Contracting Party desiring the application of this Convention to one or more of the territories in respect of which, pursuant to Article 23 of the Paris Convention, it has given notification of application of that Convention, shall address a request to the Belgian Government.
- c) The application of this Convention to any such territory shall require the unanimous assent of the Contracting Parties.
- d) Once such assent has been given, the Contracting Party concerned shall address to the Belgian Government a notification which shall take effect as from the date of its receipt.
- e) Such notification may, as regards any territory mentioned therein, be withdrawn by the Contracting Party which has made it by giving twelve months' notice to that effect to the Belgian Government.
- f) If the Paris Convention ceases to apply to any such territory, this Convention shall also cease to apply thereto.

Article 25

The Belgian Government shall notify all Signatories and acceding Governments of the receipt of any instrument of ratification, acceptance, approval, accession or withdrawal, and shall also notify them of the date on which this Convention comes into force, the text of any amendment thereto and the date on which such amendment comes into force, any reservations made in accordance with Article 18, any increase in the compensation to be provided under Article 3(a) as a result of the application of Article 12bis, and all notifications which it has received.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned Plenipotentiaries, duly empowered, have signed this Convention.

DONE at Brussels, this 31 day of January 1963, in the English, Dutch, French, German, Italian and Spanish languages, the six texts being equally authoritative, in a single copy which shall be deposited with the Belgian Government by whom certified copies shall be communicated to all the other Signatories and acceding Governments.

ANNEX

To the Convention of 31 January 1963 Supplementary to the Paris Convention of 29 July 1960 on Third Party Liability in the Field of Nuclear Energy, as amended by the Additional Protocol of 28 January 1964, by the Protocol of 16 November 1982 and by the Protocol of 12 February 2004

THE GOVERNMENTS OF THE CONTRACTING PARTIES declare that compensation for nuclear damage caused by a nuclear incident not covered by the Supplementary Convention solely by reason of the fact that the relevant nuclear installation, on account of its utilisation, is not on the list referred to in Article 13 of the Supplementary Convention (including the case where such installation is considered by one or more but not all of the Governments to be outside the Paris Convention):

- shall be provided without discrimination among the nationals of the Contracting Parties to the Supplementary Convention; and
- shall not be limited to less than 1 500 million euro.

In addition, if they have not already done so, they shall endeavour to make the rules for compensation of persons suffering damage caused by such incidents as similar as possible to those established in respect of nuclear incidents occurring in connection with nuclear installations covered by the Supplementary Convention.

